
Shri Ram Charit Manas

श्री राम चरित मानस

Document Information

Text title : Shri Ram Charit Manas - Ayodhyakand

File name : manas2_i.itx

Category : raama, tulasIdAsa, hindi

Location : doc_z_otherlang_hindi

Author : Goswami Tulasidas

Transliterated by : Mr. Balram J. Rathore, Ratlam, M.P., a retired railway driver

Description-comments : Awadhi, Converted from ISCII to ITRANS

Acknowledge-Permission: Dr. Vineet Chaitanya, vc@iiit.net

Latest update : August 28, 2021

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

February 13, 2024

sanskritdocuments.org

Shri Ram Charit Manas

શ્રી રામ ચરિત માનસ



શ્રીગણેશાયનમઃ

શ્રીજાનકીવલ્લભો વિજયતે

શ્રીરામચરિતમાનસ

દ્વિતીય સોપાન

અયોધ્યા-કાણ્ડ

શ્લોક

યસ્યાક્રુે ચ વિભાતિ ભૂધરસુતા દેવાપગા મસ્તકે

ભાલે બાલવિધુર્ગલે ચ ગરલં યસ્યોરસિ વ્યાલરાટ્ ।

સોડયં ભૂતિવિભૂષણઃ સુરવરઃ સર્વાધિપઃ સર્વદા

શર્વઃ સર્વગતઃ શિવઃ શશિનિભઃ શ્રીશકુરઃ પાતુ મામ્ ॥ ૧ ॥

પ્રસન્નતાં યા ન ગતાભિષેકતસ્તથા ન મમ્લે વનવાસદુઃખતઃ ।

મુખામ્બુજશ્રી રઘુનન્દનસ્ય મે સદાસ્તુ સા મન્જુલમંગલપ્રદા ॥ ૨ ॥

નીલામ્બુજશ્યામલકોમલાડ્ગં સીતાસમારોપિતવામભાગમ્ ।

પાણૌ મહાસાયકચારુચાપં નમામિ રામં રઘુવંશનાથમ્ ॥ ૩ ॥

દો. શ્રીગુરુ ચરન સરોજ રજ નિજ મનુ મુકુરુ સુધારિ ।

બરનઉં રઘુબર બિમલ જસુ જો દાયકુ ફલ ચારિ ॥

જબ તેં રામુ બ્યાહિ ઘર આએ । નિત નવ મંગલ મોદ બધાએ ॥

ભુવન ચારિદસ ભૂધર ભારી । સુકૃત મેઘ બરષહિ સુખ બારી ॥

રિધિ સિધિ સંપતિ નદી સુહાઈ । ઉમગિ અવધ અંબુધિ કહું આઈ ॥

મનિગન પુર નર નારિ સુજાતી । સુચિ અમોલ સુંદર સબ ભાંતી ॥

કહિ ન જાઈ કછુ નગર બિભૂતી । જનુ એતનિઅ બિરેચિ કરતૂતી ॥

સબ બિધિ સબ પુર લોગ સુખારી । રામચંદ મુખ ચંદુ નિહારી ॥

મુદિત માતુ સબ સખીં સહેલી । ફલિત બિલોહિ મનોરથ બેલી ॥

રામ રૂપુ ગુનસીલુ સુભાગિ । પ્રમુદિત હોઈ દેખિ સુનિ રાગિ ॥

दो. सब डें उर अबिलाषु अस कडलिं मनाथ मडेसु ।

आप अछत जुबराज पद रामलि डेउ नरेसु ॥ १ ॥

अेक समय सब सखित समाजा । राजसभाँ रघुराजु बिराजा ॥
सकल सुकृत मूरति नरनाडू । राम सुजसु सुनि अतिखि उछाडू ॥
नृप सब रडलिं कृपा अबिलाषेँ । लोकप करलिं प्रीति रुष राषेँ ॥
तिभुवन तीनि काल जग माडीं । भूरि भाग दसरथ सम नाडीं ॥
मंगलमूल रामु सुत जासू । जो कछु कखिज थोर सबु तासू ॥
रायँ सुभायँ मुकुरु कर लीन्डा । बदनु बिलोकि मुकुट सम कीन्डा ॥
श्रवन समीप भये सित डेसा । मनडुँ जरठपनु अस उपदेसा ॥
नृप जुबराज राम कडुँ डेडू । ज़ुवन जनम लाडु डिन लेडू ॥

दो. यड बियारु उर आनि नृप सुदिनु सुअवसरु पाथ ।

प्रेम पुलकि तन मुदित मन गुरखि सुनायठ जाथ ॥ २ ॥

कडठ भुआलु सुनिअ मुनिनायक । भये राम सब बिधि सब लायक ॥
सेवक सखिव सकल पुरबासी । जे डमारे अरि मित्र उदासी ॥
सबखि रामु प्रिय जेखि बिधि मोडी । प्रभु असीस जनु तनु धरि सोडी ॥
बिप्र सखित परिवार गोसाथ । करलिं छोडु सब रौरिखि नाथ ॥
जे गुर यरन रेनु सिर धरडीं । ते जनु सकल बिभव बस करडीं ॥
मोखि सम यडु अनुभयठ न दूजेँ । सबु पायठेँ रज पावनि पूजेँ ॥
अब अबिलाषु अेकु मन मोरेँ । पूजखि नाथ अनुग्रड तोरेँ ॥
मुनि प्रसन्न लभि सडज सनेडू । कडेठ नरेस रजायसु डेडू ॥

दो. राजन राउर नामु जसु सब अबिमत दातार ।

इल अनुगामी मखिप मनि मन अबिलाषु तुम्डार ॥ ३ ॥

सब बिधि गुरु प्रसन्न जियँ जानी । जोलेठ राठ रडँसि मृदु बानी ॥
नाथ रामु करिअलिं जुबराजू । कखिअ कृपा करि करिअ समाजू ॥
मोखि अछत यडु डोथ उछाडू । लडलिं लोग सब लोचन लाडू ॥
प्रभु प्रसाद सिव सबथ निबाडीं । यड लालसा अेक मन माडीं ॥
पुनि न सोय तनु रडठ डि जाठि । जेखिं न डोथ पाथेँ पछिताठि ॥
सुनि मुनि दसरथ बयन सुडाअे । मंगल मोद मूल मन भाअे ॥
सुनु नृप जासु बिभुष पछिताडीं । जासु भजन बिनु जरनि न जाडीं ॥
भयठ तुम्डार तनय सोथ स्वामी । रामु पुनीत प्रेम अनुगामी ॥

દો. બેગિ બિલંબુ ન કરિઅ નૃપ સાજિઅ સબુઇ સમાજુ ।

સુદિન સુમંગલુ તબહિં જબ રામુ હોહિં જુબરાજુ ॥ ૪ ॥

મુદિત મહિપતિ મંદિર આએ । સેવક સચિવ સુમંત્રુ બોલાએ ॥

કહિ જયજીવ સીસ તિન્હ નાએ । ભૂપ સુમંગલ બચન સુનાએ ॥

જૌ પાંચહિ મત લાગૈ નીકા । કરહુ હરષિ હિચં રામહિ ટીકા ॥

મંત્રી મુદિત સુનત પ્રિય બાની । અભિમત બિરવં પરેઉ જનુ પાની ॥

બિનતી સચિવ કરહિ કર જોરી । જિઅહુ જગતપતિ બરિસ કરોરી ॥

જગ મંગલ ભલ કાજુ બિચારા । બેગિઅ નાથ ન લાઇઅ બારા ॥

નૃપહિ મોદુ સુનિ સચિવ સુભાષા । બઢ્ઢત બૌડઃ જનુ લહી સુસાખા ॥

દો. કહેઉ ભૂપ મુનિરાજ કર જોઇ જોઇ આયસુ હોઇ ।

રામ રાજ અભિષેક હિત બેગિ કરહુ સોઇ સોઇ ॥ ૫ ॥

હરષિ મુનીસ કહેઉ મૃદુ બાની । આનહુ સકલ સુતીરથ પાની ॥

ઔષધ મૂલ ફૂલ ફૂલ પાના । કહે નામ ગનિ મંગલ નાના ॥

ચામર ચરમ બસન બહુ ભાંતી । રોમ પાટ પટ અગનિત જાતી ॥

મનિગન મંગલ બસ્તુ અનેકા । જો જગ જોગુ ભૂપ અભિષેકા ॥

બેદ બિદિત કહિ સકલ બિધાના । કહેઉ રચહુ પુર બિબિધ બિતાના ॥

સફલ રસાલ પૂગફલ કેરા । રોપહુ બીચિન્હ પુર ચહું ફેરા ॥

રચહુ મંજુ મનિ ચૌકેં ચારૂ । કહહુ બનાવન બેગિ બજારૂ ॥

પૂજહુ ગનપતિ ગુર કુલદેવા । સબ બિધિ કરહુ ભૂમિસુર સેવા ॥

દો. ધ્વજ પતાક તોરન કલસ સજહુ તુરગ રથ નાગ ।

સિર ધરિ મુનિબર બચન સબુ નિજ નિજ કાજહિં લાગ ॥ ૬ ॥

જો મુનીસ જેહિ આયસુ દીન્હા । સો તેહિં કાજુ પ્રથમ જનુ કીન્હા ॥

બિપ્ર સાધુ સુર પૂજત રાજા । કરત રામ હિત મંગલ કાજા ॥

સુનત રામ અભિષેક સુહાવા । બાજ ગહાગહ અવધ બધાવા ॥

રામ સીય તન સગુન જનાએ । ફરકહિં મંગલ અંગ સુહાએ ॥

પુલકિ સપ્રેમ પરસપર કહહી । ભરત આગમનુ સૂચક અહહી ॥

ભએ બહુત દિન અતિ અવસેરી । સગુન પ્રતીતિ ભેંટ પ્રિય કેરી ॥

ભરત સરિસ પ્રિય કો જગ માહી । ઇહઇ સગુન ફલુ દૂસર નાહી ॥

રામહિ બંધુ સોચ દિન રાતી । અંડન્હિ કમઠ હ્રદઉ જેહિ ભાંતી ॥

દો. એહિ અવસર મંગલુ પરમ સુનિ રહસેઉ રનિવાસુ ।

सोभत लभि बिधु बढःत जनु बारिधि बीधि बिलासु ॥ ७ ॥

प्रथम जाठ जिन्ड बचन सुनाये । लूषन बसन लूरि तिन्ड पाये ॥
 प्रेम पुलकि तन मन अनुरागी । मंगल कलस सजन सब लागी ॥
 थौडें यारु सुमित्राँ पुरी । मनिमय बिबिध भाँति अति रुरी ॥
 आनँद मगन राम मडतारी । दिशे दान बहु बिप्र लँकारी ॥
 पूजुँ ग्रामदेबि सुर नागा । कडेउ बडोरि देन बलिभागा ॥
 जेछि बिधि डोठ राम कल्यानू । देडु दया करि सो बरदानू ॥
 गावलिं मंगल कोडिलबयनी । बिधुबदनीं भृगसावकनयनीं ॥

दो. राम राज अभिषेकु सुनि डियँ डरषे नर नारि ।

लगे सुमंगल सजन सब बिधि अनुकूल बियारि ॥ ८ ॥

तब नरनाडँ बसिष्ठु बोलाये । रामधाम सिप देन पढाये ॥
 गुर आगमनु सुनत रघुनाथा । द्वार आठ पद नायउ माथा ॥
 सादर अरध देठ धर आने । सोरड भाँति पूजि सनमाने ॥
 गडे यरन सिय सडित बडोरी । बोले रामु कमल कर जोरी ॥
 सेवक सदन स्वामि आगमनू । मंगल मूल अमंगल दमनू ॥
 तदपि उचित जनु बोलि सप्रीती । पठथअ काज नाथ असि नीती ॥
 प्रभुता तजि प्रभु डीन्ड सनेडू । भयउ पुनीत आजु यडु गेडू ॥
 आयसु डोठ सो करौं गोसाठ । सेवक लडठ स्वामि सेवकाठ ॥

दो. सुनि सनेड साने बचन मुनि रघुबरडि प्रसंस ।

राम कस न तुम्ड कडडु अस डंस बंस अवतंस ॥ ९ ॥

बरनि राम गुन सीलु सुभाउ । बोले प्रेम पुलकि मुनिराउ ॥
 लूप सजेउ अभिषेक समाजू । याडत देन तुम्डलि जुबराजू ॥
 राम करडु सब संजम आजू । जौ बिधि कुसल निभाडै काजू ॥
 गुरु सिप देठ राय पडिं गयउ । राम लृदयँ अस बिसमउ भयउ ॥
 जनमे अेक संग सब भाठ । भोजन सयन डेलि लरिकाठ ॥
 करनभेध उपभीत बिआडा । संग संग सब भअे उछाडा ॥
 बिमल बंस यडु अनुचित अेकू । बंधु बिडाठ बडःेडि अभिषेकू ॥
 प्रभु सप्रेम पछितानि सुडाठ । डरउ भगत मन डै कुटिलाठ ॥

दो. तेछि अवसर आये लपन मगन प्रेम आनँद ।

सनमाने प्रिय बचन कडि रघुकुल डैरव थँद ॥ १० ॥

બાજહિં બાજને બિબિધ બિધાના । પુર પ્રમોદુ નહિ જાઇ બખાના ॥
ભરત આગમનુ સકલ મનાવહિં । આવહું બેગિ નયન ફલુ પાવહિં ॥
હાટ બાટ ઘર ગલીં અથાઈ । કહહિં પરસપર લોગ લોગાઈ ॥
કાલિ લગન ભલિ કેતિક બારા । પૂજિહિ બિધિ અભિલાષુ હમારા ॥
કનક સિંઘાસન સીય સમેતા । બૈઠહિં રામુ હોઇ ચિત ચેતા ॥
સકલ કહહિં કબ હોઇહિ કાલી । બિઘન મનાવહિં દેવ કુચાલી ॥
તિન્હહિ સોહાઇ ન અવધ બધાવા । ચોરહિ ચંદિનિ રાતિ ન ભાવા ॥
સારદ બોલિ બિનય સુર કરહીં । બારહિં બાર પાય લૈ પરહીં ॥

દો. બિપતિ હમારિ બિલોકિ બડ઼િ માતુ કરિઅ સોઇ આજુ ।

રામુ જાહિં બન રાજુ તજિ હોઇ સકલ સુરકાજુ ॥ ૧૧ ॥

સુનિ સુર બિનય ઠાઢ઼િ પછિતાતી । ભઇઉં સરોજ બિપિન હિમરાતી ॥
દેખિ દેવ પુનિ કહહિં નિહોરી । માતુ તોહિ નહિ થોરિઉ ખોરી ॥
બિસમય હરષ રહિત રઘુરાઊ । તુમ્હ જાનહુ સબ રામ પ્રભાઊ ॥
જીવ કરમ બસ સુખ દુખ ભાગી । જાઇઅ અવધ દેવ હિત લાગી ॥
બાર બાર ગહિ ચરન સંકોચી । ચલી બિચારિ બિબુધ મતિ પોચી ॥
ઊંચ નિવાસુ નીચિ કરતૂતી । દેખિ ન સકહિં પરાઇ બિભૂતી ॥
આગિલ કાજુ બિચારિ બહોરી । કરહહિં ચાહ કુસલ કબિ મોરી ॥
હરષિ હૃદયં દસરથ પુર આઈ । જનુ ગ્રહ દસા દુસહ દુખદાઈ ॥

દો. નામુ મંથરા મંદમતિ ચેરી કેકેઇ કેરિ ।

અજસ પેટારી તાહિ કરિ ગઈ ગિરા મતિ ફેરિ ॥ ૧૨ ॥

દીખ મંથરા નગરુ બનાવા । મંજુલ મંગલ બાજ બધાવા ॥
પૂછેસિ લોગન્હ કાહ ઉછાહૂ । રામ તિલકુ સુનિ ભા ઉર દાહૂ ॥
કરઇ બિચારુ કુબુદ્ધિ કુજાતી । હોઇ અકાજુ કવનિ બિધિ રાતી ॥
દેખિ લાગિ મધુ કુટિલ કિરાતી । જિમિ ગવં તકઇ લેઉં કેહિ ભાંતી ॥
ભરત માતુ પહિં ગઇ બિલખાની । કા અનમનિ હસિ કહ હંસિ રાની ॥
ઊતરુ દેઇ ન લેઇ ઉસાસૂ । નારિ ચરિત કરિ ઢારઇ આંસૂ ॥
હંસિ કહ રાનિ ગાલુ બડ઼િ તોરેં । દીન્હ લખન સિખ અસ મન મોરેં ॥
તબહું ન બોલ ચેરિ બડ઼િ પાપિનિ । છાડ઼ેઇ સ્વાસ કારિ જનુ સાંપિનિ ॥

દો. સભય રાનિ કહ કહસિ કિન કુસલ રામુ મહિપાલુ ।

લખનુ ભરતુ રિપુદમનુ સુનિ ભા કુબરી ઉર સાલુ ॥ ૧૩ ॥

कत सिभ देष्ट डमळि कोठि माष्ट । गालु करब डेळि कर बलु पाष्ट ॥
 रामळि छाडःि कुसल डेळि आजू । जेळि जनेसु देष्ट जुबराजू ॥
 भयठ कौसिलळि बिधि अति दाळिन । देभत गरब रळत उर नाळिन ॥
 देभेडु कस न जाष्ट सभ सोभा । जो अवलोकि मोर मनु छोभा ॥
 पूतु बिदेस न सोयु तुम्हारें । जानति डडु बस नाडु डमारें ॥
 नीद बडुत प्रिय सेज तुराष्ट । लभडु न भूप कपट यतुराष्ट ॥
 सुनि प्रिय बयन मलिन मनु जानी । जुकी रानि अब रडु अरगानी ॥
 पुनि अस कबडुँ कडसि धरडोरी । तब धरि जुभ कढःावउँ तोरी ॥
 दो. काने भोरे डूबरे कुटिल कुयाली जानि ।

तिय बिसोषि पुनि येरि कळि भरतमातु मुसुकानि ॥ १४ ॥

प्रियबादिनि सिभ दीन्डिउँ तोडी । सपनेडुँ तो पर कोपु न मोडी ॥
 सुदिनु सुभंगल दायकु सोष्ट । तोर कडा डुर जेळि दिन डोष्ट ॥
 जेठ स्वामि सेवक लघु भाष्ट । यड दिनकर कुल रीति सुडाष्ट ॥
 राम तिलकु जौ साँयेडुँ काली । देउँ मागु मन भावत आली ॥
 कौसल्या सभ सभ मडतारी । रामळि सडज सुभार्यँ पिआरी ॥
 मो पर करळि सनेडु बिसोषी । मै करि प्रीति परीछा देपी ॥
 जौ बिधि जनमु देष्ट करि छोडू । डोडुँ राम सिय पूत पुतोडू ॥
 प्रान तें अधिक रामु प्रिय मोरें । तिन्ड डें तिलक छोभु कस तोरें ॥

दो. भरत सपथ तोळि सत्य कडु परिडरि कपट दुराठ ।

डरष समय बिसमठ करसि कारन मोळि सुनाठ ॥ १५ ॥

अेकळिं बार आस सभ पूजु । अब कछु कडब जुभ करि डूजु ॥
 डुरै जोगु कपारु अभागा । भलेठ कडत दृभ रठरेळि लागा ॥
 कडळिं जूठि डुरि बात बनाष्ट । ते प्रिय तुम्डळि करुष्ट मै माष्ट ॥
 डमडुँ कडभि अब ठडुरसोडाती । नाळिं त भौन रडब दिनु राती ॥
 करि कुडुप बिधि परबस डीन्डा । भवा सो लुनिअ लडिअ जो दीन्डा ॥
 कोठ नृप डोठ डमळि का डानी । येरि छाडःि अब डोभ डि रानी ॥
 जरै जोगु सुभाठ डमारा । अनभल देभि न जाष्ट तुम्डारा ॥
 तातें कछुक बात अनुसारी । छमिअ देभि बडःि यूक डमारी ॥

दो. गूढः कपट प्रिय बयन सुनि तीय अधरबुधि रानि ।

सुरमाया अस भैरिनिळि सुडुँ जानि पतिआनि ॥ १६ ॥

સાદર પુનિ પુનિ પૂંછતિ ઓહી । સબરી ગાન મૃગી જનુ મોહી ॥
 તસિ મતિ ફિરી અહઇ જસિ ભાબી । રહસી ચેરિ ઘાત જનુ ફાબી ॥
 તુમ્હ પૂંછહુ મૈ કહત ડેરાઊ । ધરેઉ મોર ઘરફોરી નાઊ ॥
 સજિ પ્રતીતિ બહુબિધિ ગઢઃ િ છોલી । અવધ સાઢઃ સાતી તબ બોલી ॥
 પ્રિય સિય રામુ કહા તુમ્હ રાની । રામહિ તુમ્હ પ્રિય સો ફુરિ બાની ॥
 રહા પ્રથમ અબ તે દિન બીતે । સમઉ ફિરેં રિપુ હોહિં પિરીતે ॥
 ભાનુ કમલ કુલ પોષનિહારા । બિનુ જલ જારિ કરઇ સોઇ છારા ॥
 જરિ તુમ્હારિ ચહ સવતિ ઉખારી । રૂંધહુ કરિ ઉપાઉ બર બારી ॥
 દો. તુમ્હહિ ન સોચુ સોહાગ બલ નિજ બસ જાનહુ રાઉ ।

મન મલીન મુહ મીઠ નૃપ રાઉર સરલ સુભાઉ ॥ ૧૭ ॥

ચતુર ગંભીર રામ મહતારી । બીચુ પાઇ નિજ બાત સંવારી ॥
 પઠએ ભરતુ ભૂપ નનિઅઉરેં । રામ માતુ મત જાનવ રઉરેં ॥
 સેવહિં સકલ સવતિ મોહિ નીકેં । ગરબિત ભરત માતુ બલ પી કેં ॥
 સાલુ તુમ્હાર કૌસિલહિ માઈ । કપટ ચતુર નહિં હોઇ જનાઈ ॥
 રાજહિ તુમ્હ પર પ્રેમુ બિસેધી । સવતિ સુભાઉ સકઇ નહિં દેખી ॥
 રચી પ્રંપચુ ભૂપહિ અપનાઈ । રામ તિલક હિત લગન ધરાઈ ॥
 ચહ કુલ ઉચિત રામ કહું ટીકા । સબહિ સોહાઇ મોહિ સુઠિ નીકા ॥
 આગિલિ બાત સમુઝિ ડરુ મોહી । દેઉ દેઉ ફિરિ સો ફલુ ઓહી ॥

દો. રચિ પચિ કોટિક કુટિલપન કીન્હેસિ કપટ પ્રબોધુ ॥

કહિસિ કથા સત સવતિ કે જેહિ બિધિ બાઢઃ બિરોધુ ॥ ૧૮ ॥

ભાવી બસ પ્રતીતિ ઉર આઈ । પૂંછ રાનિ પુનિ સાપચ દેવાઈ ॥
 કા પૂછહું તુમ્હ અબહું ન જાના । નિજ હિત અનહિત પસુ પહિયાના ॥
 ભયઉ પાપુ દિન સજત સમાજૂ । તુમ્હ પાઈ સુધિ મોહિ સન આજૂ ॥
 ખાઇઅ પહિરિઅ રાજ તુમ્હારેં । સત્ય કહેં નહિં દોષુ હમારેં ॥
 જૌ અસત્ય કછુ કહબ બનાઈ । તૌ બિધિ દેઇહિ હમહિ સજાઈ ॥
 રામહિ તિલક કાલિ જૌ ભયભા । t તુમ્હ કહું બિપતિ બીજુ બિધિ બચભા ॥
 રેખ ખંચાઇ કહઉં બલુ ભાષી । ભામિનિ ભઇહુ દૂધ કઇ માખી ॥
 જૌ સુત સહિત કરહુ સેવકાઈ । તૌ ઘર રહહુ ન આન ઉપાઈ ॥

દો. કઠૂં બિનતહિ દીન્હ દુખુ તુમ્હહિ કૌસિલાં દેબ ।

ભરતુ બંદિગૃહ સેઇહહિ લખનુ રામ કે નેબ ॥ ૧૯ ॥

कैकयसुता सुनत कटु बानी । कलि न सकथ कछु सडमि सुभानी ॥
 तन पसेउ कदवी जिमि काँपी । कुबरीं दसन जुल तब याँपी ॥
 कलि कलि कोटिक कपट कडानी । धीरजु धरहु प्रबोधिसि रानी ॥
 हिरा करमु प्रिय लागि कुयाली । बडिखि सराडथ मानि मरावी ॥
 सुनु मंधरा बात कुरि तोरी । दखिनि आँभि नित कुरकथ मोरी ॥
 दिन प्रति देखै राति कुसपने । कळै न तोखि मोड बस अपने ॥
 काळ करौ सभि सूध सुभाउ । दखिन बाम न जानै काउ ॥

दो. अपने चलत न आजु लगि अनलल कालुक डीन्ड ।

केहि अघ अकलि बार मोखि दैअँ दसुद दृषु दीन्ड ॥ २० ॥

नेडर जनमु भरब भरु जाथ । जिअत न करबि सवति सेवकाथ ॥
 अरि बस दैउ जिआवत जाडी । मरनु नीक तेखि जुवन याडी ॥
 दीन बचन कल बडुबिधि रानी । सुनि कुबरीं तियमाया ढानी ॥
 अस कस कडु मानि मन ठाना । सुभु सोडागु तुम्ड कडुँ दिन दूना ॥
 जेहिं राउर अति अनलल ताका । सोथ पाथखि यहु कलु परिपाका ॥
 जब तें कुमत सुना मैँ स्वामिनि । लूप न बासर नीँद न जामिनि ॥
 पूँछेउ गुनिन्ड रेभ तिन्ड भाँथी । भरत लुआल डोखिं यड साँथी ॥
 भामिनि करहु त कळौँ उपाउ । छै तुम्डरीं सेवा बस राउ ॥

दो. परतै कूप तुअ बचन पर सकतै पूत पति त्यागि ।

कडसि मोर दृषु देभि बडः कस न करब छित लागि ॥ २१ ॥

कुबरीं करि कबुली डैकेथ । कपट छुरी उर पाडन टेथ ॥
 लभथ न रानि निकट दृषु डैसे । यरथ छरित तिन बलिपसु जैसेँ ॥
 सुनत बात मृदु अंत कठोरी । देति मनहुँ मधु माहुर धोरी ॥
 कडथ येरि सुधि अडथ डि नाडी । स्वामिनि कखिहु कथा मोखि पाडी ॥
 दृथ बरदान लूप सन थाती । मागहु आजु जुडःावहु छाती ॥
 सुतखि राजु रामखि बनवासू । देहु लेहु सब सवति लुवासु ॥
 लूपति राम सपथ जब करथ । तब मागेहु जेहिं बचनु न टरथ ॥
 डोथ अकाजु आजु निसि बीतेँ । बचनु मोर प्रिय मानेहु जु तेँ ॥

दो. बडः कुघातु करि पातकिनि कडेसि कोपगुँ जाहु ।

काजु सँवारिहु सजग सबु सडसा जनि पतिआहु ॥ २२ ॥

कुबरिखि रानि प्रानप्रिय जानी । बार बार बडःि बुद्धि बपानी ॥

તોહિ સમ હિત ન મોર સંસારા । બહે જાત કઇ ભઇસિ અધારા ॥
 જૌ બિધિ પુરબ મનોરથુ કાલી । કરૌ તોહિ ચખ પૂતરિ આલી ॥
 બહુબિધિ ચેરિહિ આદરુ દેઈ । કોપભવન ગવનિ કેકેઈ ॥
 બિપતિ બીજુ બરષા રિતુ ચેરી । ભુઈ ભઇ કુમતિ કેકેઈ કેરી ॥
 પાઇ કપટ જલુ અંકુર જામા । બર દોઉ દલ દુખ ફલ પરિનામા ॥
 કોપ સમાજુ સાજિ સબુ સોઈ । રાજુ કરત નિજ કુમતિ બિગોઈ ॥
 રાઉર નગર કોલાહલુ હોઈ । ચહ કુચાલિ કછુ જાન ન કોઈ ॥

દો. પ્રમુદિત પુર નર નારિ । સબ સજહિં સુમંગલચાર ।
 એક પ્રબિસહિં એક નિર્ગમહિં ભીર ભૂપ દરબાર ॥ ૨૩ ॥

બાલ સખા સુન હિયં હરષાહી । મિલિ દસ પાંચ રામ પહિં જાહી ॥
 પ્રભુ આદરહિં પ્રેમુ પહિયાની । પૂંછહિં કુસલ ખેમ મૃદુ બાની ॥
 ફિરહિં ભવન પ્રિય આયસુ પાઈ । કરત પરસપર રામ બડ઼ાઈ ॥
 કો રઘુબીર સરિસ સંસારા । સીલુ સનેહ નિબાહનિહારા ।
 જેહિ જેહિ જોનિ કરમ બસ ભ્રમહી । તહં તહં ઈસુ દેઉ ચહ હમહી ॥
 સેવક હમ સ્વામી સિયનાહૂ । હોઉ નાત ચહ ઓર નિબાહૂ ॥
 અસ અભિલાષુ નગર સબ કાહૂ । કેકયસુતા હ્દયં અતિ દાહૂ ॥
 કો ન કુસંગતિ પાઈ નસાઈ । રહઈ ન નીચ મતેં ચતુરાઈ ॥

દો. સાંસ સમય સાનંદ નૃપુ ગયઉ કેકેઈ ગેહં ।
 ગવનુ નિહુરતા નિકટ કિય જનુ ધરિ દેહ સનેહં ॥ ૨૪ ॥

કોપભવન સુનિ સકુચેઉ રાઉ । ભય બસ અગહુડ઼઼ પરઈ ન પાઉ ॥
 સુરપતિ બસઇ બાહંબલ જાકે । નરપતિ સકલ રહહિં રુખ તાકે ॥
 સો સુનિ તિય રિસ ગયઉ સુખાઈ । દેખહુ કામ પ્રતાપ બડ઼ાઈ ॥
 સૂલ કુલિસ અસિ અંગવનિહારે । તે રતિનાથ સુમન સર મારે ॥
 સભય નરેસુ પ્રિયા પહિં ગયઉ । દેખિ દસા દુખુ દારુન ભયઉ ॥
 ભૂમિ સયન પટ્ટ મોટ પુરાના । દિએ ડારિ તન ભૂષણ નાના ॥
 કુમતિહિ કસિ કુબેષતા ફાબી । અન અહિવાતુ સૂચ જનુ ભાબી ॥
 જાઈ નિકટ નૃપુ કહ મૃદુ બાની । પ્રાનપ્રિયા કેહિ હેતુ રિસાની ॥

ઇ. કેહિ હેતુ રાનિ રિસાનિ પરસત પાનિ પતિહિ નેવારઈ ।
 માનહું સરોષ ભુઅંગ ભામિનિ બિષમ ભાંતિ નિહારઈ ॥
 દોઉ બાસના રસના દસન બર મરમ ઠાહરુ દેખઈ ।

तुलसी नृपति भवतभ्यता अस काम कौतुक लेभै ॥

सो. बार बार कल राउ सुमुभि सुलोचिनि पिडबयनि ।

कारन मोखि सुनाउ गजगामिनि निज कोप कर ॥ २५ ॥

अनखित तोर प्रिया केँई कीन्डा । केखि दुँठ सिर केखि जमु यल वीन्डा ॥

कळु केखि रंकखि करौ नरेसू । कळु केखि नृपखि निकासौँ देसू ॥

सकँँ तोर अरि अमरउ मारी । काल कीट अपुरे नर नारी ॥

जानसि मोर सुभाउ बरोर । मनु तव आनन थंढ थकोर ॥

प्रिया प्रान सुत सरबसु मोरें । परिजन प्रजा सकल अस तोरें ॥

जौँ कछु कळौ कपटु करि तोळी । भामिनि राम सपथ सत मोळी ॥

बिडसि मागु मनभावति बाता । भूषन सजखि मनोडर गाता ॥

धरी कुधरी समुजि जिथें देभू । बेगि प्रिया परिडरखि कुबेभू ॥

दो. यल सुनि मन गुनि सपथ बडःि बिडसि उठी मतिमंढ ।

भूषन सजति बिलोकि मृगु मनहुँ किरातिनि कुंढ ॥ २६ ॥

पुनि कल राउ सुखुँ जिथें जानी । प्रेम पुलकि मृदु मंजुल बानी ॥

भामिनि भयउ तोर मनभावा । धर धर नगर अनंढ बधावा ॥

रामखि देँँ कालि जुबराजू । सजखि सुलोचनि मंगल साजू ॥

दलकि उठेउ सुनि ब्रुँढउ कठोर । जनु छुँठ गयउ पाक बरतोर ॥

असिउ पीर बिडसि तेखि गोँठ । योर नारि जिमि प्रगटि न रोँठ ॥

लभखिं न भूप कपट यतुराँठ । कोटि कुटिल मनि गुरु पढःाँठ ॥

जधपि नीति निपुन नरनाडू । नारिचरित जलनिधि अवगाडू ॥

कपट सनेडु बढःाँठ बडोरी । बोली बिडसि नयन मुडु मोरी ॥

दो. मागु मागु पै कळु पिय कबहुँ न देडु न लेडु ।

देन कळेडु बरदान दुँठ तेउ पावत सँदु ॥ २७ ॥

जानेँँ मरमु राउ हँँसि कळई । तुमखि कोडाब परम प्रिय अळई ॥

थाति राभि न मागिडु काठा । बिसरि गयउ मोखि भोर सुभाठा ॥

ऊठेँँ डमखि दोषु जनि देडू । दुँठ डै चारि मागि मकु लेडू ॥

रघुकुल रीति सदा यलि आँठ । प्रान जाहुँ बरु बयनु न जाँठ ॥

नखि असत्य सम पातक पुँजा । गिरि सम डोखिं डि कोटिक गुँजा ॥

सत्यमूल सब सुकृत सुडाअे । बेद पुरान बिदित मनु गाअे ॥

तेखि पर राम सपथ करि आँठ । सुकृत सनेड अवधि रघुराँठ ॥

બાત દૃઢઃાઈ કુમતિ હૈસિ બોલી । કુમત કુબિહગ કુલહ જનુ ખોલી ॥

દો. ભૂપ મનોરથ સુભગ બનુ સુખ સુબિહંગ સમાજુ ।

ભિલ્લનિ જિમિ છાડઃન ચહતિ બચનુ ભયંકરુ બાજુ ॥ ૨૮ ॥

માસપારાયણ, તેરહવાં વિશ્રામ

સુનહુ પ્રાનપ્રિય ભાવત જી કા । દેહુ એક બર ભરતહિ ટીકા ॥

માગઉ દૂસર બર કર જોરી । પુરવહુ નાથ મનોરથ મોરી ॥

તાપસ બેષ બિસેષિ ઉદાસી । ચૌદહ બરિસ રામુ બનબાસી ॥

સુનિ મૂદુ બચન ભૂપ હિયં સોકૂ । સસિ કર છુઅત બિકલ જિમિ કોકૂ ॥

ગયઉ સહમિ નહિ કછુ કહિ આવા । જનુ સચાન બન ઝપટેઉ લાવા ॥

બિબરન ભયઉ નિપટ નરપાલૂ । દામિનિ હનેઉ મનહુ તરુ તાલૂ ॥

માથે હાથ મૂદિ દોઉ લોચન । તનુ ધરિ સોચુ લાગ જનુ સોચન ॥

મોર મનોરથુ સુરતરુ ફૂલા । ફરત કરિનિ જિમિ હતેઉ સમૂલા ॥

અવધ ઉજારિ કીન્હિ કેકેઈ । દીન્હસિ અચલ બિપતિ કે નેઈ ॥

દો. કવને અવસર કા ભયઉ ગયઉ નારિ બિસ્વાસ ।

જોગ સિદ્ધિ ફલ સમય જિમિ જતિહિ અબિધા નાસ ॥ ૨૯ ॥

એહિ બિધિ રાઉ મનહિ મન ઝાંખા । દેખિ કુભાંતિ કુમતિ મન માખા ॥

ભરતુ કિ રાઉર પૂત ન હોહી । આનેહુ મોલ બેસાહિ કિ મોહી ॥

જો સુનિ સરુ અસ લાગ તુમહારે । કાહે ન બોલહુ બચનુ સંભારે ॥

દેહુ ઉતરુ અનુ કરહુ કિ નાહી । સત્યસંધ તુમહ રઘુકુલ માહી ॥

દેન કહેહુ અબ જનિ બરુ દેહૂ । તજહુ સત્ય જગ અપજસુ લેહૂ ॥

સત્ય સરાહિ કહેહુ બરુ દેના । જાનેહુ લેઈહિ માગિ ચબેના ॥

સિબિ દધીચિ બલિ જો કછુ ભાષા । તનુ ધનુ તજેઉ બચન પનુ રાખા ॥

અતિ કટુ બચન કહતિ કેકેઈ । માનહુ લોન જરે પર દેઈ ॥

દો. ધરમ ધુરંધર ધીર ધરિ નચન ઉઘારે રાયં ।

સિરુ ધુનિ લીન્હિ ઉસાસ અસિ મારેસિ મોહિ કુઠાયં ॥ ૩૦ ॥

આગે દીખિ જરત રિસ ભારી । મનહુ રોષ તરવારિ ઉઘારી ॥

મૂઠિ કુબુદ્ધિ ધાર નિઠુરાઈ । ધરી કૂબરી સાન બનાઈ ॥

લખી મહીપ કરાલ કહોરા । સત્ય કિ જીવનુ લેઈહિ મોરા ॥

બોલે રાઉ કઠિન કરિ છાતી । બાની સબિનચ તાસુ સોહાતી ॥

પ્રિયા બચન કસ કહસિ કુભાંતી । ભીર પ્રતીતિ પ્રીતિ કરિ હાંતી ॥

मोरें भरतु रामु द्रुष्ट आँधी। सत्य कडुँ करि संकरु साप्पी ॥
अवसि दूतु मैँ पठथ भ्रामा। औडलिं बेगि सुनत दौठ भ्राता ॥
सुदिन सोधि सबु साजु सजाथ। देँ भरत कडुँ राजु भजाथ ॥

दो. लोभु न रामलि राजु कर बहुत भरत पर प्रीति।

मैँ बऽः छोट बियारि जियँ करत रडेँ नृपनीति ॥ ३१ ॥

राम सपथ सत कडुँ सुभाळि। राममातु कछु कडेँ न काळि ॥
मैँ सबु कीन्ड तोळि बिनु पूँछे। तेळि तेँ परेठ मनोरथु छूँछे ॥
रिस परिडरु अय मंगल साजू। कछु दिन गअँ भरत जुबराजू ॥
अेकलिं बात मोळि द्रुषु लाग्ग। बर दूसर असमंजस माग्ग ॥
अजडुँ दृद्य जरत तेळि आँया। रिस परिडास कि साँयेडुँ साँया ॥
कडु तजि रोषु राम अपराधु। सबु कोठ कडथ रामु सुठि साधु ॥
तुडुँ सराडसि करसि सनेडु। अय सुनि मोळि भयठ सदेडु ॥
जासु सुभाठ अरिळि अनुकूला। सो डिमि करिळि मातु प्रतिकूला ॥

दो. प्रिया ढास रिस परिडरलि मागु बियारि बिबेकु।

जेळिं देभाँ अय नयन भरि भरत राज अभिषेकु ॥ ३२ ॥

जिअै मीन बरु बारि बिडीना। मनि बिनु इनिकु जिअै द्रुष दीना ॥
कडुँ सुभाठ न छलु मन माडी। ज्वनु मोर राम बिनु नाडी ॥
समुजि देभु जियँ प्रिया प्रबीना। ज्वनु राम दरस आधीना ॥
सुनि भ्रदु अयन कुमति अति जरथ। मनडुँ अनल आडुति घृत परथ ॥
कडथ करडु डिन कोटि उपाया। थडँ न लागिळि राठरि माया ॥
देडु डि लेडु अजसु करि नाडी। मोळि न बहुत प्रपंच सोडाडी।
रामु साधु तुम्ह साधु सयाने। राममातु भलि सब पडियाने ॥
जस कौसिलौँ मोर भल ताका। तस कूलु उन्डलिं देँ करि साका ॥

दो. डोत प्रात मुनिबेष धरि जौँ न रामु बन जाळि।

मोर मरनु राठर अजस नृप समुजिअ मन माळि ॥ ३३ ॥

अस कडि कुटिल भथ उठि ठाठ्ी। मानडुँ रोष तरंगिनि बाठ्ी ॥
पाप पडार प्रगट भथ सोथ। भरी डोध जल जाथ न जोथ ॥
दौठ बर कूल कठिन उठ धारा। भवँर कूबरी अयन प्रयारा ॥
ढाडत भूपरुप तरु मूला। यली बिपति बारिधि अनुकूला ॥
लपी नरेस भात कुरि साँथी। तिय मिस मीयु सीस पर नाथी ॥

ગહિ પદ બિનય કીન્હ બૈઠારી । જનિ દિનકર કુલ હોસિ કુઠારી ॥
માગુ માથ અબહીં દેઉં તોહી । રામ બિરહું જનિ મારસિ મોહી ॥
રાખુ રામ કહું જેહિ તેહિ ભાંતી । નાહિં ત જરિહિ જનમ ભરિ છાતી ॥

દો. દેખી બ્યાધિ અસાધ નૃપુ પરેઉ ઘરનિ ધુનિ માથ ।

કહત પરમ આરત બચન રામ રામ રઘુનાથ ॥ ૩૪ ॥

બ્યાકુલ રાઉ સિથિલ સબ ગાતા । કરિનિ કલપતરુ મનહું નિપાતા ॥
કંઠુ સૂખ મુખ આવ ન બાની । જનુ પાઠીનુ દીન બિનુ પાની ॥
પુનિ કહ કટુ કઠોર કેકેઈ । મનહું ઘાય મહું માહુર દેઈ ॥
જૌ અંતહું અસ કરતબુ રહેઊ । માગુ માગુ તુમ્હ કેહિં બલ કહેઊ ॥
દુઈ કિ હોઈ એક સમય ભુઆલા । હંસબ ઠઠાઈ કુલાઉબ ગાલા ॥
દાનિ કહાઉબ અરુ કૃપનાઈ । હોઈ કિ ખેમ કુસલ રૌતાઈ ॥
છાડુંહુ બચનુ કિ ધીરજુ ઘરહૂ । જનિ અબલા જિમિ કરના કરહૂ ॥
તનુ તિય તનય ધામુ ધનુ ધરની । સત્યસંધ કહું તૃન સમ બરની ॥

દો. મરમ બચન સુનિ રાઉ કહ કહુ કછુ દોષુ ન તોર ।

લાગેઉ તોહિ પિસાય જિમિ કાલુ કહાવત મોર ॥ ૩૫ ॥ ઠ

ચહત ન ભરત ભૂપતહિ ભોરેં । બિધિ બસ કુમતિ બસી જિય તોરેં ॥
સો સબુ મોર પાપ પરિનામૂ । ભયઉ કુઠાહર જેહિં બિધિ બામૂ ॥
સુબસ બસિહિ ફિરિ અવધ સુહાઈ । સબ ગુન ધામ રામ પ્રભુતાઈ ॥
કરિહહિ ભાઈ સકલ સેવકાઈ । હોઈહિ તિહું પુર રામ બડુંાઈ ॥
તોર કલંકુ મોર પછિતાઊ । મુએહું ન મિટહિ ન જાઈહિ કાઊ ॥
અબ તોહિ નીક લાગ કરુ સોઈ । લોચન ઓટ બૈઠુ મુહુ ગોઈ ॥
જબ લગિ જિઓં કહઉં કર જોરી । તબ લગિ જનિ કછુ કહસિ બહોરી ॥
ફિરિ પછિતૈહસિ અંત અભાગી । મારસિ ગાઈ નહારુ લાગી ॥

દો. પરેઉ રાઉ કહિ કોટિ બિધિ કાહે કરસિ નિદાનુ ।

કપટ સયાનિ ન કહતિ કછુ જાગતિ મનહું મસાનુ ॥ ૩૬ ॥

રામ રામ રટ બિકલ ભુઆલૂ । જનુ બિનુ પંખ બિહંગ બેહાલૂ ॥
હૃદય મનાવ ભોરુ જનિ હોઈ । રામહિ જાઈ કહે જનિ કોઈ ॥
ઉદઉ કરહુ જનિ રબિ રઘુકુલ ગુર । અવધ બિલોકિ સૂલ હોઈહિ ઉર ॥
ભૂપ પ્રીતિ કેકઈ કઠિનાઈ । ઉભય અવધિ બિધિ રચી બનાઈ ॥
બિલપત નૃપહિ ભયઉ બિનુસારા । બીના બેનુ સંખ ધુનિ દ્વારા ॥

पढःखिं भाट गुन गावखिं गायक । सुनत नृपखिं जनु लागखिं सायक ॥
 मंगल सकल सोडाखिं न कैसैं । सडगामिनिखिं बिभूषन जैसैं ॥
 तेखिं निसि नीद परी नखिं काडू । राम दरस लालसा उछाडू ॥

दो. द्वार भीर सेवक सखिव कडखिं उदित रबि देभि ।

जागेउ अजडूँ न अवधपति कारनु कवनु बिसेषि ॥ ३७ ॥

पछिले पडर भूपु नित जागा । आजु डमखिं बडः अचरजु लाग ॥
 जाडु सुमंत्र जागावडु जाई । कीजिअ काजु रजायसु पाई ॥
 गअे सुमंत्रु तब राउर माडी । देभि भयावन जात उेराडी ॥
 धाध भाध जनु जाई न डेरा । मानडूँ बिपति बिषाद बसेरा ॥
 पूछैं कोउ न उतारु देई । गअे जैंखिं भवन भूपु डैकेई ॥
 कखिं जयज्जुव बैठ सिरु नाई । देभि भूपु गति गयउ सुभाई ॥
 सोय बिकल बिबरन मखिं परेउ । मानडूँ कमल मूलु परिडरेउ ॥
 सखिउ सभित सकई नखिं पूँछी । बोली असुभ भरी सुभ छूछी ॥

दो. परी न राजखिं नीद निसि डेतु जान जगदीसु ।

रामु रामु रटि भोरु डिय कडई न मरमु मडीसु ॥ ३८ ॥

आनडु रामखिं बेगि बोलाई । समाचार तब पूँछेडु आई ॥
 यलेउ सुमंत्र राय डुभ जानी । लभी कुयालि कीन्डि कछु रानी ॥
 सोय बिकल मग परई न पाउ । रामखिं बोवि कखिं का राउ ॥
 उर धरि धीरजु गयउ दुआरें । पूँछैंखिं सकल देभि मनु मारें ॥
 समाधानु करि सो सभडी का । गयउ जडूँ दिनकर कुल टीका ॥
 रामु सुमंत्रखिं आवत देभा । आदरु कीन्ड पिता सम लेभा ॥
 निरभि बधनु कखिं भूपु रजाई । रघुकुलदीपखिं यलेउ लेवाई ॥
 रामु कुभाँति सखिव सँग जाडी । देभि लोग जडूँ तडूँ बिलभाडी ॥

दो. जाई दीप रघुबंसमनि नरपति निपट कुसाजु ॥

सडमि परेउ लभि सिंधिनिखिं मनडूँ बृध्द गजराजु ॥ ३९ ॥

सूभखिं अघर जरई सभु अंगू । मनडूँ दीन मनिडीन भुअंगू ॥
 सरुष समीप दीभि डैकेई । मानडूँ मीयु धरी गनि लेई ॥
 करुनामय मृदु राम सुभाउ । प्रथम दीप दुभु सुना न काउ ॥
 तदपि धीर धरि समउ बिचारी । पूँछी मधुर बचन मडतारी ॥
 मोखिं कडु मातु तात दुभु कारन । करिअ जतन जेखिं डोई निवारन ॥

સુનહુ રામ સબુ કારન એહૂં । રાજહિ તુમ પર બહુત સનેહૂ ॥
 દેન કહેન્હિ મોહિ દુઠ બરદાના । માગેઉં જો કછુ મોહિ સોહાના ।
 સો સુનિ ભયઉ ભૂપ ઉર સોચૂ । છાડું ન સકહિં તુમ્હાર સંકોચૂ ॥

દો. સુત સનેહ ઇત બચનુ ઉત સંકટ પરેઉ નરેસુ ।
 સકહુ ન આયસુ ધરહુ સિર મેટહુ કઠિન કલેસુ ॥ ૪૦ ॥

નિધરક બૈઠિ કહઇ કટુ બાની । સુનત કઠિનતા અતિ અકુલાની ॥
 જીભ કમાન બચન સર નાના । મનહું મહિપ મૃદુ લચ્છ સમાના ॥
 જનુ કઠોરપનુ ધરેં સરીરૂ । સિખઇ ધનુષબિદ્યા બર બીરૂ ॥
 સબ પ્રસંગુ રઘુપતિહિ સુનાઈ । બૈઠિ મનહું તનુ ધરિ નિકુરાઈ ॥
 મન મુસકાઇ ભાનુકુલ ભાનુ । રામુ સહજ આનંદ નિધાનૂ ॥
 બોલે બચન બિગત સબ દૂષન । મૃદુ મંજુલ જનુ બાગ બિભૂષન ॥
 સુનુ જનની સોઇ સુતુ બડુંભાગી । જો પિતુ માતુ બચન અનુરાગી ॥
 તનય માતુ પિતુ તોષનિહારા । દુર્લભ જનનિ સકલ સંસારા ॥

દો. મુનિગન મિલનુ બિસેષિ બન સબહિ ભાંતિ હિત મોર ।
 તેહિ મહું પિતુ આયસુ બહુરિ સંમત જનની તોર ॥ ૪૧ ॥

ભરત પ્રાનપ્રિય પાવહિં રાજૂ । બિધિ સબ બિધિ મોહિ સનમુખ આજુ ।
 જોં ન જાઉં બન એસેહુ કાજા । પ્રથમ ગનિચ મોહિ મૂઢું સમાજા ॥
 સેવહિં અરેંડુ કલપતરુ ત્યાગી । પરિહરિ અમૃત લેહિં બિષુ માગી ॥
 તેઉ ન પાઇ અસ સમઉ ચુકાહી । દેખુ બિચારિ માતુ મન માહી ॥
 અંબ એક દુખુ મોહિ બિસેષી । નિપટ બિકલ નરનાયકુ દેખી ॥
 થોરિહિં બાત પિતહિ દુખ ભારી । હોતિ પ્રતીતિ ન મોહિ મહતારી ॥
 રાઉ ધીર ગુન ઉદધિ અગાધૂ । ભા મોહિ તે કછુ બડું અપરાધૂ ॥
 જાતેં મોહિ ન કહત કછુ રાઊ । મોરિ સપથ તોહિ કહુ સતિભાઊ ॥

દો. સહજ સરલ રઘુબર બચન કુમતિ કુટિલ કરિ જાન ।
 ચલઇ જોંક જલ બકગતિ જદધિ સલિલુ સમાન ॥ ૪૨ ॥

રહસી રાનિ રામ રુખ પાઈ । બોલી કપટ સનેહુ જનાઈ ॥
 સપથ તુમ્હાર ભરત કે આના । હેતુ ન દૂસર મૈ કછુ જાના ॥
 તુમ્હ અપરાધ જોગુ નહિં તાતા । જનની જનક બંધુ સુખદાતા ॥
 રામ સત્ય સબુ જો કછુ કહહૂં । તુમ્હ પિતુ માતુ બચન રત અહહૂં ॥
 પિતહિ બુઝાઇ કહહુ બલિ સોઈ । ચૌથેંપન જેહિં અજસુ ન હોઈ ॥

तुम्ह सम सुअन सुकृत जेहिं दीन्हे । उचित न तासु निरादरु कीन्हे ॥
लागाहिं कुमुभ बचन सुभ कैसे । मगळं गयादिक तीरथ जैसे ॥
रामहिं मातु बचन सब भाये । जिमि सुरसरि गत सलिल सुडाये ॥

दो. गछ मुरुछा रामहिं सुमिरि नृप हिरि करवट लीन्हा ।

सखिव राम आगमन कछि बिनय समय सम कीन्हा ॥ ४३ ॥

अवनिप अकनि रामु पगु धारे । धरि धीरजु तब नचन उधारे ॥
सखिवँ साँभारि राउ बैठारे । चरन परत नृप रामु निछारे ॥
लिअे सनेछ बिकल उर लाछ । गै मनि मनहुँ कुनिक हिरि पाछ ॥
रामहिं चितछ रडेछ नरनाछ । यला बिलोचन बारि प्रभाछ ॥
सोक बिबस कछु कडै न पारा । हृदयँ लगावत बारहिं बारा ॥
बिधिछि मनाव राउ मन माली । जेहिं रघुनाथ न कानन जाली ॥
सुमिरि मडेसछि कडछ निछोरी । बिनती सुनहुँ सदासिव मोरी ॥
आसुतोष तुम्ह अवदर दानी । आरति उरहुँ दीन जनु जानी ॥

दो. तुम्ह प्रेरक सब के हृदयँ सो मति रामहिं देखु ।

बचनु मोर तजि रडछि घर परिछरि सीलु सनेछु ॥ ४४ ॥

अजसु डोउ जग सुजसु नसाछि । नरक परौ बरु सुरपुरु जाछि ॥
सब दृष दृसल सछावहुँ मोछी । लोचन ओट रामु जनि छोछी ॥
अस मन गुनछ राउ नछि बोला । पीपर पात सरिस मनु डोला ॥
रघुपति पितछि प्रेमबस जानी । पुनि कछु कछिछि मातु अनुमानी ॥
देस काल अवसर अनुसारी । बोले बचन बिनित बियारी ॥
तात कडउँ कछु करउँ छिछाछ । अनुचितु छमब जानि लरिकाछ ॥
अति लघु बात लागि दृषु पावा । काहुँ न मोछि कछि प्रथम जनावा ॥
देभि गोसाँछिछि पूँछिउँ माता । सुनि प्रसंगु बअे सीतल गाता ॥

दो. मंगल समय सनेछ बस सोय परिछरिअ तात ।

आयसु देछअ उरषि छियँ कछि पुलके प्रभु गात ॥ ४५ ॥

धन्य जनमु जगतीतल तासू । पितछि प्रमोदु चरित सुनि जासू ॥
थारि पदारथ करतल ताकेँ । प्रिय पितु मातु प्रान सम जाकेँ ॥
आयसु पालि जनम इलु पाछ । अँडउँ बेगिछि डोउ रजाछ ॥
बिदा मातु सन आवउँ मागी । यलिउउँ बनछि बडुरि पग लागी ॥
अस कछि राम गवनु तब कीन्हा । भूप सोक बसु उतरु न दीन्हा ॥

નગર બ્યાપિ ગઇ બાત સુતીછી। છુઅત ચઢ્ી જનુ સબ તન બીછી ॥
સુનિ ભએ બિકલ સકલ નર નારી। બેલિ બિટપ જિમિ દેખિ દવારી ॥
જો જહં સુનઇ ધુનઇ સિરુ સોઇ। બડ઼િ બિષાદુ નહિં ધીરજુ હોઇ ॥

દો. મુખ સુખાહિં લોચન સ્ત્રવહિ સોકુ ન હૃદયે સમાઇ।
મનહું કરુન રસ કટકઈ ઉતરી અવધ બજાઇ ॥ ૪૬ ॥

મિલેહિ માઝ બિધિ બાત બેગારી। જહં તહં દેહિં કેકેઇહિ ગારી ॥
એહિ પાપિનિહિ બૂઝિ કા પરેહિ। છાઇ ભવન પર પાવકુ ધરેહિ ॥
નિજ કર નયન કાઢ્િં ચહ દીખા। ડારિ સુધા બિષુ ચાહત ચીખા ॥
કુટિલ કહોર કુબુદ્ધિ અભાગી। ભઇ રઘુબંસ બેનુ બન આગી ॥
પાલવ બૈઠિ પેડ઼ુ એહિં કાટા। સુખ મહું સોક ઠાટુ ધરિ ઠાટા ॥
સદા રામુ એહિ પ્રાન સમાના। કારન કવન કુટિલપનુ ઠાના ॥
સત્ય કહહિં કબિ નારિ સુભાહિ। સબ બિધિ અગહુ અગાધ દુરાહિ ॥
નિજ પ્રતિબિંબુ બરુકુ ગહિ જાઇ। જાનિ ન જાઇ નારિ ગતિ ભાઇ ॥

દો. કાહ ન પાવકુ જારિ સક કા ન સમુદ્ર સમાઇ।
કા ન કરૈ અબલા પ્રબલ કેહિ જગ કાલુ ન ખાઇ ॥ ૪૭ ॥

કા સુનાઇ બિધિ કાહ સુનાવા। કા દેખાઇ ચહ કાહ દેખાવા ॥
એક કહહિં ભલ ભૂપ ન કીન્હા। બરુ બિચારિ નહિં કુમતિહિ દીન્હા ॥
જો હઠિ ભયઉ સકલ દુખ ભાજનુ। અબલા બિબસ ગ્યાનુ ગુનુ ગા જનુ ॥
એક ધરમ પરમિતિ પહિચાને। નૃપહિ દોસુ નહિં દેહિં સચાને ॥
સિબિ દધીચિ હરિચંદ કહાની। એક એક સન કહહિં બખાની ॥
એક ભરત કર સંમત કહહીં। એક ઉદાસ ભાયે સુનિ રહહીં ॥
કાન મૂદિ કર રદ ગહિ જુહા। એક કહહિં ચહ બાત અલીહા ॥
સુકૃત જાહિં અસ કહત તુમહારે। રામુ ભરત કહું પ્રાનપિઆરે ॥

દો. ચંદુ ચવૈ બરુ અનલ કન સુધા હોઇ બિષતૂલ।
સપનેહું કબહું ન કરહિં કિછુ ભરતુ રામ પ્રતિકૂલ ॥ ૪૮ ॥

એક બિધાતહિં દૂષનુ દેહીં। સુધા દેખાઇ દીન્હ બિષુ જેહીં ॥
ખરભરુ નગર સોચુ સબ કાહૂં। દુસહ દાહુ ઉર મિટા ઉછાહૂ ॥
બિપ્રબધુ કુલમાન્ય જઠેરી। જે પ્રિય પરમ કેકેઇ કેરી ॥
લગીં દેન સિખ સીલુ સરાહી। બચન બાનસમ લાગહિં તાહી ॥
ભરતુ ન મોહિ પ્રિય રામ સમાના। સદા કહહુ યહુ સબુ જગુ જાના ॥

करहु राम पर सलज सनेहू। डेहिं अपराध आजु बनु देहू ॥
कबहुँ न कियहु सवति आरेसू। प्रीति प्रतीति जान सबु देसू ॥
कौसल्याँ अब काळ बिगारा। तुम्ह जेहि लागि बज पुर पारा ॥

दो. सीय कि पिय सँगु परिहरिहि लपननु कि रछिछलिं धाम।
राजु कि भूँजब भरत पुर नृपु कि जुलि बिनु राम ॥ ४८ ॥

अस बियारि उर छाडःहु कोलू। सोक कलंक कोठि जनि होलू ॥
भरतहि अवसि देहु जुबाराजू। कानन काळ राम कर काजू ॥
नाछिन रामु राज के भूपे। धरम धुरीन बिषय रस रुपे ॥
गुर गृह बसहुँ रामु तजि गेहू। नृप सन अस बरु दूसर लेहू ॥
जौ नहिं लगिहलु कहे डमारे। नहिं लागिहि कछु डाय तुम्हारे ॥
जौ परिहास कीन्हि कछु होइ। तौ कछि प्रगट जनावहु सोइ ॥
राम सरिस सुत कानन जोगू। काळ कछिहि सुनि तुम्ह कहुँ लोगू ॥
उठहु बेगि सोइ करहु उपाइ। जेहि बिधि सोकु कलंकु नसाइ ॥

छं. जेहि भाँति सोकु कलंकु जाइ उपाय करि कुल पालडी।
डहिं हेरु रामहि जात बन जनि बात दूसरि चालडी ॥
जिमि भानु बिनु दिनु प्रान बिनु तनु थंइ बिनु जिमि जामिनी।
तिमि अवध तुलसीदास प्रभु बिनु समुजि धौं जियँ भामिनी ॥

सो. सभिन्ड सिंभावनु दीन्ड सुनत मधुर परिनाम छित।
तेहँ कछु कान न कीन्ड कुटिल प्रबोधी कूबरी ॥ ५० ॥

उतरु न देइ दुसल रिस रुपी। मृगिन्ड चितव जनु बाधिनि भूपी ॥
ब्याधि असाधि जानि तिन्ड त्यागी। यलीं कलत मतिमंइ अभागी ॥
राजु करत यल दैअँ बिगोइ। कीन्डेसि अस जस करइ न कोइ ॥
ओहि बिधि बिलपहि पुर नर नारी। देहिं कुयालिहि कोटिक गारी ॥
जरहिं बिषम जर लेहिं उसासा। क्वनि राम बिनु जुवन आसा ॥
बिपुल बियोग प्रजा अकुलानी। जनु जलयर गन सूभत पानी ॥
अति बिषाद बस लोग लोगाइ। गये मातु पलिं रामु गोसाइ ॥
मुभ प्रसन्न चित यौगुन याओ। मिटा सोयु जनि रापै राओ ॥
दो. नव गयँदु रघुबीर मनु राजु अलान समान।

छूट जानि बन गवनु सुनि उर अनंदु अधिकान ॥ ५१ ॥

रघुकुलतिलक जोरि होउ डथा। मुदित मातु पद नायउ माथा ॥

દીન્હિ અસીસ લાઇ ઉર લીન્હે । ભૂષન બસન નિછાવરિ કીન્હે ॥
 બાર બાર મુખ ચુંબતિ માતા । નયન નેહ જલુ પુલકિત ગાતા ॥
 ગોદ રાખિ પુનિ હૃદયે લગાએ । સ્ત્રવત પ્રેનરસ પયદ સુહાએ ॥
 પ્રેમુ પ્રમોદુ ન કછુ કહિ જાઈ । રેક ધનદ પદબી જનુ પાઈ ॥
 સાદર સુંદર બદનુ નિહારી । બોલી મધુર બચન મહતારી ॥
 કહહુ તાત જનની બલિહારી । કબહિ લગન મુદ મંગલકારી ॥
 સુકૃત સીલ સુખ સીવે સુહાઈ । જનમ લાભ કઇ અવધિ અઘાઈ ॥

દો. જેહિ ચાહત નર નારિ સબ અતિ આરત એહિ ભાંતિ ।

જિમિ ચાતક ચાતકિ તૃષિત બૃષ્ટિ સરદ રિતુ સ્વાતિ ॥ પર ॥

તાત જાઉં બલિ બેગિ નહાહુ । જો મન ભાવ મધુર કછુ ખાહુ ॥
 પિતુ સમીપ તબ જાએહુ ભૈઆ । ભઇ બડ઼િ બાર જાઈ બલિ મૈઆ ॥
 માતુ બચન સુનિ અતિ અનુકૂલા । જનુ સનેહ સુરતરુ કે ફૂલા ॥
 સુખ મકરંદ ભરે શ્રિયમૂલા । નિરખિ રામ મનુ ભવરં ન ભૂલા ॥
 ધરમ ધુરીન ધરમ ગતિ જાની । કહેઉ માતુ સન અતિ મૂદુ બાની ॥
 પિતાં દીન્હ મોહિ કાનન રાજૂ । જહં સબ ભાંતિ મોર બડ઼િ કાજૂ ॥
 આયસુ દેહિ મુદિત મન માતા । જેહિ મુદ મંગલ કાનન જાતા ॥
 જનિ સનેહ બસ ડરપસિ ભોરે । આનંદુ અંબ અનુગ્રહ તોરે ॥

દો. બરષ ચારિદસ બિપિન બસિ કરિ પિતુ બચન પ્રમાન ।

આઇ પાય પુનિ દેખિહઉં મનુ જનિ કરસિ મલાન ॥ પ૩ ॥

બચન બિનીત મધુર રઘુબર કે । સર સમ લગે માતુ ઉર કરકે ॥
 સહમિ સૂખિ સુનિ સીતલિ બાની । જિમિ જવાસ પરે પાવસ પાની ॥
 કહિ ન જાઈ કછુ હૃદય બિષાદૂ । મનહું મૃગી સુનિ કેહરિ નાદૂ ॥
 નયન સજલ તન થર થર કાંપી । માજહિ ખાઇ મીન જનુ માપી ॥
 ધરિ ધીરજુ સુત બદનુ નિહારી । ગદગદ બચન કહતિ મહતારી ॥
 તાત પિતહિ તુમ્હ પ્રાનપિઆરે । દેખિ મુદિત નિત ચરિત તુમ્હારે ॥
 રાજુ દેન કહું સુભ દિન સાધા । કહેઉ જાન બન કેહિ અપરાધા ॥
 તાત સુનાવહુ મોહિ નિદાનુ । કો દિનકર કુલ ભયઉ ફૂસાનુ ॥

દો. નિરખિ રામ રુખ સચિવસુત કારનુ કહેઉ બુઝાઈ ।

સુનિ પ્રસંગુ રહિ મૂક જિમિ દસા બરનિ નહિ જાઈ ॥ પ૪ ॥

રાખિ ન સકઇ ન કહિ સક જાહુ । દુહું ભાંતિ ઉર દારુન દાહુ ॥

विभ्रत सुधाकर गा विभि राहू। बिधि गति बाम सदा सब डालू ॥
 धरम सनेह उलयँ मति घेरी। भय गति साँप छुछुंदरि डेरी ॥
 राभउँ सुतखि करउँ अनुरोधू। धरमु जाँठ अरु बंधु बिरोधू ॥
 कडउँ जान बन तौ बडःि डानी। संकट सोय बिबस भय रानी ॥
 बडुरि समुजि तिय धरमु सयानी। रामु भरतु दौउ सुत सम जानी ॥
 सरल सुभाउ राम मडतारी। बोली बयन धीर धरि ભारी ॥
 तात जाँठ बलि डीन्डेडु नीका। पितु आयसु सब धरमक टीका ॥

दो. राजु दैन कखि दीन्ड बनु मोडिन सो दृष लेसु।

तुम्ह बिनु भरतखि भूपतिखि प्रजखि प्रखंड कलेसु ॥ ५५ ॥

जौं डेवल पितु आयसु ताता। तौ जनि जाडु जानि बडःि माता ॥
 जौं पितु मातु कडेउ बन जाना। तौं कानन सत अवध समाना ॥
 पितु बनदेव मातु बनदेवी। भग मृग यरन सरोरुड सेवी ॥
 अंतडुँ उचित नृपखि बनबासू। बय बिलोकि डियँ डोष डरँसू ॥
 बडःिभागी बनु अवध अभागी। जो रघुबंसतिलक तुम्ह त्यागी ॥
 जौं सुत कडौ संग मोखि लेडू। तुम्हरे वृदयँ डोष सदेडू ॥
 पूत परम प्रिय तुम्ह सबडी के। प्रान प्रान के जिवन जे के ॥
 ते तुम्ह कडडु मातु बन जाँठौं। मै सुनि बयन बैठि पछिताँठौं ॥

दो. यड बियारि नखि करउँ डठ गूठ सनेडु बढःाँठ।

मानि मातु कर नात बलि सुरति बिसरि जनि जाँठ ॥ ५६ ॥

देव पितर सब तुन्डखि गोसाँठ। राभडुँ पलक नयन डी नाँठ ॥
 अवधि अंबु प्रिय परिजन मीना। तुम्ह करुनाकर धरम धुरीना ॥
 अस बियारि सोँठ करडु उपाँठ। सबखि जिअत जेखि भेंटेडु आँठ ॥
 जाडु सुभेन बनखि बलि जाँठौं। करि अनाथ जन परिजन गाँठौं ॥
 सब कर आजु सुकृत हल बीता। भयउ कराल डालु बिपरीता ॥
 बडुबिधि बिलपि यरन लपटानी। परम अभागिनि आपुखि जानी ॥
 दारुन दृसड दालु उर ब्यापा। बरनि न जाखि बिलाप कलापा ॥
 राम उठाँठ मातु उर लाँठ। कखि मृदु बयन बडुरि समुजाँठ ॥

दो. समाचार तेखि समय सुनि सीय उठी अडुवाँठ।

जाँठ सासु पद कमल जुग बंदि बैठि सिरु नाँठ ॥ ५७ ॥

दीन्ड असीस सासु मृदु बानी। अति सुकुमारि देभि अडुवानी ॥

બૈઠિ નમિતમુખ સોચતિ સીતા । રૂપ રાસિ પતિ પ્રેમ પુનીતા ॥
 ચલન ચહત બન જીવનનાથૂ । કેહિ સુકૃતી સન હોઈહિ સાથૂ ॥
 કી તનુ પ્રાન કિ કેવલ પ્રાના । બિધિ કરતબુ કછુ જાઈ ન જાના ॥
 ચારુ ચરન નખ લેખતિ ધરની । નૂપુર મુખર મધુર કબિ બરની ॥
 મનહું પ્રેમ બસ બિનતી કરહી । હમહિ સીય પદ જનિ પરિહરહી ॥
 મંજુ બિલોચન મોચતિ બારી । બોલી દેખિ રામ મહતારી ॥
 તાત સુનહુ સિય અતિ સુકુમારી । સાસુ સસુર પરિજનહિ પિઆરી ॥

દો. પિતા જનક ભૂપાલ મનિ સસુર ભાનુકુલ ભાનુ ।
 પતિ રબિકુલ કેરવ બિપિન બિધુ ગુન રૂપ નિધાનુ ॥ ૫૮ ॥

મૈં પુનિ પુત્રબધૂ પ્રિય પાઈ । રૂપ રાસિ ગુન સીલ સુહાઈ ॥
 નયન પુતરિ કરિ પ્રીતિ બઢાઈ । રાખેઉં પ્રાન જાનિકિહિં લાઈ ॥
 કલપબેલિ જિમિ બહુબિધિ લાલી । સીંચિ સનેહ સલિલ પ્રતિપાલી ॥
 ફૂલત ફૂલત ભયઉ બિધિ બામા । જાનિ ન જાઈ કાહ પરિનામા ॥
 પલંગ પીઠ તજિ ગોદ હિંડોરા । સિયેં ન દીન્હ પગુ અવનિ કઠોરા ॥
 જિઅનમૂરિ જિમિ જોગવત રહઈ । દીપ બાતિ નહિં ટારન કહઈ ॥
 સોઈ સિય ચલન ચહતિ બન સાથા । આયસુ કાહ હોઈ રઘુનાથા ।
 ચંદ કિરન રસ રસિક ચકોરી । રબિ રુખ નયન સકઈ કિમિ જોરી ॥

દો. કરિ કેહરિ નિસિચર ચરહિં દુષ્ટ જંતુ બન ભૂરિ ।
 બિષ બાટિકાં કિ સોહ સુત સુભગ સજીવનિ મૂરિ ॥ ૫૯ ॥

બન હિત કોલ કિરાત કિસોરી । રચી બિરંચિ બિષય સુખ ભોરી ॥
 પાઈન કૃમિ જિમિ કઠિન સુભાગ । તિન્હહિ કલેસુ ન કાનન કાગ ॥
 કે તાપસ તિય કાનન જોગૂ । જિન્હ તપ હેતુ તજા સબ ભોગૂ ॥
 સિય બન બસિહિ તાત કેહિ ભાંતી । ચિત્રલિખિત કપિ દેખિ ડેરાતી ॥
 સુરસર સુભગ બનજ બન ચારી । ડાબર જોગુ કિ હંસકુમારી ॥
 અસ બિચારિ જસ આયસુ હોઈ । મૈં સિખ દેઉં જાનકિહિ સોઈ ॥
 જૌ સિય ભવન રહે કહ અંબા । મોહિ કહું હોઈ બહુત અવલંબા ॥
 સુનિ રઘુબીર માતુ પ્રિય બાની । સીલ સનેહ સુધાં જનુ સાની ॥

દો. કહિ પ્રિય બચન બિબેકમય કીન્હ માતુ પરિતોષ ।
 લગે પ્રબોધન જાનકિહિ પ્રગટિ બિપિન ગુન દોષ ॥ ૬૦ ॥

માસપારાયણ, ચૌદહવાં વિશ્રામ

मातु समीप कळत सकुयाडीं । बोले समउ समुजि मन माडीं ॥
 राजकुमारि सिभावन सुनळू । आन भाँति जियँ जनि कछु गुनळू ॥
 आपन मोर नीक जौँ यळू । बयनु उमार मानि गूळ रळू ॥
 आयसु मोर सासु सेवकाछ । सब बिधि भामिनि भवन भलाछ ॥
 ओछि ते अधिक धरमु नछिँ दूजा । सादर सासु ससुर पद पूजा ॥
 जब जब मातु करिछि सुधि मोरी । छोछि प्रेम बिकल मति भोरी ॥
 तब तब तुम्ह कछि कथा पुरानी । सुँदरि समुञ्ज्छु मृदु बानी ॥
 कडुँ सुभायँ सापथ सत मोडी । सुमुष्णि मातु छित राप्पुँ तोडी ॥
 दो. गुर श्रुति संमत धरम हुलु पाछअ भिनछिँ कवेस ।

छठ अस सब संकट सछे गालव नछुष नरेस ॥ ६१ ॥

मैँ पुनि करि प्रवान पितु बानी । बेगि छिरब सुनु सुमुष्णि सयानी ॥
 दिवस जात नछिँ लागिछि बारा । सुँदरि सिभवनु सुनळु उमारा ॥
 जौँ छठ करळु प्रेम अस बामा । तौ तुम्ह दुष्पु पाठव परिनामा ॥
 काननु कठिन भयंकरु भारी । धोर धामु छिम बारि बयारी ॥
 कुस कंटक मग काँकर नाना । यलव पयादेछिँ भिनु पदत्राना ॥
 यरन कमल मुदु मंजु तुम्हारे । मारग अगम भूमिधर भारे ॥
 कंदर षोड नदीं नद नारे । अगम अगाध न जाछिँ निछारे ॥
 भालु बाध बृक केछरि नागा । करछिँ नाद सुनि धीरजु भागा ॥
 दो. भूमि सयन बलकल असन असनु कंद हुल मूल ।

ते डि सदा सब दिन मिलिछिँ सबुछ समय अनुकुल ॥ ६२ ॥

नर अछार रजनीचर यरडीं । कपट भेष बिधि कोटिक करडीं ॥
 लागछ अति पछार कर पानी । बिपिन बिपति नछिँ जाछ भपानी ॥
 ब्याल कराल बिछग बन धोरा । निश्चियर निकर नारि नर थोरा ॥
 उरपछिँ धीर गहन सुधि आअँ । मृगलोचनि तुम्ह भीरु सुभाअँ ॥
 उंसगवनि तुम्ह नछिँ बन जोगू । सुनि अपजसु मोछि दैछछि लोगू ॥
 मानस सखिल सुधौँ प्रतिपाली । जिअछ डि लवन पयोधि मराली ॥
 नव रसाल बन बिछरनसीवा । सोछ डि कोकिल बिपिन करीवा ॥
 रळुडु भवन अस लृदयँ बियारी । यंदबदनि दुष्पु कानन भारी ॥

दो. सळज सुदुद गुर स्वामि सिष जौ न करछ सिर मानि ॥

सो पछिताछ अघाछ उर अवसि छोछ छित डानि ॥ ६३ ॥

સુનિ મૃદુ બચન મનોહર પિય કે । લોચન લલિત ભરે જલ સિય કે ॥
 સીતલ સિખ દાહક ભઈ કેસે । ચકઈહિ સરદ ચંદ નિસિ જૈસે ॥
 ઉતરુ ન આવ બિકલ બૈદેહી । તજન ચહત સુચિ સ્વામિ સનેહી ॥
 બરબસ રોકિ બિલોચન બારી । ધરિ ધીરજુ ઉર અવનિકુમારી ॥
 લાગિ સાસુ પગ કહ કર જોરી । છમબિ દેબિ બડ઼િ અબિનચ મોરી ॥
 દીન્હિ પ્રાનપતિ મોહિ સિખ સોઈ । જેહિ બિધિ મોર પરમ હિત હોઈ ॥
 મૈ પુનિ સમુજિ દીખિ મન માહી । પિય બિયોગ સમ દુખુ જગ નાહી ॥

દો. પ્રાનનાથ કરુનાયતન સુંદર સુખદ સુજાન ।

તુમ્હ બિનુ રઘુકુલ કુમુદ બિધુ સુરપુર નરક સમાન ॥ ૬૪ ॥

માતુ પિતા ભગિની પ્રિય ભાઈ । પ્રિય પરિવારુ સુહૃદ સમુદાઈ ॥
 સાસુ સસુર ગુર સજન સહાઈ । સુત સુંદર સુસીલ સુખદાઈ ॥
 જહું લગિ નાથ નેહ અરુ નાતે । પિય બિનુ તિયહિ તરનિહુ તે તાતે ॥
 તનુ ધનુ ધામુ ધરનિ પુર રાજુ । પતિ બિહીન સબુ સોક સમાજુ ॥
 ભોગ રોગસમ ભૂષન ભારુ । જમ જાતના સરિસ સંસારુ ॥
 પ્રાનનાથ તુમ્હ બિનુ જગ માહી । મો કહું સુખદ કતહું કછુ નાહી ॥
 જિય બિનુ દેહ નદી બિનુ બારી । તૈસિઅ નાથ પુરુષ બિનુ નારી ॥
 નાથ સકલ સુખ સાથ તુમ્હારે । સરદ બિમલ બિધુ બદનુ નિહારે ॥

દો. બગ મૃગ પરિજન નગરુ બનુ બલકલ બિમલ દુકૂલ ।

નાથ સાથ સુરસદન સમ પરનસાલ સુખ મૂલ ॥ ૬૫ ॥

બનદેવી બનદેવ ઉદારા । કરિહલિં સાસુ સસુર સમ સારા ॥
 કુસ કિસલય સાથરી સુહાઈ । પ્રભુ સંગ મંજુ મનોજ તુરાઈ ॥
 કંદ મૂલ ફલ અમિઅ અહારુ । અવધ સૌધ સત સરિસ પહારુ ॥
 છિનુ છિનુ પ્રભુ પદ કમલ બિલોકિ । રહિહઉં મુદિત દિવસ જિમિ કોકી ॥
 બન દુખ નાથ કહે બહુતેરે । ભય બિષાદ પરિતાપ ધનેરે ॥
 પ્રભુ બિયોગ લવલેસ સમાના । સબ મિલિ હોહિ ન કૃપાનિધાના ॥
 અસ જિયં જાનિ સુજાન સિરોમનિ । લેઈઅ સંગ મોહિ છાડ઼િઅ જનિ ॥
 બિનતી બહુત કરૈ કા સ્વામી । કરુનામય ઉર અંતરજામી ॥

દો. રાખિઅ અવધ જો અવધિ લગિ રહત ન જનિઅહિં પ્રાન ।

દીનબંધુ સંદર સુખદ સીલ સનેહ નિધાન ॥ ૬૬ ॥

મોહિ મગ ચલત ન હોઈહિ હારી । છિનુ છિનુ ચરન સરોજ નિહારી ॥

सबलि भाँति पिय सेवा करिछौं । मारग जनित सकल श्रम हरिछौं ॥
 पाय पभारी बैठि तरु छाडीं । करिछँ बाँउ मुदित मन माडीं ॥
 श्रम कन सखित स्थाम तनु देखें । कहुँ द्रुप समउ प्रानपति पेंपें ॥
 सम मडि तून तरुपल्लव डासी । पाग पलोटिखि सब निसि दासी ॥
 बारबार मृदु मूरति जोडी । लागलि तात बयारि न मोडी ।
 डो प्रभु सँग मोलि चितवनिडारा । सिंघबधुखि जिमि ससक सिआरा ॥
 मैं सुकुमारि नाथ बन जोगू । तुम्हलि उचित तप मो कहुँ भोगू ॥
 दो. अैसेउ बयन कठोर सुनि शौं न झूठे बिलगान ।
 तौ प्रभु बिषम बियोग द्रुप सखिछलिं पावँर प्रान ॥ ६७ ॥

अस कखि सीय बिकल भए लारी । बयन बियोगु न सकी सँभारी ॥
 देपि दसा रघुपति जिचें जाना । छठि रापें नखि रापिखि प्राना ॥
 कडेउ कृपाल भानुकुलनाथा । परिहरि सोयु यलहु बन साथ ॥
 नखि बिषाद कर अवसरु आजू । बेगि करहु बन गवन समाजू ॥
 कखि प्रिय बयन प्रिया समुजाई । लगे मातु पद आसिष पाई ॥
 बेगि प्रजा द्रुप भेटब आई । जननी निहुर बिसरि जनि जाई ॥
 हिरिखि दसा बिधि बहुरि डि मोरी । देखिछँ नयन मनोडर जोरी ॥
 सुदिन सुधरी तात कब छोछलि । जननी जिअत बदन बिधु जोछलि ॥
 दो. बहुरि बख्य कखि लालु कखि रघुपति रघुबर तात ।
 कबलिं भोलाछ लगाछ छियँ हरिचि निरपिछँ गीत ॥ ६८ ॥

लपि सनेछ कातरि मडतारी । बयनु न आव बिकल भए लारी ॥
 राम प्रबोधु डीन्ड बिधि नाना । समउ सनेछु न जाई बभाना ॥
 तब जानकी सासु पग लागी । सुनिअ माय मैं परम अभागी ॥
 सेवा समय दैअें अनु दीन्डा । मोर मनोरथु सकल न कीन्डा ॥
 तजब छोभु जनि छाडःिअ छोडू । करमु कठिन कछु दोसु न मोडू ॥
 सुनि सिय बयन सासु अकुलानी । दसा क्वनि बिधि कडौं बभानी ॥
 बारखि बार लाछ उर लीन्डी । धरि धीरजु सिभ आसिष दीन्डी ॥
 अयल डोउ अखिवातु तुम्हारा । जब लगि गंग जमुन जल धारा ॥
 दो. सीतखि सासु असीस सिभ दीन्डे अनेक प्रकार ।
 यली नाछ पद पदुम सिरु अति छित बारखिं बार ॥ ६९ ॥
 समाचार जब लछिमन पाये । ब्याकुल बिलष बदन छठि धाये ॥

કંપ પુલક તન નયન સનીરા । ગહે ચરન અતિ પ્રેમ અધીરા ॥
 કહિ ન સકત કછુ ચિતવત ઠાઢ઼ે । મીનુ દીન જનુ જલ તેં કાઢ઼ે ॥
 સોચુ હૃદયેં બિધિ કા હોનિહારા । સબુ સુખુ સુકૃત સિરાન હમારા ॥
 મો કહું કાહ કહબ રઘુનાથા । રખિહહિ ભવન કિ લેહહિ સાથા ॥
 રામ બિલોકિ બંધુ કર જોરેં । દેહ ગેહ સબ સન તનુ તોરેં ॥
 બોલે બચનુ રામ નય નાગર । સીલ સનેહ સરલ સુખ સાગર ॥
 તાત પ્રેમ બસ જનિ કદરાહૂ । સમુઝિ હૃદયેં પરિનામ ઉછાહૂ ॥

દો. માતુ પિતા ગુરુ સ્વામિ સિખ સિર ધરિ કરહિ સુભાયેં ।
 લહેઉ લાભુ તિન્હ જનમ કર નતરુ જનમુ જગ જાયેં ॥ ૭૦ ॥

અસ જિયેં જાનિ સુનહુ સિખ ભાઈ । કરહુ માતુ પિતુ પદ સેવકાઈ ॥
 ભવન ભરતુ રિપુસૂદન નાહીં । રાઉ બૃહ્દ મમ દુખુ મન માહીં ॥
 મૈં બન જાઉં તુમ્હહિ લેઈ સાથા । હોઈ સબહિ બિધિ અવઘ અનાથા ॥
 ગુરુ પિતુ માતુ પ્રજા પરિવાર । સબ કહું પરઈ દુસહ દુખ ભાર ॥
 રહહુ કરહુ સબ કર પરિતોષૂ । નતરુ તાત હોઈહિ બડ઼ે દોષૂ ॥
 જાસુ રાજ પ્રિય પ્રજા દુખારી । સો નૃપુ અવસિ નરક અધિકારી ॥
 રહહુ તાત અસિ નીતિ બિચારી । સુનત લખનુ ભચે બ્યાકુલ ભારી ॥
 સિઅરેં બચન સૂખિ ગચે કૈસેં । પરસત તુહિન તામરસુ જૈસેં ॥

દો. ઉતરુ ન આવત પ્રેમ બસ ગહે ચરન અકુલાઈ ।
 નાથ દાસુ મૈં સ્વામિ તુમ્હ તજહુ ત કાહ બસાઈ ॥ ૭૧ ॥

દીન્હિ મોહિ સિખ નીકિ ગોસાઈ । લાગિ અગમ અપની કદરાઈ ॥
 નરબર ધીર ધરમ ધુર ધારી । નિગમ નીતિ કહું તે અધિકારી ॥
 મૈં સિસુ પ્રભુ સનેહ પ્રતિપાલા । મંદરુ મેરુ કિ લેહિ મરાલા ॥
 ગુર પિતુ માતુ ન જાનઉં કાહૂ । કહઉં સુભાઉ નાથ પતિઆહૂ ॥
 જહું લગિ જગત સનેહ સગાઈ । પ્રીતિ પ્રતીતિ નિગમ નિજુ ગાઈ ॥
 મોરેં સબઈ એક તુમ્હ સ્વામી । દીનબંધુ ઉર અંતરજામી ॥
 ધરમ નીતિ ઉપદેસિઅ તાહી । કીરતિ ભૂતિ સુગતિ પ્રિય જાહી ॥
 મન ક્રમ બચન ચરન રત હોઈ । કૃપાસિંધુ પરિહરિઅ કિ સોઈ ॥

દો. કરુનાસિંધુ સુબંધ કે સુનિ મૂદુ બચન બિનીત ।
 સમુઝાએ ઉર લાઈ પ્રભુ જાનિ સનેહ સભીત ॥ ૭૨ ॥

માગહુ બિદા માતુ સન જાઈ । આવહુ બેગિ ચલહુ બન ભાઈ ॥

मुदित भये सुनि रघुबर बानी । लयउ लाल बडः गठ बडः ि डानी ॥
 डरषित ड्दयँ मातु पछि आये । मनहुँ अंध किरि लोचन पाये ।
 जाठ जननि पग नायउ माथा । मनु रघुनंदन जानकि साथी ॥
 पूँछे मातु मलिन मन टेपी । लपन कडी सब कथा बिसेपी ॥
 गठ सडमि सुनि बचन कठोरा । मृगी टेपि दव जनु थडु ओरा ॥
 लपन लपेउ भा अनरथ आजू । ओछि सनेड बस करब अकाजू ॥
 मागत बिदा सभय सकुयाडी । जाठ संग बिधि कछिडि डि नाडी ॥

दो. समुजि सुमित्राँ राम सिय डुप सुसीलु सुभाउ ।

नृप सनेडु लपि धुनेउ सिरु पापिनि दीन्ड कुदाउ ॥ ७३ ॥

धीरजु धरेउ कुअवसर जानी । सडज सुड्द ओली मृदु बानी ॥
 तात तुम्डारि मातु भैदेडी । पिता रामु सब भाँति सनेडी ॥
 अवध तडाँ जडँ राम निवासू । तडँछेँ दियसु जडँ भानु प्रकासू ॥
 जौ पै सीय रामु बन जाडी । अवध तुम्डार काजु कछु नाछि ॥
 गुर पितु मातु बंधु सुर साठ । सेठअछि सकल प्रान की नाठ ॥
 रामु प्रानप्रिय जिवन ज़ु डे । स्वार्थ रछित सभा सबडी डै ॥
 पूजनीय प्रिय परम जडाँ ते । सब मानिअछि राम डे नाते ॥
 अस जियँ जानि संग बन जाडू । वेडु तात जग जिवन लाडू ॥

दो. भूरि भाग भाजनु लयडु मोछि समेत बलि जाँ ।

जौम तुम्डरेँ मन छाडः ि छलु कीन्ड राम पद ठाँ ॥ ७४ ॥

पुत्रवती जुबती जग सोठ । रघुपति भगतु जासु सुतु डोठ ॥
 नतरु भाँज ललि बादि बिआनी । राम बिमुभ सुत तेँ छित जानी ॥
 तुम्डरेछि भाग रामु बन जाडी । दूसर डेतु तात कछु नाडी ॥
 सकल सुकृत कर बडः ि हलु अडू । राम सीय पद सडज सनेडू ॥
 राग रोषु ठरिषा मद्दु मोडू । जनि सपनेहुँ ठन्ड डे बस डोडू ॥
 सकल प्रकार बिकार बिडाठ । मन डम बचन करेडु सेवकाठ ॥
 तुम्ड कडुँ बन सब भाँति सुपासू । सँग पितु मातु रामु सिय जासू ॥
 जेछि न रामु बन लडछि कलेसू । सुत सोठ करेडु डलठ उपदेसू ॥

छ. उपदेसु थडु जेछि तात तुम्डरे राम सिय सुभ पावडी ।

पितु मातु प्रिय परिवार पुर सुभ सुरति बन बिसरावडी ।
 तुलसी प्रभुछि सिभ देठ आयसु दीन्ड पुनि आसिष दठ ।

રતિ હોઉ અબિરલ અમલ સિય રઘુબીર પદ નિત નિત નઈ ॥

સો. માતુ ચરન સિરુ નાઇ ચલે તુરત સંકિત હૃદયેં ।

બાગુર બિષમ તોરાઇ મનહું ભાગ મૃગુ ભાગ બસ ॥ ૭૫ ॥

ગએ લખનુ જહું જાનકિનાથૂ । ભે મન મુદિત પાઇ પ્રિય સાથૂ ॥
બંદિ રામ સિય ચરન સુહાએ । ચલે સંગ નૃપમંદિર આએ ॥
કહલિં પરસપર પુર નર નારી । ભલિ બનાઇ બિધિ બાત બિગારી ॥
તન ફસ દુખુ બદન મલીને । બિકલ મનહું માખી મધુ છીને ॥
કર મીજહિં સિરુ ધુનિ પછિતાહીં । જનુ બિન પંખ બિહગ અકુલાહીં ॥
ભઇ બડ઼િ ભીર ભૂપ દરબારા । બરનિ ન જાઇ બિષાદુ અપારા ॥
સચિવેં ઉઠાઇ રાઉ બૈઠારે । કહિ પ્રિય બચન રામુ પગુ ધારે ॥
સિય સમેત દોઉ તનય નિહારી । બ્યાકુલ ભયઉ ભૂમિપતિ ભારી ॥

દો. સીય સહિત સુત સુભગ દોઉ દેખિ દેખિ અકુલાઇ ।

બારહિં બાર સનેહ બસ રાઉ લેઇ ઉર લાઇ ॥ ૭૬ ॥

સકઇ ન બોલિ બિકલ નરનાહૂ । સોક જનિત ઉર દારુન દાહૂ ॥
નાઇ સીસુ પદ અતિ અનુરાગા । ઉઠિ રઘુબીર બિદા તબ માગા ॥
પિતુ અસીસ આયસુ મોહિ દીજૈ । હરષ સમય બિસમઉ કત કીજૈ ॥
તાત કિએં પ્રિય પ્રેમ પ્રમાદૂ । જસુ જગ જાઇ હોઇ અપબાદૂ ॥
સુનિ સનેહ બસ ઉઠિ નરનાહાં । બૈઠારે રઘુપતિ ગહિ બાહાં ॥
સુનહુ તાત તુમ્હ કહું મુનિ કહહીં । રામુ ચરાચર નાયક અહહીં ॥
સુભ અરુ અસુભ કરમ અનુહારી । ઈસ દેઇ ફલુ હૃદયેં બિચારી ॥
કરઇ જો કરમ પાવ ફલ સોઇ । નિગમ નીતિ અસિ કહ સબુ કોઇ ॥

દો. -ઔરુ કરૈ અપરાધુ કોઉ ઔર પાવ ફલ ભોગુ ।

અતિ બિચિત્ર ભગવંત ગતિ કો જગ જાને જોગુ ॥ ૭૭ ॥

રાયેં રામ રાખન હિત લાગી । બહુત ઉપાય કિએ છલુ ત્યાગી ॥
લાખી રામ રુખ રહત ન જાને । ધરમ ધુરંધર ધીર સયાને ॥
તબ નૃપ સીય લાઇ ઉર લીન્હી । અતિ હિત બહુત ભાંતિ સિખ દીન્હી ॥
કહિ બન કે દુખ દુસહ સુનાએ । સાસુ સસુર પિતુ સુખ સમુજાએ ॥
સિય મનુ રામ ચરન અનુરાગા । ધરુ ન સુગમુ બનુ બિષમુ ન લાગા ॥
ઔરઉ સબહિં સીય સમુજાઇ । કહિ કહિ બિપિન બિપતિ અધિકાઇ ॥
સચિવ નારિ ગુર નારિ સયાની । સહિત સનેહ કહહિં મૂદુ બાની ॥

तुम्ह कहुँ तौ न दीन्ह बनबासू। करहु जो कछिँ ससुर गुर सासू ॥

दो. -सिभ सीतलि छित मधुर मृदु सुनि सीतलि न सोडानि।

सरद यंद यंदनि लगत जनु यकछ अकुलानि ॥ ७८ ॥

शीय सकुय बस उतरु न देछ। सो सुनि तमकि उठी कैकेय ॥

मुनि पट भूषन भाजन आनी। आगें धरि बोली मृदु बानी ॥

नृपछि प्रान प्रिय तुम्ह रघुबीरा। सील सनेह न छाडिँ छि बीरा ॥

सुकृत सुजसु परलोकु नसाओ। तुम्हछि जान बन कछिँ न काओ ॥

अस बिचारि सोछ करहु जो भावा। राम जननि सिभ सुनि सुभु पावा ॥

भूपछि बचन बानसम लागे। करछिँ न प्रान पयान अभागे ॥

लोग बिकल मुरुछित नरनाहू। काड करिअ कछु सूअ न काहू ॥

रामु तुरत मुनि भेषु बनाछ। यले जनक जननिछि सिरु नाछ ॥

दो. सजि बन साजु समाजु सबु बनिता बंधु समेत।

बंदि बिप्र गुर यरन प्रभु यले करि सबछि अयेत ॥ ७९ ॥

निकसि बसिष्ठ द्वार भये ठाढःे। दृषे लोग बिरह दव दाढःे ॥

कछि प्रिय बचन सकल समुजाये। बिप्र बृद रघुबीर बोलाये ॥

गुर सन कछि बरषासन दीन्हे। आदर दान बिनय बस कीन्हे ॥

जायक दान मान संतोषे। भीत पुनीत प्रेम परितोषे ॥

दासीं दास बोलाछ बहोरी। गुरछि सौँपि बोले कर जोरी ॥

सब कै सार साँभार गोसाछ। करबि जनक जननी की नाछ ॥

बारछिँ बार जोरि जुग पानी। कछत रामु सब सन मृदु बानी ॥

सोछ सब भाँति मोर छितकारी। जेछि तें रछै भुआल सुभारी ॥

दो. मातु सकल मोरे बिरहँ जेछिँ न छोछिँ दृष दीन।

सोछ उपाउ तुम्ह करहु सब पुर जन परम प्रबीन ॥ ८० ॥

ओछि बिधि राम सबछि समुजावा। गुर पद पदुम उरषि सिरु नावा।

गनपती गौरि गिरीसु मनाछ। यले असीस पाछ रघुराछ ॥

राम यलत अति भयउ बिषादू। सुनि न जाछ पुर आरत नादू ॥

कुसगुन लंक अवध अति सोकू। उडरष बिषाद बिबस सुरलोकू ॥

गछ मुरुछा तब भूपति जागे। बोलि सुमंत्रु कडन अस लागे ॥

रामु यले बन प्रान न जाडीं। डेछि सुभु लागि रछत तन माडीं।

ओछि तें कवन व्यथा बलवाना। जो दृषु पाछ तजछिँ तनु प्राना ॥

પુનિ ધરિ ધીર કહઇ નરનાહૂ। લૈ રથુ સંગ સખા તુમ્હ જાહૂ ॥

દો. -સુઠિ સુકુમાર કુમાર દોઉ જનકસુતા સુકુમારિ।

રથ ચઢ઼ાઇ દેખરાઇ બનુ ફિરેહુ ગઅૈ દિન ચારિ ॥ ૮૧ ॥

જૌ નહિં ફિરહિં ધીર દોઉ ભાઇ। સત્યસંધ દૃઢ઼ાંરત રઘુરાઇ ॥

તૌ તુમ્હ બિનય કરેહુ કર જોરી। ફેરિઅ પ્રભુ મિથિલેસકિસોરી ॥

જબ સિય કાનન દેખિ ડેરાઇ। કહેહુ મોરિ સિખ અવસરુ પાઇ ॥

સાસુ સસુર અસ કહેઉ સૈદેસૂ। પુત્રિ ફિરિઅ બન બહુત કલેસૂ ॥

પિતૃગૃહ કબહુ કબહુ સસુરારી। રહેહુ જહાં રુચિ હોઇ તુમ્હારી ॥

એહિ બિધિ કરેહુ ઉપાય કદંબા। ફિરઇ ત હોઇ પ્રાન અવલંબા ॥

નાહિં ત મોર મરનુ પરિનામા। કછુ ન બસાઇ ભઅૈ બિધિ બામા ॥

અસ કહિ મુરુછિ પરા મહિ રાઊ। રામુ લખનુ સિય આનિ દેખાઊ ॥

દો. -પાઇ રજાયસુ નાઇ સિરુ રથુ અતિ બેગ બનાઇ।

ગયઉ જહાં બાહેર નગર સીય સહિત દોઉ ભાઇ ॥ ૮૨ ॥

તબ સુમંત્ર નૃપ બચન સુનાએ। કરિ બિનતી રથ રામુ ચઢ઼ાએ ॥

ચઢ઼િ રથ સીય સહિત દોઉ ભાઇ। ચલે હૃદયૈ અવધહિ સિરુ નાઇ ॥

ચલત રામુ લખિ અવધ અનાથા। બિકલ લોગ સબ લાગે સાથા ॥

કૃપાસિંધુ બહુબિધિ સમુઝાવહિં। ફિરહિં પ્રેમ બસ પુનિ ફિરિ આવહિં ॥

લાગતિ અવધ ભયાવનિ ભારી। માનહુ કાલરાતિ અધિઆરી ॥

ઘોર જંતુ સમ પુર નર નારી। ડરપહિં એકહિ એક નિહારી ॥

ઘર મસાન પરિજન જનુ ભૂતા। સુત હિત મીત મનહુ જમદૂતા ॥

બાગન્હ બિટપ બેલિ કુમ્હિલાહીં। સરિત સરોવર દેખિ ન જાહીં ॥

દો. હય ગય કોટિન્હ કેલિમૂગ પુરપસુ ચાતક મોર।

પિક રથાંગ સુક સારિકા સારસ હંસ ચકોર ॥ ૮૩ ॥

રામ બિયોગ બિકલ સબ ઠાઢ઼ે। જહું તહું મનહુ ચિત્ર લિખિ કાઢ઼ે ॥

નગરુ સફલ બનુ ગહબર ભારી। ખગ મૂગ બિપુલ સકલ નર નારી ॥

બિધિ કૈકેઈ કિરાતિનિ કીન્હી। જેહિ દવ દુસહ દસહુ દિસિ દીન્હી ॥

સહિ ન સકે રઘુબર બિરહાગી। ચલે લોગ સબ બ્યાકુલ ભાગી ॥

સબહિં બિચાર કીન્હ મન માહીં। રામ લખન સિય બિનુ સુખુ નાહીં ॥

જહાં રામુ તહું સબુઇ સમાજૂ। બિનુ રઘુબીર અવધ નહિં કાજૂ ॥

ચલે સાથ અસ મંત્રુ દૃઢ઼ાઇ। સુર દુર્લભ સુખ સદન બિહાઇ ॥

राम चरन पंकज प्रिय जिन्डली। बिषय भोग बस करलिं किं तिन्डली ॥

दो. बालक बृद्ध बिडाए गँड लगे लोग सब साथ।

तमसा तीर निवासु किय प्रथम दिवस रघुनाथ ॥ ८४ ॥

रघुपति प्रजा प्रेमबस देभी। सद्य लृढयँ दृषु भयउ बिसेषी ॥

करुनामय रघुनाथ गोसाँँ। बेगि पाएअलिं पीर पराए ॥

कलि सप्रेम मृदु बचन सुहाये। बडुबिधि राम लोग समुजाये ॥

किंये धरम उपदेस घनेरे। लोग प्रेम बस किरलिं न डेरे ॥

सीलु सनेहु छाःःि नलिं जाए। असमंजस बस ले रघुराए ॥

लोग सोग श्रम बस गये सोए। कछुक देवमायाँ मति मोए ॥

जबलिं जाम जुग जामिनि बीती। राम सखि सन कडेउ सप्रीती ॥

भोज मारि रथु डाँकडु ताता। आन उपायँ बनलिं नलिं बाता ॥

दो. राम लपन सुय जान बढःि संभु चरन सिरु नाए ॥

सखिवँ यलायउ तुरत रथु एत उत भोज दुराए ॥ ८५ ॥

जागे सकल लोग लभँ लोडु। गे रघुनाथ लयउ अति सोडु ॥

रथ कर भोज कतलडुँ नलिं पावलिं। राम राम कलि थडु दिसि धावलिं ॥

मनहुँ बारिनिधि बूडः जडाजू। लयउ बिकल बडः बनिक समाजू ॥

अेकलि अेक देलिं उपदेसू। तजे राम डम जानि कलेसू ॥

निंदलिं आपु सराडलिं मीना। धिग जुवनु रघुबीर बिडीना ॥

जौँ पै प्रिय बियोगु बिधि कीन्डा। तौ कस मरनु न मार्गे दीन्डा ॥

अेलि बिधि करत प्रलाप कलापा। आये अवध लरे परितापा ॥

बिषम बियोगु न जाए बभाना। अवधि आस सब राखलिं प्राना ॥

दो. राम दरस छित नेम ब्रत लगे करन नर नारि।

मनहुँ कोक डोकी कमल दीन बिडीन तमारि ॥ ८६ ॥

सीता सखि सखित दोउ लाए। संगबेरपुर पडुँये जाए ॥

उतरे राम देवसरि देभी। कीन्ड दंडवत डरषु बिसेषी ॥

लपन सखिवँ सिखँ किंये प्रनामा। सबलि सखित सुभु पायउ रामा ॥

गंग सकल मुद मंगल मूला। सब सुभु करनि डरनि सब सूला ॥

कलि कलि कोटिक कथा प्रसंगा। रामु बिलोकलिं गंग तरंगा ॥

सखिवलि अनुजलि प्रियलि सुनाए। बिबुध नदी मडिमा अधिकाए ॥

मज्जनु कीन्ड पंथ श्रम गयउ। सुखि जलु पिअत मुदित मन लयउ ॥

સુમિરત જાહિ મિટઇ શ્રમ ભારૂ । તેહિ શ્રમ યહ લૌકિક બ્યવહારૂ ॥

દો. સુધ્ધ સચિદાનંદમય કંદ ભાનુકુલ કેતુ ।

ચરિત કરત નર અનુહરત સંસૃતિ સાગર સેતુ ॥ ૮૭ ॥

યહ સુધિ ગુહું નિષાદ જબ પાઈ । મુદિત લિએ પ્રિય બંધુ બોલાઈ ॥

લિએ ફલ મૂલ ભેંટ ભરિ ભારા । મિલન ચલેઉ હિંચેં હરષુ અપારા ॥

કરિ દંડવત ભેંટ ધરિ આગેં । પ્રભુહિ બિલોકત અતિ અનુરાગેં ॥

સહજ સનેહ બિબસ રઘુરાઈ । પૂંછી કુસલ નિકટ બૈઠાઈ ॥

નાથ કુસલ પદ પંકજ દેખેં । ભયઉ ભાગભાજન જન લેખેં ॥

દેવ ધરનિ ધનુ ધામુ તુમ્હારા । મૈં જનુ નીચુ સહિત પરિવારા ॥

કૃપા કરિઅ પુર ધારિઅ પાઠા । થાપિય જનુ સબુ લોગુ સિહાઠા ॥

કહેહુ સત્ય સબુ સખા સુજાના । મોહિ દીન્હ પિતુ આયસુ આના ॥

દો. બરષ ચારિદસ બાસુ બન મુનિ બ્રત બેષુ અહારુ ।

ગ્રામ બાસુ નહિ ઉચિત સુનિ ગુહહિ ભયઉ દુખુ ભારુ ॥ ૮૮ ॥

રામ લખન સિય રૂપ નિહારી । કહહિં સપ્રેમ ગ્રામ નર નારી ॥

તે પિતુ માતુ કહહુ સખિ કેસે । જિન્હ પઠએ બન બાલક એસે ॥

એક કહહિં ભલ ભૂપતિ કીન્હા । લોચન લાહુ હમહિ બિધિ દીન્હા ॥

તબ નિષાદપતિ ઉર અનુમાના । તરુ સિંસુપા મનોહર જાના ॥

લૈ રઘુનાથહિ ઠાઉં દેખાવા । કહેઉ રામ સબ ભાંતિ સુહાવા ॥

પુરજન કરિ જોહારુ ઘર આએ । રઘુબર સંઘ્યા કરન સિધાએ ॥

ગુહું સૈવારિ સૌંથરી ડસાઈ । કુસ કિસલયમય મૂદુલ સુહાઈ ॥

સુચિ ફલ મૂલ મધુર મૂદુ જાની । દોના ભરિ ભરિ રાખેસિ પાની ॥

દો. સિય સુમંત્ર ભ્રાતા સહિત કંદ મૂલ ફલ ખાઈ ।

સચન કીન્હ રઘુબંસમનિ પાય પલોટત ભાઈ ॥ ૮૯ ॥

ઉઠે લખનુ પ્રભુ સોવત જાની । કહિ સચિવહિ સોવન મૂદુ બાની ॥

કછુક દૂર સજિ બાન સરાસન । જાગન લગે બૈઠિ બીરાસન ॥

ગુંહ બોલાઈ પાહરૂ પ્રતીતી । ઠાવેં ઠાવેં રાખે અતિ પ્રીતી ॥

આપુ લખન પહિં બૈઠેઉ જાઈ । કટિ ભાથી સર ચાપ ચઢ઼ાઈ ॥

સોવત પ્રભુહિ નિહારિ નિષાદુ । ભયઉ પ્રેમ બસ હૃદયેં બિષાદુ ॥

તનુ પુલકિત જલુ લોચન બહઈ । બચન સપ્રેમ લખન સન કહઈ ॥

ભૂપતિ ભવન સુભાયેં સુહાવા । સુરપતિ સદનુ ન પટતર પાવા ॥

मनिमय रचित थारु थौबारे। जनु रतिपति निज ढाथ सँवारे ॥

दो. सुखि सुबिखिन्नु सुभोगमय सुमन सुगंध सुभास।

पलंग मंजु मनिदीप जळ सभ बिधि सकल सुपास ॥ ८० ॥

बिबिध बसन उपधान तुराठ। छीर डेन मृदु बिसद सुडाठ ॥

तळ सिय रामु सयन निस्सि करळी। निज छबि रति मनोज मृदु डरळी ॥

ते सिय रामु साथरीं सोअे। श्रमित बसन बिनु जाळिं न जोअे ॥

मातु पिता परिजन पुरबासी। सभा सुसील दास अरु दासी ॥

जोगवळिं जिन्डळि प्राण की नाठ। मळि सोवत तेठ राम गोसाठ ॥

पिता जनक जग बिदित प्रभाळी। ससुर सुरेस सभा रघुराळी ॥

रामयंदु पति सो बैदेडी। सोवत मळि बिधि बाम न डेडी ॥

सिय रघुबीर डि कानन जोगू। करम प्रधान सत्य कळ वोगू ॥

दो. डैकयनंदिनि मंदमति कठिन कुटिलपनु कीन्ड।

जेडीं रघुनंदन जानकिळि सुभ अवसर दुभु दीन्ड ॥ ८१ ॥

भठ दिनकर कुल बिटप कुढारी। कुमति कीन्ड सभ बिस्व दुभारी ॥

भयउ बिषादु निषादळि भारी। राम सीय मळि सयन निढारी ॥

बोले लभन मधुर मृदु बानी। ग्यान बिराग भगति रस सानी ॥

काळु न कोउ सुभ दुभ कर दाता। निज कृत करम भोग सभु भ्राता ॥

जोग बियोग भोग भल मंदा। छित अनछित मध्यम भ्रम इंदा ॥

जनमु मरनु जळ लगि जग जालू। संपती बिपति करमु अरु कालू ॥

घरनि धामु धनु पुर परिवाड। सरगु नरकु जळ लगि व्यवडाड ॥

देभिअ सुनिअ गुनिअ मन माडीं। मोळ मूल परमारथु नाडीं ॥

दो. सपनें डोठ बिभारि नृप रंकु नाकपति डोठ।

जागें लासु न डानि कछु तिमि प्रपंच जिखें जोठ ॥ ८२ ॥

अस बिचारि नळिं कीजा रोसू। काळुळि बादि न देठअ दोसू ॥

मोळ निसाँ सभु सोवनिडारा। देभिअ सपन अनेक प्रकारा ॥

अेळिं जग जामिनि जागळि जोगी। परमारथी प्रपंच बियोगी ॥

जानिअ तबळिं जुव जग जागा। जब जब बिषय बिलास बिरागा ॥

डोठ बिबेकु मोळ भ्रम भागा। तब रघुनाथ यरन अनुरागा ॥

सभा परम परमारथु अेलू। मन डम बयन राम पद नेळू ॥

राम भ्रम परमारथ रूपा। अबिगत अलभ अनादि अनूपा ॥

સકલ બિકાર રહિત ગતભેદા । કહિ નિત નેતિ નિરૂપહિં બેદા ।

દો. ભગત ભૂમિ ભૂસુર સુરભિ સુર હિત લાગિ કૃપાલ ।

કરત ચરિત ધરિ મનુજ તનુ સુનત મિટહિ જગ જાલ ॥ ૯૩ ॥

માસપારાયણ, પંદ્રહવા વિશ્રામ

સખા સમુજિ અસ પરિહરિ મોહુ । સિય રઘુબીર ચરન રત હોહુ ॥

કહત રામ ગુન ભા ભિનુસારા । જાગે જગ મંગલ સુખદારા ॥

સકલ સોચ કરિ રામ નહાવા । સુચિ સુજાન બટ છીર મગાવા ॥

અનુજ સહિત સિર જટા બનાએ । દેખિ સુમંત્ર નયન જલ છાએ ॥

હૃદય દાહુ અતિ બદન મલીના । કહ કર જોરિ બચન અતિ દીના ॥

નાથ કહેઉ અસ કોસલનાથા । લૈ રથુ જાહુ રામ કે સાથા ॥

બનુ દેખાઇ સુરસરિ અન્હવાઇ । આનેહુ ફેરિ બેગિ દોઉ ભાઇ ॥

લખનુ રામુ સિય આનેહુ ફેરી । સંસય સકલ સંકોચ નિબેરી ॥

દો. નૃપ અસ કહેઉ ગોસાઈ જસ કહઇ કરૌ બલિ સોઇ ।

કરિ બિનતી પાયન્હ પરેઉ દીન્હ બાલ જિમિ રોઇ ॥ ૯૪ ॥

તાત કૃપા કરિ કીજિઅ સોઇ । જાતે અવધ અનાથ ન હોઇ ॥

મંત્રહિ રામ ઉઠાઇ પ્રબોધા । તાત ધરમ મતુ તુમ્હ સબુ સોધા ॥

સિબિ દધીચિ હરિચંદ નરેસા । સહે ધરમ હિત કોટિ કલેસા ॥

રંતિદેવ બલિ ભૂપ સુજાના । ધરમુ ધરેઉ સહિ સંકટ નાના ॥

ધરમુ ન દૂસર સત્ય સમાના । આગમ નિગમ પુરાન બખાના ॥

મૈ સોઇ ધરમુ સુલભ કરિ પાવા । તજે તિહૂં પુર અપજસુ છાવા ॥

સંભાવિત કહૂં અપજસ લાહૂ । મરન કોટિ સમ દારુન દાહૂ ॥

તુમ્હ સન તાત બહુત કા કહૂં । દિઅં ઉતરુ ફિરિ પાતકુ લહૂં ॥

દો. પિતુ પદ ગહિ કહિ કોટિ નતિ બિનચ કરબ કર જોરિ ।

ચિંતા કવનિહુ બાત કે તાત કરિઅ જનિ મોરિ ॥ ૯૫ ॥

તુમ્હ પુનિ પિતુ સમ અતિ હિત મોરેં । બિનતી કરઉં તાત કર જોરેં ॥

સબ બિધિ સોઇ કરતબ્ય તુમ્હારેં । દુખ ન પાવ પિતુ સોચ હમારેં ॥

સુનિ રઘુનાથ સચિવ સંબાદૂ । ભયઉ સપરિજન બિકલ નિષાદૂ ॥

પુનિ કછુ લખન કહી કટુ બાની । પ્રભુ બરજે બડઃ અનુચિત જાની ॥

સકુચિ રામ નિજ સપથ દેવાઇ । લખન સદેસુ કહિઅ જનિ જાઇ ॥

કહ સુમંત્રુ પુનિ ભૂપ સદેસૂ । સહિ ન સકિહિ સિય બિપિન કલેસૂ ॥

जेहि बिधि अवध आव द्विरि सीया । सोठ रघुबरहि तुम्हलि करनीया ॥
नतरु निपट अवलंब बिडीना । मैं न जिअब जिमि जल बिनु भीना ॥

दो. मछकें ससरें सकल सुभ जबलि जहाँ मनु मान ॥

तँड तब रलिहि सुभेन सिय जब लगि बिपति बिडान ॥ ६६ ॥

बिनती भूप कीन्ड जेहि भाँती । आरति प्रीति न सो कलि जाती ॥
पितु सँदँसु सुनि कृपानिधाना । सियलि दीन्ड सिभ कोटि बिधाना ॥
सासु ससुर गुर प्रिय परिवारु । द्विरतु त सब कर मिटै भभारु ॥
सुनि पति बचन कलि बँदँडी । सुनहु प्रानपति परम सनेडी ॥
प्रभु करुनामय परम बिबेकी । तनु तजि रलिहि छाँड किमि छेकी ॥
प्रभा जाठ कळँ भानु बिडाठ । कळँ चंद्रिका चंद्रु तजि जाठ ॥
पतिलि प्रेममय बिनय सुनाठ । कलि सखिव सन गिरा सुडाठ ॥
तुम्ह पितु ससुर सरिस छितकारी । उतरु देउँ द्विरि अनुचित भारी ॥

दो. आरति बस सनभुष भएँउँ बिलगु न मानब तात ।

आरजसुत पद कमल बिनु बादि जहाँ लगि नात ॥ ६७ ॥

पितु बैभव बिलास मैं डीठा । नृप मनि मुकुट मिलित पद पीठा ॥
सुभनिधान अस पितु गृह मोरें । पिय बिडीन मन भाव न भोरें ॥
ससुर चक्रवर्ण कोसलराठि । भुवन चारिदस प्रगट प्रभाठि ॥
आगें डोठ जेहि सुरपति लेठ । अरध सिंघासन आसनु देठ ॥
ससुरु अेतादस अवध निवासू । प्रिय परिवारु मातु सम सासू ॥
बिनु रघुपति पद पदुम परागा । मोलि डेठि सपनेहुँ सुभद न वागा ॥
अगम पंथ बनभूमि पडारा । करि डेठरि सर सरित अपारा ॥
कोल किरात कुरंग बिडंगा । मोलि सब सुभद प्रानपति संग्गा ॥

दो. सासु ससुर सन मोरि हुँति बिनय करबि परि पायँ ॥

मोर सोयु जनि करिअ कछु मैं बन सुभी सुभायँ ॥ ६८ ॥

प्राननाथ प्रिय देवर साथा । बीर धुरीन धरें धनु भाथा ॥
नलिं मग श्रमु भ्रमु द्रुभ मन मोरें । मोलि लगि सोयु करिअ जनि भोरें ॥
सुनि सुभंत्रु सिय सीतलि बानी । भयउ बिडल जनु कृनि मनि डानी ॥
नयन सृष्ट नलिं सुनठ न डाना । कलि न सकठ कछु अति अकुलाना ॥
राम प्रबोधु कीन्ड बडु भाँति । तदपि डोति नलिं सीतलि छाती ॥
जतन अनेक साथ छित कीन्डे । उचित उतर रघुनंदन दीन्डे ॥

મેટિ જાઇ નહિં રામ રજાઈ। કઠિન કરમ ગતિ કછુ ન બસાઈ ॥
રામ લખન સિય પદ સિરુ નાઈ। ફિરેઉ બનિક જિમિ મૂર ગવાઈ ॥

દો. -રથ હકિંઉ હય રામ તન હેરિ હેરિ હિહિનાહિં।

દેખિ નિષાદ બિષાદબસ ધુનહિં સીસ પછિતાહિં ॥ ૯૯ ॥

જાસુ બિયોગ બિકલ પસુ ઐસે। પ્રજા માતુ પિતુ જીહિં કૈસે ॥
બરબસ રામ સુમંત્રુ પઠાએ। સુરસરિ તીર આપુ તબ આએ ॥
માગી નાવ ન કેવટુ આના। કહઇ તુમ્હાર મરમુ મૈ જાના ॥
ચરન કમલ રજ કહુ સબુ કહઈ। માનુષ કરનિ મૂરિ કછુ અહઈ ॥
છુઅત સિલા ભઇ નારિ સુહાઈ। પાહન તે ન કાઠ કઠિનાઈ ॥
તરનિઉ મુનિ ઘરિનિ હોઇ જાઈ। બાટ પરઇ મોરિ નાવ ઉડાઈ ॥
એહિં પ્રતિપાલઉ સબુ પરિવારૂ। નહિં જાનઉ કછુ અઉર કબારૂ ॥
જૈ પ્રભુ પાર અવસિ ગા ચહૂ। મોહિ પદ પદુમ પખારન કહૂ ॥

ઇ. પદ કમલ ધોઇ ચઢાઈ નાવ ન નાથ ઉતરાઈ ચહૌ।

મોહિ રામ રાઉરિ આન દસરથ સપથ સબ સાથી કહૌ ॥

બરુ તીર મારહુ લખનુ પૈ જબ લગિ ન પાય પખારિહૌ।

તબ લગિ ન તુલસીદાસ નાથ કૃપાલ પારુ ઉતારિહૌ ॥

સો. સુનિ કેબટ કે બૈન પ્રેમ લપેટે અટપટે।

બિહસે કરુનાએન ચિતઇ જાનકી લખન તન ॥ ૧૦૦ ॥

કૃપાસિંધુ બોલે મુસુકાઈ। સોઇ કરુ જેહિ તવ નાવ ન જાઈ ॥
વેગિ આનુ જલ પાય પખારૂ। હોત બિલંબુ ઉતારહિ પારૂ ॥
જાસુ નામ સુમરત એક બારા। ઉતરહિં નર ભવસિંધુ અપારા ॥
સોઇ કૃપાલુ કેવટહિ નિહોરા। જેહિં જગુ કિય તિહુ પગહુ તે થોરા ॥
પદ નખ નિરખિ દેવસરિ હરથી। સુનિ પ્રભુ બચન મોહં મતિ કરથી ॥
કેવટ રામ રજાયસુ પાવા। પાનિ કઠવતા ભરિ લેઇ આવા ॥
અતિ આનંદ ઉમગિ અનુરાગા। ચરન સરોજ પખારન લાગા ॥
બરષિ સુમન સુર સકલ સિહાહી। એહિ સમ પુન્યપુંજ કોઉ નાહી ॥

દો. પદ પખારિ જલુ પાન કરિ આપુ સહિત પરિવાર।

પિતર પારુ કરિ પ્રભુહિ પુનિ મુદિત ગયઉ લેઇ પાર ॥ ૧૦૧ ॥

ઉતરિ ઠાડાં ભએ સુરસરિ રેતા। સીયરામ ગુહ લખન સમેતા ॥
કેવટ ઉતરિ દંડવત કીન્હા। પ્રભુહિ સકુચ એહિ નહિં કછુ દીન્હા ॥

पिय डिय की सिय जाननिहारी। मनि मुदरी मन मुदित उतारी ॥
 कडेउ कृपाल लेखि उतराए। केवट यरन गडे अकुलाए ॥
 नाथ आजु मैं काल न पावा। मिटे दोष दुप दारिद दावा ॥
 बहुत काल मैं कीन्हे मजूरी। आजु दीन्हे बिधि बनि भलि भूरी ॥
 अब कछु नाथ न याखिअ मोरें। दीनदयाल अनुग्रह तोरें ॥
 किरती बार मोखि जे देबा। सो प्रसादु मैं सिर धरि लेबा ॥

दो. बहुत कीन्हे प्रभु लभन सियँ नहिं कछु केवटु लेए।
 बिदा कीन्हे करुनायतन भगति भिमल बरु देए ॥ १०२ ॥

तब मज्जनु करि रघुकुलनाथा। पूजि पारथिव नायउ माथा ॥
 सियँ सुरसरिखि कडेउ कर जोरी। मातु मनोरथ पुरउबि मोरी ॥
 पति देवर संग कुसल बहोरी। आए करौं जेहिं पूजा तोरी ॥
 सुनि सिय बिनय प्रेम रस सानी। भए तब भिमल बारि बर बानी ॥
 सुनु रघुबीर प्रिया बैदेडी। तव प्रभाउ जग बिदित न डेडी ॥
 लोकप छोखि बिलोकत तोरें। तोखि सेवहिं सब सिधि कर जोरें ॥
 तुम्ह जो डमखि बडःि बिनय सुनाए। कृपा कीन्हे मोखि दीन्हे बडःाए ॥
 तदपि देबि मैं देबि असीसा। सङ्ग लोपन छित निज बागीसा ॥

दो. प्राननाथ देवर सखित कुसल कोसला आए।
 पूजखि सब मनकामना सुजसु रखिखि जग छाए ॥ १०३ ॥

गंग बयन सुनि मंगल मूला। मुदित सीय सुरसरि अनुकुला ॥
 तब प्रभु गुडखि कडेउ धर जाडू। सुनत सूप मुभु भा उर दाडू ॥
 दीन बयन गुड कल कर जोरी। बिनय सुनहु रघुकुलमनि मोरी ॥
 नाथ साथ रखि पंथु देभाए। करि दिन यारि यरन सेवकाए ॥
 जेहिं बन जाए रडब रघुराए। परनकुटी मैं करबि सुडाए ॥
 तब मोखि कडँ जसि देब रजाए। सोए करिउँ रघुबीर दोडाए ॥
 सडज सनेह राम लभि तासु। संग लीन्हे गुड लृदय लुलासु ॥
 पुनि गुडँ गयाति बोलि सब लीन्हे। करि परितोषु बिदा तब कीन्हे ॥

दो. तब गनपति सिव सुमिरि प्रभु नाए सुरसरिखि माथ। ि
 सभा अनुज सिया सखित बन गवनु कीन्हे रघुनाथ ॥ १०४ ॥

तेखि दिन भयउ बिटप तर बासू। लभन सभाँ सब कीन्हे सुपासू ॥
 प्रात प्रातकृत करि रघुसाए। तीरथराजु दीप प्रभु जाए ॥

સચિવ સત્ય શ્રદ્ધા પ્રિય નારી। માધવ સરિસ મીતુ હિતકારી ॥
 ચારિ પદારથ ભરા ભૈંડારુ। પુન્ય પ્રદેસ દેસ અતિ ચારુ ॥
 છેત્ર અગમ ગઢ્ું ગાઢ્ું સુહાવા। સપનેહું નહિં પ્રતિપચ્છિન્હ પાવા ॥
 સેન સકલ તીરથ બર બીરા। કલુષ અનીક દલન રનધીરા ॥
 સંગમુ સિંહાસનુ સુઠિ સોહા। છત્રુ અખયબટુ મુનિ મનુ મોહા ॥
 ચવૈંર જમુન અરુ ગંગ તરંગા। દેખિ હોહિં દુખ દારિદ ભંગા ॥

દો. સેવહિં સુકૃતિ સાધુ સુચિ પાવહિં સબ મનકામ।
 બંદી બેદ પુરાન ગન કહહિં બિમલ ગુન ગ્રામ ॥ ૧૦૫ ॥

કો કહિ સકઈ પ્રયાગ પ્રભાઠી। કલુષ પુંજ કુંજર મૃગરાઠી ॥
 અસ તીરથપતિ દેખિ સુહાવા। સુખ સાગર રઘુબર સુખુ પાવા ॥
 કહિ સિય લખનહિ સખહિ સુનાઈ। શ્રીમુખ તીરથરાજ બડ્ુંાઈ ॥
 કરિ પ્રનામુ દેખત બન બાગા। કહત મહાતમ અતિ અનુરાગા ॥
 એહિ બિધિ આઈ બિલોકી બેની। સુમિરત સકલ સુમંગલ દેની ॥
 મુદિત નહાઈ કીન્હિ સિવ સેવા। પુજિ જથાબિધિ તીરથ દેવા ॥
 તબ પ્રભુ ભરદ્વાજ પહિં આએ। કરત દંડવત મુનિ ઉર લાએ ॥
 મુનિ મન મોદ ન કછુ કહિ જાઈ। બ્રહ્માનંદ રાસિ જનુ પાઈ ॥

દો. દીન્હિ અસીસ મુનીસ ઉર અતિ અનંદુ અસ જાનિ।
 લોચન ગોચર સુકૃત ફલ મનહું કિએ બિધિ આનિ ॥ ૧૦૬ ॥

કુસલ પ્રસ્ન કરિ આસન દીન્હે। પૂજિ પ્રેમ પરિપૂરન કીન્હે ॥
 કંદ મૂલ ફલ અંકુર નીકે। દિએ આનિ મુનિ મનહું અમી કે ॥
 સીય લખન જન સહિત સુહાએ। અતિ રુચિ રામ મૂલ ફલ ખાએ ॥
 ભએ બિગતશ્રમ રામુ સુખારે। ભરવ્દાજ મૃદુ બચન ઉચારે ॥
 આજુ સુફલ તપુ તીરથ ત્યાગૂ। આજુ સુફલ જપ જોગ બિરાગૂ ॥
 સફલ સકલ સુભ સાધન સાજૂ। રામ તુમ્હહિ અવલોકત આજૂ ॥
 લાભ અવધિ સુખ અવધિ ન દૂજી। તુમ્હારેં દરસ આસ સબ પૂજી ॥
 અબ કરિ કૃપા દેહુ બર એહૂ। નિજ પદ સરસિજ સહજ સનેહૂ ॥

દો. કરમ બચન મન છાડ્ુંિ છલુ જબ લગિ જનુ ન તુમ્હાર।
 તબ લગિ સુખુ સપનેહું નહીં કિએ કોટિ ઉપચાર ॥

સુનિ મુનિ બચન રામુ સકુચાને। ભાવ ભગતિ આનંદ અઘાને ॥
 તબ રઘુબર મુનિ સુજસુ સુહાવા। કોટિ ભાંતિ કહિ સબહિ સુનાવા ॥

सो बड सो सब गुन गन गेहू । जेहि मुनीस तुम्ह आदर देहू ॥
 मुनि रघुबीर परसपर नवडी । बचन अगोचर सुभु अनुभवडी ॥
 यड सुधि पाठ प्रयाग निवासी । बटु तापस मुनि सिध्द उदासी ॥
 भरद्वाज आश्रम सब आये । ऐभन दसरथ सुअन सुडाये ॥
 राम प्रनाम कीन्ड सब काहू । मुदित भये लखि लोचन लाहू ॥
 देखि असीस परम सुभु पाठ । क्तिरे सराडत सुंदरताठ ॥

दो. राम कीन्ड बिश्राम निसि प्रात प्रयाग नडाठ ।

यले सखित सिय लभन जन मुददित मुनिखि सिरु नाठ ॥ १०८ ॥

राम सप्रेम कडेठे मुनि पाडी । नाथ कखिअ डम केखि मग जाडी ॥
 मुनि मन बिडसि राम सन कडडी । सुगम सकल मग तुम्ह कहुँ अडडी ॥
 साथ लागि मुनि सिष्य बोलाये । सुनि मन मुदित पयासक आये ॥
 सबन्धि राम पर प्रेम अपारा । सकल कडखि मगु दीप डमारा ॥
 मुनि बटु थारि संग तब दीन्डे । जिन्ड बडु जनम सुकृत सब कीन्डे ॥
 करि प्रनामु रिषि आयसु पाठ । प्रमुदित लृदयँ यले रघुराठ ॥
 ग्राम निकट जब निकसखि जाठ । ऐभखि दरसु नारि नर धाठ ॥
 डोखि सनाथ जनम इलु पाठ । क्तिरखि दृषित मनु संग पडाठ ॥

दो. बिदा किंये बटु भिनय करि क्तिरे पाठ मन काम ।

उतरि नडाये जमुन जल जो सररीर सम स्याम ॥ १०९ ॥

सुनत तीरवासी नर नारी । धाये निज निज काज बिसारी ॥
 लभन राम सिय सुन्दरताठ । ऐभि करखि निज भाग्य बड्ाठ ॥
 अति लालसा बसाखि मन माडी । नाउँ गाउँ बूजत सकुथाडी ॥
 जे तिन्ड महुँ बयबिरिध सयाने । तिन्ड करि जुगुति रामु पखियाने ॥
 सकल कथा तिन्ड सबखि सुनाठ । बनखि यले पितु आयसु पाठ ॥
 सुनि सबिषाद सकल पछिताडी । रानी रायँ कीन्ड भल नाडी ॥
 तेखि अवसर ऐक तापसु आवा । तेजपुंज लघुबयस सुडावा ॥
 कवि अलपित गति भेषु बिरागी । मन डम बचन राम अनुरागी ॥

दो. सजल नचन तन पुलकि निज छष्टेठे पखियानि ।

परेठे दंड जिमि धरनितल दसा न जाठ बप्पानि ॥ ११० ॥

राम सप्रेम पुलकि उर लावा । परम रंक जनु पारसु पावा ॥
 मनहुँ प्रेम पुरमारथु दोगि । मिलत धरे तन कड सबु दोगि ॥

બહુરિ લખન પાચન્હ સોઇ લાગા। લીન્હ ઉઠાઇ ઉમગિ અનુરાગા ॥
 પુનિ સિય ચરન ધૂરિ ધરિ સીસા। જનનિ જાનિ સિસુ દીન્હિ અસીસા ॥
 કીન્હ નિષાદ દંડવત તેહી। મિલેઉ મુદિત લખિ રામ સનેહી ॥
 પિઅત નચન પુટ રૂપુ પિયૂષા। મુદિત સુઅસનુ પાઇ જિમિ ભૂખા ॥
 તે પિતુ માતુ કહહુ સખિ કેસે। જિન્હ પઠએ બન બાલક ઐસે ॥
 રામ લખન સિય રૂપુ નિહારી। હોહિં સનેહ બિકલ નર નારી ॥

દો. તબ રઘુબીર અનેક બિધિ સખહિ સિખાવનુ દીન્હ।
 રામ રજાયસુ સીસ ધરિ ભવન ગવનુ તૈંઈ કીન્હ ॥ ૧૧૧ ॥

પુનિ સિયેં રામ લખન કર જોરી। જમુનહિ કીન્હ પ્રનામુ બહોરી ॥
 ચલે સસીય મુદિત દોઉ ભાઈ। રબિતનુજા કઇ કરત બડાઈ ॥
 પથિક અનેક મિલહિં મગ જાતા। કહહિં સપ્રેમ દેખિ દોઉ ભાતા ॥
 રાજ લખન સબ અંગ તુમ્હારેં। દેખિ સોચુ અતિ હૃદય હમારેં ॥
 મારગ ચલહુ પચાદેહિ પાચૈં। જયોતિષુ ઝૂઠ હમારેં ભાચૈં ॥
 અગમુ પંચ ગિરિ કાનન ભારી। તેહિ મહં સાથ નારિ સુકુમારી ॥
 કરિ કેહરિ બન જાઇ ન જોઈ। હમ સંગ ચલહિ જો આચસુ હોઈ ॥
 જાબ જહાં લગિ તહં પહુંચાઈ। ફિરબ બહોરિ તુમ્હહિ સિરુ નાઈ ॥

દો. એહિ બિધિ પૂંછહિં પ્રેમ બસ પુલક ગાત જલુ નૈન।
 કૃપાસિંધુ ફેરહિ તિન્હહિ કહિ બિનીત મૃદુ બૈન ॥ ૧૧૨ ॥

જે પુર ગાંવ બસહિં મગ માહીં। તિન્હહિ નાગ સુર નગર સિહાહીં ॥
 કેહિ સુકૃતીં કેહિ ઘરીં બસાએ। ધન્ય પુન્યમય પરમ સુહાએ ॥
 જહું જહું રામ ચરન ચલિ જાહીં। તિન્હ સમાન અમરાવતિ નાહીં ॥
 પુન્યપુંજ મગ નિકટ નિવાસી। તિન્હહિ સરાહહિં સુરપુરબાસી ॥
 જે ભરિ નચન બિલોકહિં રામહિ। સીતા લખન સહિત ઘનસ્થામહિ ॥
 જે સર સરિત રામ અવગાહહિં। તિન્હહિ દેવ સર સરિત સરાહહિં ॥
 જેહિ તરુ તર પ્રભુ બૈઠહિં જાઈ। કરહિં કલપતરુ તાસુ બડાઈ ॥
 પરસિ રામ પદ પદ્મ પરાગા। માનતિ ભૂમિ ભૂરિ નિજ ભાગા ॥

દો. છાંહ કરહિ ઘન બિબુધગન બરષહિ સુમન સિહાહિં।
 દેખત ગિરિ બન બિહગ મૃગ રામુ ચલે મગ જાહિં ॥ ૧૧૩ ॥

સીતા લખન સહિત રઘુરાઈ। ગાંવ નિકટ જબ નિકસહિં જાઈ ॥
 સુનિ સબ બાલ બૃહ્દ નર નારી। ચલહિં તુરત ગૃહકાજુ બિસારી ॥

राम लभन सिय रुप निहारी। पाठ नयनहुलु डोछिं सुभारी ॥
 सजल बिलोचन पुलक सरीरा। सभ भये मगन देभि दौउ बीरा ॥
 बरनि न जाठ दसा तिन्ह डेरी। लछि जनु रंकन्ड सुरमनि ढेरी ॥
 ऐकन्ड ऐक बोवि सिभ देडीं। लोचन लाडु लेडु छन ऐडीं ॥
 रामछि देभि ऐक अनुरागे। चितवत यले जाछिं सँग लागे ॥
 ऐक नयन मग छभि उर आनी। डोछिं सिथिल तन मन बर बानी ॥

दो. ऐक देभिं बट छाँड भलि डसि मृदुल तृन पात।

कडछिं गवाँछअ छिनुकु श्रमु गवनब अबछिं कि प्रात ॥ ११४ ॥

ऐक कलस भरि आनछिं पानी। अँयछअ नाथ कडछिं मृदु बानी ॥
 सुनि प्रिय बयन प्रीति अति देभी। राम कृपाल सुसील बिसेषी ॥
 जानी श्रमित सीय मन मार्लीं। धरि क बिलंबु डीन्ह बट छार्लीं ॥
 मुदित नारि नर देभछिं सोभा। रुप अनूप नयन मनु लोभा ॥
 ऐकटक सभ सोडछिं यहुँ ओरा। रामचंद्र मुभ यंद यकोरा ॥
 तरुन तमाल बरन तनु सोडा। देभत कोटि मदन मनु मोडा ॥
 दामिनि बरन लभन सुठि नीके। नभ सिभ सुभग भावते शु के ॥
 मुनिपट कटिन्ह कसें तूनीरा। सोडछिं कर कमलिनि धनु तीरा ॥

दो. जटा मुकुट सीसनि सुभग उर लुज नयन बिसाल।

सरद परब बिधु बदन बर लसत स्वेद कन जाल ॥ ११५ ॥

बरनि न जाठ मनोडर जोरी। सोभा अबुत थोरि मति मोरी ॥
 राम लभन सिय सुंदरताठ। सभ चितवछिं चित मन मति लाठ ॥
 थके नारि नर प्रेम पिआसे। मनहुँ मृगी मृग देभि दिका से ॥
 सीय समीप ग्रामतिय जाडीं। पूँछत अति सनेहँ सकुयाडीं ॥
 बार बार सभ लागछिं पाअँ। कडछिं बयन मृदु सरल सुभाअँ ॥
 राजकुमारि बिनय डम करडीं। तिय सुभाअँ कछु पूँछत डरडीं।
 स्वामिनि अबिनय छमभि डमारी। बिलगु न मानब जानि गवाँरी ॥
 राजकुअँर दौउ सडज सलोने। छन्ह तें लडी दृति मरकत सोने ॥

दो. स्थामल गौर किसोर बर सुंदर सुषमा अैन।

सरद सर्बरीनाथ मुभु सरद सरोरुड नैन ॥ ११६ ॥

मासपारायण, सोलडवाँ विश्राम

नवान्डपारायण, चौथा विश्राम

કોટિ મનોજ લજાવનિહારે । સુમુખિ કહહુ કો આહિં તુમહારે ॥
 સુનિ સનેહમય મંજુલ બાની । સકુચી સિય મન મહું મુસુકાની ॥
 તિન્હહિ બિલોકિ બિલોકતિ ધરની । દુહું સકોચ સકુચિત બરબરની ॥
 સકુચિ સપ્રેમ બાલ મૃગ નયની । બોલી મધુર બચન પિકબચની ॥
 સહજ સુભાય સુભગ તન ગોરે । નામુ લખનુ લઘુ દેવર મોરે ॥
 બહુરિ બદનુ બિધુ અંચલ ઢાંકી । પિય તન ચિતઇ ભૌહ કરિ બાંકી ॥
 ખંજન મંજુ તિરીછે નયનનિ । નિજ પતિ કહેઉ તિન્હહિ સિયં સયનનિ ॥
 ભઇ મુદિત સબ ગ્રામબધૂટી । રંકન્હ રાય રાસિ જનુ લૂટી ॥

દો. અતિ સપ્રેમ સિય પાયં પરિ બહુબિધિ દેહિં અસીસ ।

સદા સોહાગિનિ હોહુ તુમહ જબ લગિ મહિ અહિ સીસ ॥ ૧૧૭ ॥

પારબતી સમ પતિપ્રિય હોહુ । દેબિ ન હમ પર છાડઃબ છોહુ ॥
 પુનિ પુનિ બિનય કરિઅ કર જોરી । જૌ એહિ મારગ ફિરિઅ બહોરી ॥
 દરસનુ દેબ જાનિ નિજ દાસી । લખીં સીયં સબ પ્રેમ પિઆસી ॥
 મધુર બચન કહિ કહિ પરિતોષી । જનુ કુમુદિનીં કૌમુદી પોષી ॥
 તબહિં લખન રઘુબર રુખ જાની । પૂંછેઉ મગુ લોગન્હિ મદુ બાની ॥
 સુનત નારિ નર ભએ દુખારી । પુલકિત ગાત બિલોચન બારી ॥
 મિટા મોદુ મન ભએ મલીને । બિધિ નિધિ દીન્હ લેત જનુ છીને ॥
 સમુજિ કરમ ગતિ ધીરજુ કીન્હા । સોધિ સુગમ મગુ તિન્હ કહિ દીન્હા ॥

દો. લખન જાનકી સહિત તબ ગવનુ કીન્હ રઘુનાથ ।

ફેરે સબ પ્રિય બચન કહિ લિએ લાઇ મન સાથ ॥ ૧૧૮ ॥ ય

ફિરત નારિ નર અતિ પછિતાહીં । દેઅહિ દોષુ દેહિં મન માહીં ॥
 સહિત બિષાદ પરસપર કહહીં । બિધિ કરતબ ઉલટે સબ અહહીં ॥
 નિપટ નિરંકુસ નિહુર નિસંકૂ । જેહિં સસિ કીન્હ સરુજ સકલંકૂ ॥
 રૂખ કલપતરુ સાગરુ ખારા । તેહિં પઠએ બન રાજકુમારા ॥
 જૌ પે ઇન્હહિ દીન્હ બનબાસૂ । કીન્હ બાદિ બિધિ ભોગ બિલાસૂ ॥
 એ બિચરહિં મગ બિનુ પદત્રાના । રચે બાદિ બિધિ બાહન નાના ॥
 એ મહિ પરહિં ડાસિ કુસ પાતા । સુભગ સેજ કત સૃજત બિધાતા ॥
 તરુબર બાસ ઇન્હહિ બિધિ દીન્હા । ધવલ ધામ રચિ રચિ શ્રમુ કીન્હા ॥

દો. જૌ એ મુનિ પટ ધર જટિલ સુંદર સુઠિ સુકુમાર ।

બિબિધ ભાંતિ ભૂષન બસન બાદિ કિએ કરતાર ॥ ૧૧૯ ॥

जौं ऐ कंठ मूल कुल भाडीं । बादि सुधादि असन जग माडीं ॥
 ऐक कडलिं ऐ सडज सुडाऐ । आपु प्रगट भऐ बिधि न बनाऐ ॥
 जहँ लगि भेद कडी बिधि करनी । श्रवन नयन मन गोचर बरनी ॥
 टेभडु भोजि भुवन दस यारी । कडँ अस पुरुष कडाँ असि नारी ॥
 धन्डलिं टेपि बिधि मनु अनुरागा । पटतर जोग बनावै लागा ॥
 कीन्ड बडुत श्रम औक न आऐ । तेहिं धरिषा बन आनि दुराऐ ॥
 ऐक कडलिं डम बडुत न जानलिं । आपुलि परम धन्य करि मानलिं ॥
 ते पुनि पुन्यपुंज डम लेपे । जे टेभलिं टेपिडलिं जिन्ड टेपे ॥

टो. ऐलि बिधि कलि कलि बचन प्रिय लेलिं नयन भारि नीर ।

किमि बलिडलिं मारग अगम सुठि सुकुमार सरि र ॥ १२० ॥

नारि सनेड बिकल बस डोडीं । यकठ साँज समय जनु सोडीं ॥
 मृदु पद कमल कठिन मगु जानी । गडभरि लृदयँ कडलिं बर बानी ॥
 परसत मृदुल यरन अरुनारे । सकुचति मलि जिमि लृदय डमारे ॥
 जौं जगदीस धन्डलिं बनू दीन्डा । कस न सुमनमय मारगु कीन्डा ॥
 जौं मागा पाठअ बिधि पाडीं । ऐ रभिअलिं सपि आँभिन्ड माडीं ॥
 जे नर नारि न अवसर आऐ । तिन्ड सिय रामु न टेपन पाऐ ॥
 सुनि सुरूप बूजलिं अकुवाठ । अब लगि गऐ कडाँ लगि भाठ ॥
 समरथ धाठ बिलोकलिं जाठ । प्रमुदित किरलिं जनमकुलु पाठ ॥

टो. अबला बालक बृद्ध जन कर मीजलिं पछितालिं ॥

डोलिं प्रेमबस लोग धमि रामु जडाँ जहँ जालिं ॥ १२१ ॥

गाँव गाँव अस डोठ अनंदू । टेपि भानुकुल कैरव यंदू ॥
 जे कछु समाचार सुनि पावलिं । ते नृप रानिडि टोसु लगावलिं ॥
 कडलिं ऐक अति भल नरनाडू । दीन्ड डमलिं जौं धोचन लाडू ॥
 कडलिं परस्पर लोग लोगाठ । भातें सरल सनेड सुडाठ ॥
 ते पितु मातु धन्य जिन्ड जाऐ । धन्य सो नगरु जडाँ तें आऐ ॥
 धन्य सो टेसु सैलु बन गाँ । जहँ जहँ जालिं धन्य सोठ ठाँ ॥
 सुभ पायठु बिरंथि रथि तेडी । ऐ जेडि डे सभ भाँति सनेडी ॥
 राम लपन पथि कथा सुडाठ । रडी सकल मग कानन छाठ ॥

टो. ऐलि बिधि रघुकुल कमल रबि मग लोगन्ड सुभ टेत ।

जालिं यवे टेपत बिपिन सिय सौमित्रि समेत ॥ १२२ ॥

આગે રામુ લખનુ બને પાછે । તાપસ બેષ બિરાજત કાછે ॥
 ઉભય બીચ સિય સોહતિ કેસે । બ્રહ્મ જીવ બિચ માયા જૈસે ॥
 બહુરિ કહઉં છબિ જસિ મન બસઈ । જનુ મધુ મદન મધ્ય રતિ લસઈ ॥
 ઉપમા બહુરિ કહઉં જિયં જોડી । જનુ બુધ બિધુ બિચ રોહિનિ સોડી ॥
 પ્રભુ પદ રેખ બીચ બિચ સીતા । ધરતિ ચરન મગ ચલતિ સભીતા ॥
 સીય રામ પદ અંક બરાઅં । લખન ચલહિં મગુ દાહિન લાઅં ॥
 રામ લખન સિય પ્રીતિ સુહાઈ । બચન અગોચર કિમિ કહિ જાઈ ॥
 ખગ મૃગ મગન દેખિ છબિ હોડી । લિએ ચોરિ ચિત રામ બટોડી ॥
 દો. જિન્હ જિન્હ દેખે પથિક પ્રિય સિય સમેત દોઉ ભાઈ ।

ભવ મગુ અગમુ અનંદુ તેઈ બિનુ શ્રમ રહે સિરાઈ ॥ ૧૨૩ ॥

અજહું જાસુ ઉર સપનેહું કાઊ । બસહું લખનુ સિય રામુ બટાઊ ॥
 રામ ધામ પથ પાઈહિ સોઈ । જો પથ પાવ કબહું મુનિ કોઈ ॥
 તબ રઘુબીર શ્રમિત સિય જાની । દેખિ નિકટ બટુ સીતલ પાની ॥
 તહું બસિ કંદ મૂલ ફલ ખાઈ । પ્રાત નહાઈ ચલે રઘુરાઈ ॥
 દેખત બન સર સૈલ સુહાએ । બાલમીકિ આશ્રમ પ્રભુ આએ ॥
 રામ દીખ મુનિ બાસુ સુહાવન । સુંદર ગિરિ કાનનુ જલુ પાવન ॥
 સરનિ સરોજ બિટપ બન ફૂલે । ગુંજત મંજુ મધુપ રસ ભૂલે ॥
 ખગ મૃગ બિપુલ કોલાહલ કરહી । બિરહિત બૈર મુદિત મન ચરહી ॥

દો. સુચિ સુંદર આશ્રમુ નિરખિ હરષે રાજિવનેન ।

સુનિ રઘુબર આગમનુ મુનિ આગેં આયઉ લેન ॥ ૧૨૪ ॥

મુનિ કહું રામ દંડવત કીન્હા । આસિરબાદુ બિપ્રબર દીન્હા ॥
 દેખિ રામ છબિ નયન જુડાને । કરિ સનમાનુ આશ્રમહિં આને ॥
 મુનિબર અતિથિ પ્રાનપ્રિય પાએ । કંદ મૂલ ફલ મધુર મગાએ ॥
 સિય સૌમિત્રિ રામ ફલ ખાએ । તબ મુનિ આશ્રમ દિએ સુહાએ ॥
 બાલમીકિ મન આનંદુ ભારી । મંગલ મૂરતિ નયન નિહારી ॥
 તબ કર કમલ જોરિ રઘુરાઈ । બોલે બચન શ્રવન સુખદાઈ ॥
 તુમ્હ ત્રિકાલ દરસી મુનિનાથા । બિસ્વ બદર જિમિ તુમ્હરેં હાથા ॥
 અસ કહિ પ્રભુ સબ કથા બખાની । જેહિ જેહિ ભાંતિ દીન્હ બનુ રાની ॥

દો. તાત બચન પુનિ માતુ હિત ભાઈ ભરત અસ રાઉ ।

મો કહું દરસ તુમ્હાર પ્રભુ સબુ મમ પુન્ય પ્રભાઉ ॥ ૧૨૫ ॥

दृष्टि पाय मुनिराय तुम्हारे। भये सुकृत सब सुकल हमारे ॥
 अब जहाँ राठर आयसु छोड़। मुनि उदभोगु न पावै कोइ ॥
 मुनि तापस जिन तें दुभु लखीं। ते नरेस भिनु पावक दखीं ॥
 मंगल मूल बिप्र परितोषू। दडध कोटि कुल भूसुर रोषू ॥
 अस जियँ जानि कडिअ सोइ हाँ। सिय सौमिनि सखित जहाँ जाँ ॥
 तहाँ रयि रुयिर परन तुन सावा। बासु करौ कछु काल कृपाला ॥
 सडज सरल सुनि रघुबर बानी। साधु साधु बोले मुनि ग्यानी ॥
 कस न कडडु अस रघुकुलकेतू। तुम्ह पालक संतत श्रुति सेतू ॥
 छं. श्रुति सेतु पालक राम तुम्ह जगदीस माया जानकी।
 जो सृजति जगु पालति डरति रुप पाठ कृपानिधान की ॥
 जो सडससीसु अलीसु मडिधरु लभनु सयरायर धनी।
 सुर काज धरि नरराज तनु यले दलन भल निसियर अनी ॥

सो. राम सरुप तुम्हार बयन अगोयर बुद्धिपर।

अभिगत अकथ अपार नेति नित निगम कड ॥ १२६ ॥

जगु पेभन तुम्ह दृष्टनिहारे। बिधि डरि संभु नयावनिहारे ॥
 तेउ न जानडि मरमु तुम्हारा। औरु तुम्हडि को जाननिहारा ॥
 सोइ जानइ जेडि देडु जनाइ। जानत तुम्हडि तुम्हइ छोइ जाइ ॥
 तुम्हडिइ कृपाँ तुम्हडि रघुनंदन। जानडि भगत भगत उर थंदन ॥
 सिदानंदमय देड तुम्हारी। भिगत भिकार जान अधिकारी ॥
 नर तनु धरेडु संत सुर काजा। कडडु करडु जस प्राकृत राजा ॥
 राम दृष्टि सुनि यरित तुम्हारे। जडः मोडडिं बुध डोडिं सुभारे ॥
 तुम्ह जो कडडु करडु सबु साँया। जस काछिअ तस याछिअ नाया ॥

दो. पूँछुडु मोडि डि रडौं कडँ मैं पूँछत सडुयाँ।

जहाँ न डोडु तहाँ देडु कडि तुम्हडि देभावाँ हाँ ॥ १२७ ॥

सुनि मुनि बयन प्रेम रस साने। सडुयि राम मन महुँ मुसुकाने ॥
 बालमीडि डँसि कडडिं बडोरी। बानी मधुर अमिअ रस बोरी ॥
 सुनडु राम अब कडडु निकेता। जडौं असडु सिय लभन समेता ॥
 जिनडु के श्रवन समुद्र समाना। कथा तुम्हारि सुभग सरि नाना ॥
 भरडिं निरंतर डोडिं न पूरे। तिनडु के छिय तुम्ह कडुँ गूडु डरे ॥
 लोयन यातक जिनडु करि राभे। रडडिं दरस जलधर अभिलाषे ॥

નિદરહિ સરિત સિંધુ સર ભારી । રૂપ બિંદુ જલ હોહિં સુખારી ॥
તિન્હ કે હૃદય સદન સુખદાયક । બસહુ બંધુ સિય સહ રઘુનાયક ॥

દો. જસુ તુમ્હાર માનસ બિમલ હંસિનિ જીહા જાસુ ।

મુકુતાહલ ગુન ગન ચુનઇ રામ બસહુ હિયં તાસુ ॥ ૧૨૮ ॥

પ્રભુ પ્રસાદ સુચિ સુભગ સુબાસા । સાદર જાસુ લહઇ નિત નાસા ॥
તુમ્હહિ નિબેદિત ભોજન કરહી । પ્રભુ પ્રસાદ પટ ભૂષન ધરહી ॥
સીસ નવહિં સુર ગુરુ દ્વિજ દેખી । પ્રીતિ સહિત કરિ બિનય બિસેષી ॥
કર નિત કરહિં રામ પદ પૂજા । રામ ભરોસ હૃદયં નહિ દૂજા ॥
ચરન રામ તીરથ ચલિ જાહી । રામ બસહુ તિન્હ કે મન માહી ॥
મંત્રરાજુ નિત જપહિં તુમ્હારા । પૂજહિં તુમ્હહિ સહિત પરિવારા ॥
તરપન હોમ કરહિં બિધિ નાના । બિપ્ર જેવાંઇ દેહિં બહુ દાના ॥
તુમ્હ તેં અધિક ગુરહિ જિયં જાની । સકલ ભાયેં સેવહિં સનમાની ॥

દો. સબુ કરિ માગહિં એક ફલુ રામ ચરન રતિ હોઉ ।

તિન્હ કેં મન મંદિર બસહુ સિય રઘુનંદન દોઉ ॥ ૧૨૯ ॥

કામ કોહ મદ માન ન મોહા । લોભ ન છોભ ન રાગ ન દ્રોહા ॥
જિન્હ કેં કપટ દંભ નહિં માયા । તિન્હ કેં હૃદય બસહુ રઘુરાયા ॥
સબ કે પ્રિય સબ કે હિતકારી । દુખ સુખ સરિસ પ્રસંસા ગારી ॥
કહહિં સત્ય પ્રિય બચન બિચારી । જાગત સોવત સરન તુમ્હારી ॥
તુમ્હહિ છાડ઼િ ગતિ દૂસરિ નાહી । રામ બસહુ તિન્હ કે મન માહી ॥
જનની સમ જાનહિં પરનારી । ધનુ પરાવ બિષ તેં બિષ ભારી ॥
જે હરષહિં પર સંપતિ દેખી । દુખિત હોહિં પર બિપતિ બિસેષી ॥
જિન્હહિ રામ તુમ્હ પ્રાનપિઆરે । તિન્હ કે મન સુભ સદન તુમ્હારે ॥

દો. સ્વામિ સખા પિતુ માતુ ગુર જિન્હ કે સબ તુમ્હ તાત ।

મન મંદિર તિન્હ કેં બસહુ સીય સહિત દોઉ ભાત ॥ ૧૩૦ ॥

અવગુન તજિ સબ કે ગુન ગહહી । બિપ્ર ધેનુ હિત સંકટ સહહી ॥
નીતિ નિપુન જિન્હ કઇ જગ લીકા । ઘર તુમ્હાર તિન્હ કર મનુ નીકા ॥
ગુન તુમ્હાર સમુઝઇ નિજ દોસા । જેહિ સબ ભાંતિ તુમ્હાર ભરોસા ॥
રામ ભગત પ્રિય લાગહિં જેહી । તેહિ ઉર બસહુ સહિત બૈદેહી ॥
જાતિ પાંતિ ધનુ ધરમ બડ઼ાઇ । પ્રિય પરિવાર સદન સુખદાઇ ॥
સબ તજિ તુમ્હહિ રહઇ ઉર લાઇ । તેહિ કે હૃદયં રહહુ રઘુરાઇ ॥

सरगु नरकु अपबरगु समाना । जहँ तहँ ऐष धरें धनु बाना ॥
करम बचन मन राउर येरा । राम करहु तेहि कें उर उेरा ॥

दो. जाहि न खाहिअ कबहुँ कछु तुम्ह सन सलज सनेहु ।
बसहु निरंतर तासु मन सो राउर निज गेहु ॥ १३१ ॥

ओहि बिधि मुनिबर भवन देभाये । बचन सप्रेम राम मन भाये ॥
कल मुनि सुनहु भानुकुलनायक । आश्रम कलुँ समय सुषदायक ॥
चित्रकूट गिरि करहु निवासू । तहँ तुम्हार सब भाँति सुपासू ॥
सैलु सुडावन कानन याइ । करि केहरि मृग बिडग बिडाइ ॥
नदी पुनीत पुरान बभानी । अत्रिप्रिया निज तपबल आनी ॥
सुरसरि धार नाँ मंदाकिनि । जो सब पातक पोतक डाकिनि ॥
अत्रि आदि मुनिबर बहु बसही । करहि जोग जप तप तन कसही ॥
यलहु सकल श्रम सब कर करहु । राम हेहु गौरव गिरिबरहु ॥

दो. चित्रकूट मडिमा अमित कही मडामुनि गाँ ।
आये नडाये सरित बर सिय समेत दौउ भाँ ॥ १३२ ॥

रघुबर कडेउ लभन भल घाटू । करहु कतहुँ अब ठाडर ठाटू ॥
लभन दीप पय उतर करारा । यहुँ दिसि क्किरेउ धनुष जिमि नारा ॥
नदी पनय सर सम दम दाना । सकल कलुष कलि साँज नाना ॥
चित्रकूट जनु अचल अहेरी । युकँ न घात मार मुठभेरी ॥
अस कलि लभन ठाँ देभरावा । थलु बिलोकि रघुबर सुषु पावा ॥
रमेउ राम मनु देवन्ड जाना । यले सखित सुर थपति प्रधाना ॥
कोल किरात बेष सब आये । रये परन तून सदन सुडाये ॥
बरनि न जाहि मंजु दुँ सावा । अेक ललित लघु अेक बिसावा ॥

दो. लभन जानकी सखित प्रभु राजत रुचिर निकेत ।
सोड मधनु मुनि बेष जनु रति रितुराज समेत ॥ १३३ ॥

मासपारायण, सत्रहँवा विश्राम

अमर नाग किंनर दिसिपाला । चित्रकूट आये तेहि काला ॥
राम प्रनामु कीन्ड सब काडू । मुदित देव लहि लोचन लाडू ॥
बरषि सुमन कल देव समाजू । नाथ सनाथ भये डम आजू ॥
करि बिनती दुष दुसल सुनाये । उरषित निज निज सदन सिधाये ॥
चित्रकूट रघुनंदनु छाये । समाचार सुनि सुनि मुनि आये ॥

આવત દેખિ મુદિત મુનિબૃદા । કીન્હ દંડવત રઘુકુલ ચંદા ॥
મુનિ રઘુબરહિ લાઇ ઉર લેહી । સુકલ હોન હિત આસિષ દેહી ॥
સિય સૌમિત્ર રામ છબિ દેખહિં । સાધન સકલ સફલ કરિ લેખહિં ॥

દો. જથાજોગ સનમાનિ પ્રભુ બિદા કિએ મુનિબૃદા ।

કરહિ જોગ જપ જાગ તપ નિજ આશ્રમન્હિ સુછંદ ॥ ૧૩૪ ॥

યહ સુધિ કોલ કિરાતન્હ પાઇ । હરષે જનુ નવ નિધિ ઘર આઇ ॥
કંદ મૂલ ફલ ભરિ ભરિ દોના । ચલે રંક જનુ લૂટન સોના ॥
તિન્હ મહં જિન્હ દેખે દોઉ ભ્રાતા । અપર તિન્હહિ પૂંછહિ મગુ જાતા ॥
કહત સુનત રઘુબીર નિકાઈ । આઇ સબન્હિ દેખે રઘુરાઈ ॥
કરહિ જોહારુ ભેંટ ધરિ આગે । પ્રભુહિ બિલોકહિં અતિ અનુરાગે ॥
ચિત્ર લિખે જનુ જહં તહં ઠાઢઃે । પુલક સરીર નયન જલ બાઢઃે ॥
રામ સનેહ મગન સબ જાને । કહિ પ્રિય બચન સકલ સનમાને ॥
પ્રભુહિ જોહારિ બહોરિ બહોરી । બચન બિનીત કહહિં કર જોરી ॥

દો. અબ હમ નાથ સનાથ સબ ભએ દેખિ પ્રભુ પાય ।

ભાગ હમારે આગમનુ રાઉર કોસલરાય ॥ ૧૩૫ ॥

ધન્ય ભૂમિ બન પંથ પહારા । જહં જહં નાથ પાઉ તુમ્હ ધારા ॥
ધન્ય બિહગ મૃગ કાનનચારી । સફલ જનમ ભએ તુમ્હહિ નિહારી ॥
હમ સબ ધન્ય સહિત પરિવારા । દીખ દરસુ ભરિ નયન તુમ્હારા ॥
કીન્હ બાસુ ભલ ઠાઉં બિચારી । ઇહાં સકલ રિતુ રહબ સુખારી ॥
હમ સબ ભાંતિ કરબ સેવકાઈ । કરિ કેહરિ અહિ બાઘ બરાઈ ॥
બન બેહડઃં ગિરિ કંદર ખોહા । સબ હમાર પ્રભુ પગ પગ જોહા ॥
તહં તહં તુમ્હહિ અહેર ખેલાઉબ । સર નિરઝર જલઠાઉં દેખાઉબ ॥
હમ સેવક પરિવાર સમેતા । નાથ ન સકુચબ આયસુ દેતા ॥

દો. બેદ બચન મુનિ મન અગમ તે પ્રભુ કરુના ઐન ।

બચન કિરાતન્હ કે સુનત જિમિ પિતુ બાલક બૈન ॥ ૧૩૬ ॥

રામહિ કેવલ પ્રેમુ પિઆરા । જાનિ લેઉ જો જાનનિહારા ॥
રામ સકલ બનચર તબ તોષે । કહિ મૃદુ બચન પ્રેમ પરિપોષે ॥
બિદા કિએ સિર નાઇ સિધાએ । પ્રભુ ગુન કહત સુનત ઘર આએ ॥
એહિ બિધિ સિય સમેત દોઉ ભાઈ । બસહિં બિપિન સુર મુનિ સુખદાઈ ॥
જબ તે આઇ રહે રઘુનાયકુ । તબ તે ભયઉ બનુ મંગલદાયકુ ॥

कूलहिं इलहिं बिटप बिधि नाना ॥ मंजु बलित बर बेलि बिताना ॥
सुरतरु सरिस सुभायँ सुडाये। मनहुँ बिबुध बन परिहरि आये ॥
गंज मंजुतर मधुकर श्रेनी। त्रिभिध बयारि बडध सुभ देनी ॥

दो. नीलकंठ कलकंठ सुक यातक चक्र यकोर।

भाँति भाँति बोलहिं बिडग श्रवन सुभद यित थोर ॥ १३७ ॥

केरि डेहरि कपि कोल कुरंगा। बिगतबैर बिथरहिं सब संग्गा ॥
द्विरत अडेर राम छबि देभी। डोहिं मुदित मृगबंद बिसेषी ॥
बिबुध बिपिन जहँ लगि जग माली। देषि राम अनु सकल सिडाली ॥
सुरसरि सरसध दिनकर कन्या। मेकलसुता गोदावरि धन्या ॥
सब सर सिंधु नदी नद नाना। मंदाकिनि कर करहिं बभाना ॥
उदय अस्त गिरि अरु कैलासू। मंदर मेरु सकल सुरबासू ॥
सैल डिमायल आदिक जेते। चित्रकूट जसु गावहिं तेते ॥
बिधि मुदित मन सुभु न समाध। श्रम बिनु बिपुल बड्ाध पाध ॥

दो. चित्रकूट के बिडग मृग बेलि बिटप तून जाति।

पुन्य पुंज सब धन्य अस कडहिं देव दिन राति ॥ १३८ ॥

नयनवंत रघुबरहि बिबोकी। पाध जनम इल डोहिं बिसोकी ॥
परसि यरन रज अयर सुभारी। लये परम पद के अधिकाारी ॥
सो अनु सैलु सुभायँ सुडावन। मंगलमय अति पावन पावन ॥
मडिमा कडिअ कवनि बिधि तासू। सुभसागर जहँ कीन्ड निवासू ॥
पय पयोधि तजि अवध बिडाध। जहँ सिय लभनु रामु रडे आध ॥
कडि न सकहिं सुषमा जसि कानन। जौ सत सडस डोहिं सडसानन ॥
सो मैँ बरनि कडौँ बिधि डेडी। डाबर कमठ डि मंदर लेडी ॥
सेवहिं लभनु करम मन बानी। जाध न सीलु सनेहुँ बभानी ॥

दो. -छिनु छिनु लप्पि सिय राम पद जानि आपु पर नेहु।

करत न सपनेहुँ लभनु चितु बंधु मातु पितु गेहु ॥ १३९ ॥

राम संग्ग सिय रडति सुभारी। पुर परिजन गूड सुरति बिसारी ॥
छिनु छिनु पिय बिधु बदनु निडारी। प्रमुदित मनहुँ यकोरकुमारी ॥
नाड नेहु नित बढःत बिबोकी। डरषित रडति दिवस जिमि डोकी ॥
सिय मनु राम यरन अनुरागा। अवध सडस सम अनु प्रिय लागा ॥
परनकुटी प्रिय प्रियतम संग्गा। प्रिय परिवारु कुरंग बिडंगा ॥

સાસુ સસુર સમ મુનિતિય મુનિબર । અસનુ અમિઅ સમ કંદ મૂલ ફર ॥
નાથ સાથ સાંથરી સુહાઈ । મયન સયન સય સમ સુખદાઈ ॥
લોકપ હોહિં બિલોકત જાસૂ । તેહિ કિ મોહિ સક બિષય બિલાસૂ ॥

દો. -સુમિરત રામહિ તજહિં જન તૂન સમ બિષય બિલાસુ ।
રામપ્રિયા જગ જનનિ સિય કછુ ન આચરજુ તાસુ ॥ ૧૪૦ ॥

સીય લખન જેહિ બિધિ સુખુ લહડી । સોઈ રઘુનાથ કરહિ સોઈ કહડી ॥
કહહિં પુરાતન કથા કહાની । સુનહિં લખનુ સિય અતિ સુખુ માની ।
જબ જબ રામુ અવધ સુધિ કરહી । તબ તબ બારિ બિલોચન ભરહી ॥
સુમિરિ માતુ પિતુ પરિજન ભાઈ । ભરત સનેહુ સીલુ સેવકાઈ ॥
કૃપાસિંધુ પ્રભુ હોહિં દુખારી । ધીરજુ ધરહિં કુસમઉ બિચારી ॥
લખિ સિય લખનુ બિકલ હોઈ જાહી । જિમિ પુરુષહિ અનુસર પરિછાહી ॥
પ્રિયા બંધુ ગતિ લખિ રઘુનંદનુ । ધીર કૃપાલ ભગત ઉર ચંદનુ ॥
લગે કહન કછુ કથા પુનીતા । સુનિ સુખુ લહહિં લખનુ અરુ સીતા ॥

દો. રામુ લખન સીતા સહિત સોહત પરન નિકેત ।
જિમિ બાસવ બસ અમરપુર સચી જયંત સમેત ॥ ૧૪૧ ॥

જોગવહિં પ્રભુ સિય લખનહિં કૈસેં । પલક બિલોચન ગોલક જૈસેં ॥
સેવહિં લખનુ સીય રઘુબીરહિ । જિમિ અબિબેકી પુરુષ સરીરહિ ॥
એહિ બિધિ પ્રભુ બન બસહિં સુખારી । ખગ મૃગ સુર તાપસ હિતકારી ॥
કહેઉં રામ બન ગવનુ સુહાવા । સુનહુ સુમંત્ર અવધ જિમિ આવા ॥
ફિરેઉ નિષાદુ પ્રભુહિ પહુંચાઈ । સચિવ સહિત રથ દેખેસિ આઈ ॥
મંત્રી બિકલ બિલોકિ નિષાદુ । કહિ ન જાઈ જસ ભયઉ બિષાદુ ॥
રામ રામ સિય લખન પુકારી । પરેઉ ધરનિતલ બ્યાકુલ ભારી ॥
દેખિ દખિન દિસિ હય હિહિનાહી । જનુ બિનુ પંખ બિહગ અકુલાહી ॥

દો. નહિં તૂન ચરહિં પિઅહિં જલુ મોચહિં લોચન બારિ ।
બ્યાકુલ ભએ નિષાદ સબ રઘુબર બાજિ નિહારિ ॥ ૧૪૨ ॥

ધરિ ધીરજ તબ કહઈ નિષાદુ । અબ સુમંત્ર પરિહરહુ બિષાદુ ॥
તુમ્હ પંડિત પરમારથ ગ્યાતા । ધરહુ ધીર લખિ બિમુખ બિધાતા ।
બિબિધ કથા કહિ કહિ મદુ બાની । રથ બૈઠારેઉ બરબસ આની ॥
સોક સિથિલ રથ સકઈ ન હાંકી । રઘુબર બિરહ પીર ઉર બાંકી ॥
ચરફરાહિં મગ ચલહિં ન ઘોરે । બન મૃગ મનહું આનિ રથ જોરે ॥

अढुकि परलिं हिरि डेरलिं पीछें । राम बियोगि बिकल दुष तीछें ॥
 जो कड रामु लपनु भैदेडी । लिंकरि लिंकरि लिंकरि डेरलिं तेडी ॥
 बाजि बिरड गति कलि किमि जाती । बिनु मनि कृनिड बिकल जेहि भाँती ॥

दो. भयउ निषाद निषादभस देभत सचिव तुरंग ।

भोलि सुसेवक यारि तब दिये सारथी संग ॥ १४३ ॥

गुड सारथिलिं हिरिउ पडुँयाँ । बिरडु निषादु बरनि नलिं जाँ ॥
 यवे अवध लेठ रथलिं निषादा । डोडि छनलिं छन मगन निषादा ॥
 सोय सुमंत्र बिकल दुष दीना । धिग जुवन रघुभीर बिडीना ॥
 रलिंलिं न अंतडुँ अधम सरीड । जसु न लडेउ बिछुरत रघुभीड ॥
 भये अजस अघ भाजन प्राना । कवन डेतु नलिं करत पयाना ॥
 अडड मंद मनु अवसर यूका । अजडुँ न लुदय डोत दुँठ टूका ॥
 मीजि डाय सिरु धुनि पछिताँ । मनडुँ कृपन धन रासि गवाँँ ॥
 बिरिद बाँधि बर भीरु कडाँ । यवेउ समर जनु सुभट पराँ ॥

दो. बिप्र बिबेकी भेदबिद संमत साधु सुजाति ।

जिमि धोर्ने मदपान कर सचिव सोय तेहि भाँति ॥ १४४ ॥

जिमि कुलीन तिय साधु सयानी । पतिदेवता करम मन बानी ॥
 रडै करम भस परिडरि नाडू । सचिव लुदयँ तिमि दारुन दाडू ॥
 लोचन सजल डीहि भठ थोरी । सुनठ न श्रवन बिकल मति भोरी ॥
 सुभलिं अधर लागि मुडुँ लाटी । जिउ न जाँ उर अवधि कपाटी ॥
 बिबरन भयउ न जाँ निडारी । मारेसि मनडुँ पिता मडतारी ॥
 डानि गवानि बिपुल मन ब्यापी । जमपुर पंथ सोय जिमि पापी ॥
 बयनु न आव लुदयँ पछिताँ । अवध काड मैँ देभब जाँ ॥
 राम रडित रथ देबिडि जोँ । सकुचिडि मोडि बिलोकत सोँ ॥

दो. -धाँ पूँछिडलिं मोडि जब बिकल नगर नर नारि ।

उतरु देब मैँ सभलिं तब लुदयँ बजु भैठारि ॥ १४५ ॥

पुछिडलिं दीन दुषित सभ माता । कडब काड मैँ तिनडलिं बिधाता ॥
 पूछिडि जबलिं लपन मडतारी । कलिडुँ कवन सँदिस सुभारी ॥
 राम जननि जब आँडि धाँ । सुमिरि बखु जिमि धेनु लवाँ ॥
 पूँछत उतरु देब मैँ तेडी । गे अनु राम लपनु भैदेडी ॥
 जोँ पूँछिडि तेहि उतरु देबा । जाँ अवध अब यडु सुभु लेबा ॥

પૂંછિહિ જબહિં રાઉ દુખ દીના । જિવનુ જાસુ રઘુનાથ અધીના ॥
 દેહઉં ઉતરુ કૌનુ મુહુ લાઈ । આયઉં કુસલ કુઅંર પહુંચાઈ ॥
 સુનત લખન સિય રામ સંદેસૂ । તનુ જિમિ તનુ પરિહરિહિ નરેસૂ ॥

દો. -હ્રદઉ ન બિદરેઉ પંક જિમિ બિહુરત પ્રીતમુ નીરુ ॥

જાનત હૌં મોહિ દીન્હ બિધિ યહુ જાતના સરીરુ ॥ ૧૪૬ ॥

એહિ બિધિ કરત પંથ પછિતાવા । તમસા તીર તુરત રથુ આવા ॥
 બિદા કિએ કરિ બિનય નિષાદા । ફિરે પાયં પરિ બિકલ બિષાદા ॥
 પૈઠત નગર સચિવ સકુચાઈ । જનુ મારેસિ ગુર બાંભન ગાઈ ॥
 બૈઠિ બિટપ તર દિવસુ ગવાંવા । સાંઝ સમય તબ અવસરુ પાવા ॥
 અવધ પ્રબેસુ કીન્હ અંધિઆરેં । પૈઠ ભવન રથુ રાખિ દુઆરેં ॥
 જિન્હ જિન્હ સમાચાર સુનિ પાએ । ભૂપ દ્વાર રથુ દેખન આએ ॥
 રથુ પહિયાનિ બિકલ લખિ ઘોરે । ગરહિં ગાત જિમિ આતપ ઓરે ॥
 નગર નારિ નર બ્યાકુલ કૈસેં । નિઘટત નીર મીનગન જૈસેં ॥

દો. -સચિવ આગમનુ સુનત સબુ બિકલ ભયઉ રનિવાસુ ।

ભવન ભયંકરુ લાગ તેહિ માનહું પ્રેત નિવાસુ ॥ ૧૪૭ ॥

અતિ આરતિ સબ પૂંછહિં રાની । ઉતરુ ન આવ બિકલ ભઈ બાની ॥
 સુનઈ ન શ્રવન નયન નહિ સૂઝા । કહહુ કહાં નૃપ તેહિ તેહિ બૂઝા ॥
 દાસિન્હ દીખ સચિવ બિકલાઈ । કૌસલ્યા ગૃહું ગઈ લવાઈ ॥
 જાઈ સુમંત્ર દીખ કસ રાજા । અમિઅ રહિત જનુ ચંદુ બિરાજા ॥
 આસન સયન બિભૂષન હીના । પરેઉ ભૂમિતલ નિપટ મલીના ॥
 લેઈ ઉસાસુ સોચ એહિ ભાંતી । સુરપુર તેં જનુ ખંસેઉ જજાતી ॥
 લેત સોચ ભરિ છિનુ છિનુ છાતી । જનુ જરિ પંખ પરેઉ સંપાતી ॥
 રામ રામ કહ રામ સનેહી । પુનિ કહ રામ લખન બૈદેહી ॥

દો. દેખિ સચિવં જય જીવ કહિ કીન્હેઉ દંડ પ્રનામુ ।

સુનત ઉઠેઉ બ્યાકુલ નૃપતિ કહુ સુમંત્ર કહું રામુ ॥ ૧૪૮ ॥

ભૂપ સુમંત્રુ લીન્હ ઉર લાઈ । બૂડત કહુ અધાર જનુ પાઈ ॥
 સહિત સનેહ નિકટ બૈઠારી । પૂંછત રાઉ નયન ભરિ બારી ॥
 રામ કુસલ કહુ સખા સનેહી । કહું રઘુનાથુ લખનુ બૈદેહી ॥
 આને ફેરિ કિ બનહિ સિધાએ । સુનત સચિવ લોચન જલ છાએ ॥
 સોક બિકલ પુનિ પૂંછ નરેસૂ । કહુ સિય રામ લખન સંદેસૂ ॥

राम रुप गुन सील सुभाओ। सुमिरि सुमिरि उर सोयत राओ ॥
राउ सुनाए दीन्ह बनबासू। सुनि मन भयउ न डरषु डरँसू ॥
सो सुत बिछुरत गये न प्राना। को पापी बडः मोडि समाना ॥

दो. सभा रामु सिय लपननु जहँ तहाँ मोडि पडुँयाउ।

नाहिं त याडत यलन अब प्रान कडुँ सतिभाउ ॥ १४८ ॥

पुनि पुनि पूँछत मंत्रलि राओ। प्रियतम सुअन सँदिस सुनाओ ॥
करलि सभा सोए बेगि उपाओ। रामु लपननु सिय नयन देभाओ ॥
सखिव धीर धरि कड मुटु बानी। मडाराज तुम्ह पंडित ग्यानी ॥
बीर सुधीर धुरंधर देवा। साधु समाजु सदा तुम्ह सेवा ॥
जनम मरन सब दुष भोगा। डानि लाभ प्रिय मिलन बियोगा ॥
काल करम अस डौहिं गोसाँ। बरबस राति दिवस की नाँ ॥
सुषु डरषलिं जडः दुष बिलभाडी। दौउ सम धीर धरलिं मन माडी ॥
धीरज धरडु बिबेकु बियारी। छाडःिअ सोय सकल छितकारी ॥

दो. प्रथम बासु तमसा भयउ दूसर सुरसरि तीर।

न्डाँ रडे जलपानु करि सिय समेत दौउ बीर ॥ १५० ॥

केवट कीन्डि बहुत सेवकाँ। सो जामिनि सिंगरौर गवाँँ ॥
डोत प्रात बट छीरु मगावा। जटा मुकुट निज सीस बनावा ॥
राम सभाँ तब नाव मगाँ। प्रिया यढःाँ यढःे रघुराँ ॥
लपन बान धनु धरे बनाँ। आपु यढःे प्रभु आयसु पाँ ॥
बिकल बिलोडि मोडि रघुबीरा। बोले मधुर बचन धरि धीरा ॥
तात प्रनामु तात सन कडेडु। बार बार पद पंकज गडेडु ॥
करबि पायँ परि बिनय बडोरी। तात करिअ जनि चिंता मोरी ॥
बन मग मंगल कुसल डमारै। कृपा अनुग्रह पुन्य तुम्हारै ॥

छं. तुम्हरे अनुग्रह तात कानन जात सब सुषु पाँडौँ।

प्रतिपालि आयसु कुसल देभन पाय पुनि किरि आँडौँ ॥

जननीं सकल परितोषि परि परि पायँ करि बिनती धनी।

तुलसी करेडु सोँ जतनु जेहिं कुसली रडलिं कोसल धनी ॥

सो. गुर सन कडब सँदिसु बार बार पद पदुम गडि।

करब सोँ उपदेसु जेहिं न सोय मोडि अवधपति ॥ १५१ ॥

पुरजन परिजन सकल निडोरी। तात सुनायेडु बिनती मोरी ॥

સોઇ સબ ભાંતિ મોર હિતકારી । જાતેં રહ નરનાહુ સુખારી ॥
 કહબ સૈદેસુ ભરત કે આર્યે । નીતિ ન તજિઅ રાજપદુ પાર્યે ॥
 પાલેહુ પ્રજહિ કરમ મન બાની । સીહુ માતુ સકલ સમ જાની ॥
 ઓર નિબાહેહુ ભાયપ ભાઈ । કરિ પિતુ માતુ સુજન સેવકાઈ ॥
 તાત ભાંતિ તેહિ રાખબ રાઊ । સોચ મોર જેહિં કરૈ ન કાઊ ॥
 લખન કહે કછુ બચન કઠોરા । બરજિ રામ પુનિ મોહિ નિહોરા ॥
 બાર બાર નિજ સપથ દેવાઈ । કહબિ ન તાત લખન લરિકાઈ ॥

દો. કહિ પ્રનામ કછુ કહન લિચ સિચ ભઇ સિથિલ સનેહ ।

ચકિત બચન લોચન સજલ પુલક પલ્લવિત દેહ ॥ ૧૫૨ ॥

તેહિ અવસર રઘુબર રૂખ પાઈ । કેવટ પારહિ નાવ ચલાઈ ॥
 રઘુકુલતિલક ચલે એહિ ભાંતી । દેખઉં ઠાઢઃ કુલિસ ધરિ છાતી ॥
 મૈ આપન કિમિ કહૌં કલેસૂ । જિઅત ફિરેઉં લેઇ રામ સૈદેસૂ ॥
 અસ કહિ સચિવ બચન રહિ ગયઊ । હાનિ ગલાનિ સોચ બસ ભયઊ ॥
 સુત બચન સુનતહિં નરનાહુ । પરેઉ ધરનિ ઉર દારુન દાહુ ॥
 તલકૃત બિધમ મોહ મન માપા । માજા મનહું મીન કહું બ્યાપા ॥
 કરિ બિલાપ સબ રોવહિં રાની । મહા બિપતિ કિમિ જાઇ બખાની ॥
 સુનિ બિલાપ દુખહુ દુખુ લાગા । ધીરજહુ કર ધીરજુ ભાગા ॥

દો. ભયઉ કોલાહલુ અવધ અતિ સુનિ નૃપ રાઉર સોરુ ।

બિપુલ બિહગ બન પરેઉ નિસિ માનહું કુલિસ કઠોરુ ॥ ૧૫૩ ॥

પ્રાન કંઠગત ભયઉ ભુઆલૂ । મનિ બિહીન જનુ બ્યાકુલ બ્યાલૂ ॥
 ઇદ્રીં સકલ બિકલ ભઈ ભારી । જનુ સર સરસિજ બનુ બિનુ બારી ॥
 કૌસલ્યાં નૃપુ દીપ મલાના । રબિકુલ રબિ અંથયઉ જિયં જાના ।
 ઉર ધરિ ધીર રામ મહતારી । બોલી બચન સમય અનુસારી ॥
 નાથ સમુઝિ મન કરિઅ બિચારૂ । રામ બિયોગ પયોધિ અપારૂ ॥
 કરનધાર તુમહ અવધ જહાજૂ । ચઢઃેઉ સકલ પ્રિય પથિક સમાજૂ ॥
 ધીરજુ ધરિઅ ત પાઇઅ પારૂ । નાહિં ત બૂડઃિહિ સબુ પરિવારૂ ॥
 જૌ જિયં ધરિઅ બિનય પિય મોરી । રામુ લખનુ સિચ મિલહિં બહોરી ॥

દો. -પ્રિયા બચન મૃદુ સુનત નૃપુ ચિતયઉ આંખિ ઉઘારિ ।

તલકૃત મીન મલીન જનુ સીંચત સીતલ બારિ ॥ ૧૫૪ ॥

ધરિ ધીરજુ ઉઠી બૈઠ ભુઆલૂ । કહુ સુમંત્ર કહું રામ કૃપાલૂ ॥

कहाँ लभनु कळँ रामु सनेडी। कळँ प्रिय पुत्रबधू बैदेडी ॥
 बिलपत राउ बिकल बडु भाँती। भय जुग सरिस सिराति न राती ॥
 तापस अंध साप सुधि आँ। कौसल्यलि सब कथा सुनाँ ॥
 भयउ बिकल बरनत धतिडासा। राम रडित धिग जुवन आसा ॥
 सो तनु राप्पि करब मैँ काडा। जँलि न प्रेम पनु मोर निभाडा ॥
 डा रघुनंदन प्रान पिरीते। तुम्ह बिनु जिअत बडुत दिन बीते ॥
 डा जानकी लभन डा रघुबर। डा पितु छित चित यातक जलधर।
 दो. राम राम कलि राम कलि राम राम कलि राम।

तनु परिहरि रघुबर बिरळँ राउ गयउ सुरधाम ॥ १५५ ॥

जिअन मरन हलु दसरथ पावा। अंड अनेक अमल जसु छावा ॥
 जिअत राम बिधु बदनू निडारा। राम बिरळ करि मरनु सँवारा ॥
 सोक बिकल सब रोवळिँ रानी। रुपु सील बलु तेजु बभानी ॥
 करळिँ बिलाप अनेक प्रकार। परळीँ भूमितल बारळिँ बारा ॥
 बिलपळिँ बिकल दास अरु दासी। धर धर रुदनू करळिँ पुरबासी ॥
 अँथयउ आजु भानुकुल भानू। धरम अवधि गुन रुप निधानू ॥
 गारीँ सकल कैकठलिँ देळीँ। नयन बिडीन कीन्ड जग जेळीँ ॥
 ओलिँ बिधि बिलपत रैनि बिडानी। आये सकल मडामुनि ग्यानी ॥

दो. तब बसिष्ठ मुनि समय सम कलि अनेक धतिडास।

सोक नेवारेउ सबळिँ कर निज बिग्यान प्रकास ॥ १५६ ॥

तेल नाँव भरि नृप तनु राभा। दूत बोलाँ बडुरि अस भाषा ॥
 धावडु बेगि भरत पळिँ जालू। नृप सुधि कतळुँ कडुलुँ जनि काळू ॥
 अेतनेध कडुलुँ भरत सन जाँ। गुर बोलाँ पठयउ दौउ भाँ ॥
 सुनि मुनि आयसु धावन धाये। यले बेग बर बाजि लजाये ॥
 अनरथु अवध अरंभेउ जब तें। कुसगुन डोळिँ भरत कडुँ तब तें ॥
 देभळिँ राति लयानक सपना। जागि करळिँ कट्टु कोटि कलपना ॥
 बिप्र जेवाँँ धेळिँ दिन दाना। सिव अलिषेक करळिँ बिधि नाना ॥
 मागळिँ वृद्धयँ मडेस मनाँ। कुसल मातु पितु परिजन भाँ ॥

दो. ओलिँ बिधि सोयत भरत मन धावन पडुँये आँ।

गुर अनुसासन श्रवन सुनि यले गनेसु मनाँ ॥ १५७ ॥

यले समीर बेग डय डौँडे। नाघत सरित सैल बन बाँडे ॥

હૃદયં સોચુ બડ઼ કછુ ન સોહાઈ। અસ જાનહિં જિયં જાઉં ઉડ઼ાઈ ॥
 એક નિમેષ બરસ સમ જાઈ। એહિ બિધિ ભરત નગર નિઅરાઈ ॥
 અસગુન હોહિં નગર પૈઠારા। રટહિં કુભાંતિ કુખેત કરારા ॥
 ખર સિઆર બોલહિં પ્રતિકૂલા। સુનિ સુનિ હોઈ ભરત મન સૂલા ॥
 શ્રીહત સર સરિતા બન બાગા। નગરુ બિસેષિ ભયાવનુ લાગા ॥
 ખગ મૂગ હય ગય જાહિં ન જોએ। રામ બિયોગ કુરોગ બિગોએ ॥
 નગર નારિ નર નિપટ દુખારી। મનહું સબન્હિ સબ સંપતિ હારી ॥
 દો. પુરજન મિલિહિં ન કહહિં કછુ ગવંહિં જોહારહિં જાહિં।

ભરત કુસલ પૂંછિ ન સકહિં ભય બિષાદ મન માહિં ॥ ૧૫૮ ॥

હાટ બાટ નહિં જાઈ નિહારી। જનુ પુર દહું દિસિ લાગિ દવારી ॥
 આવત સુત સુનિ કૈકયનંદિનિ। હરષી રબિકુલ જલરુહ ચંદિનિ ॥
 સજિ આરતી મુદિત ઉઠિ ધાઈ। દ્વારેહિં ભેંટિ ભવન લેઈ આઈ ॥
 ભરત દુષ્પિત પરિવારુ નિહારા। માનહું તુહિન બનજ બનુ મારા ॥
 કેકેઈ હરષિત એહિ ભાંતિ। મનહું મુદિત દવ લાઈ કિરાતી ॥
 સુતહિ સસોચ દેષિ મનુ મારેં। પૂંછતિ નૈહર કુસલ હમારેં ॥
 સકલ કુસલ કહિ ભરત સુનાઈ। પૂંછી નિજ કુલ કુસલ ભલાઈ ॥
 કહુ કહું તાત કહાં સબ માતા। કહું સિય રામ લખન પ્રિય ભ્રાતા ॥

દો. સુનિ સુત બચન સનેહમય કપટ નીર ભરિ નૈન।

ભરત શ્રવન મન સૂલ સમ પાપિનિ બોલી બૈન ॥ ૧૫૯ ॥

તાત બાત મૈં સકલ સંવારી। ભૈ મંથરા સહાય બિચારી ॥
 કછુક કાજ બિધિ બીચ બિગારેઉ। ભૂપતિ સુરપતિ પુર પગુ ધારેઉ ॥
 સુનત ભરતુ ભએ બિબસ બિષાદા। જનુ સહમેઉ કરિ કેહરિ નાદા ॥
 તાત તાત હા તાત પુકારી। પરે ભૂમિતલ બ્યાકુલ ભારી ॥
 ચલત ન દેખન પાયઉં તોહી। તાત ન રામહિ સૌંપેહુ મોહી ॥
 બહુરિ ધીર ધરિ ઉઠે સંભારી। કહુ પિતુ મરન હેતુ મહતારી ॥
 સુનિ સુત બચન કહતિ કેકેઈ। મરમુ પાંછિ જનુ માહુર દેઈ ॥
 આદિહુ તેં સબ આપનિ કરની। કુટિલ કહોર મુદિત મન બરની ॥

દો. ભરતહિ બિસરેઉ પિતુ મરન સુનત રામ બન ગૌનુ।

હેતુ અપનપઉ જાનિ જિયં થકિત રહે ધરિ મૌનુ ॥ ૧૬૦ ॥

બિકલ બિલોકિ સુતહિ સમુઝાવતિ। મનહું જરે પર લોનુ લગાવતિ ॥

तात राउ नहिं सोये जोगू। बिढःंठ सुकृत जसु कीन्डेउ भोगू ॥
 ज़ुवत सकल जनम हुल पाये। अंत अमरपति सदन सिधाये ॥
 अस अनुमानि सोय परिहरडू। सखित समाज राज पुर करडू ॥
 सुनि सुहि सलमेउ राजकुमारु। पाकेँ छत जनु लाग अँगाडू ॥
 धीरज धरि भरि लेखि उसासा। पापनि सबलि भाँति कुल नासा ॥
 जौ पै कुरुचि रडी अति तोडी। जनमत काडे न मारे मोडी ॥
 पेडः काटि तै पालउ सीया। मीन जिअन निति बारि उलीया ॥

दो. लंसबंसु दसरथु जनकु राम लपन से भाध ।

जननी तूँ जननी भध बिधि सन कछु न बसाध ॥ १६१ ॥

जब तै कुमति कुमत जिथँ ठयलि। पंड पंड लोछ ड्रदउ न गयलि ॥
 बर मागत मन भध नहिं पीरा। गरि न ज़ुल मुळँ परेउ न कीरा ॥
 भूपँ प्रतीत तोरि डिमि कीन्डी। मरन काल बिधि मति हरि लीन्डी ॥
 बिधिहुँ न नारि दृदय गति जानी। सकल कपट अध अवगुन पानी ॥
 सरल सुसील धरम रत राखि। सो डिमि जानै तीय सुभाखि ॥
 अस को ज़ुव जंतु जग मार्ली। जेहि रघुनाथ प्रानप्रिय नार्ली ॥
 भे अति अखित रामु तेउ तोडी। को तू अउसि सत्य कडु मोडी ॥
 जो उसि सो उसि मुळँ मसि लाध। आँपि ओट उहि भैठलि ज़ाध ॥

दो. राम बिरोधी दृदय तें प्रगत कीन्ड बिधि मोखि ।

मो समान को पातकी बादि कडुँ कछु तोखि ॥ १६२ ॥

सुनि सत्रुघुन मातु कुटिलाध। जरलिं गात रिस कछु न बसाध ॥
 तेखि अवसर कुबरी तळँ आध। बसन बिभूषन बिबिध बनाध ॥
 लपि रिस भरेउ लपन लघु भाध। बरत अनल घृत आडुति पाध ॥
 डुमगि लात तकि कूबर मारा। परि मुळ भर मखि करत पुकारा ॥
 कूबर टूटेउ कूट कपारु। दलित दसन मुप रुधिर प्रथारु ॥
 आळ दधअ मै काळ नसावा। करत नीक हुलु अनधस पावा ॥
 सुनि रिपुडन लपि नभ सिप भोटी। लगे घसीटन धरि धरि जौंटी ॥
 भरत ध्यानिधि दीन्धि छडःाध। कौसल्या पखिं गे दोउ भाध ॥

दो. मलिन बसन बिबरन बिकल कसं सरीर दृष भार ।

कनक कलप बर बेलि बन मानहुँ उनी तुसार ॥ १६३ ॥

भरतखि देपि मातु उहि धाध। मुरुछित अवनि परी जँधँ आध ॥

દેખત ભરતુ બિકલ ભએ ભારી । પરે ચરન તન દસા બિસારી ॥
 માતુ તાત કહ્ દેહિ દેખાઈ । કહ્ સિય રામુ લખનુ દોઉ ભાઈ ॥
 કેકઈ કત જનમી જગ માઝા । જૌ જનમિ ત ભઈ કાહે ન બાઝા ॥
 કુલ કલંકુ જેહિં જનમેઉ મોહી । અપજસ ભાજન પ્રિયજન દ્રોહી ॥
 કો તેભુવન મોહિ સરિસ અભાગી । ગતિ અસિ તોરિ માતુ જેહિ લાગી ॥
 પિતુ સુરપુર બન રઘુબર કેતૂ । મૈ કેવલ સબ અનરથ હેતુ ॥
 ઘિગ મોહિ ભયઉં બેનુ બન આગી । દુસલ દાહ દુખ દૂષન ભાગી ॥

દો. માતુ ભરત કે બચન મુદુ સુનિ સુનિ ઉઠી સંભારિ ॥

લિએ ઉઠાઈ લગાઈ ઉર લોચન મોચતિ બારિ ॥ ૧૬૪ ॥

સરલ સુભાય માયં હિયં લાએ । અતિ હિત મનહું રામ ફિરિ આએ ॥
 ભેંટેઉ બહુરિ લખન લઘુ ભાઈ । સોકુ સનેહુ ન હૃદયં સમાઈ ॥
 દેખિ સુભાઉ કહત સબુ કોઈ । રામ માતુ અસ કાહે ન હોઈ ॥
 માતાં ભરતુ ગોદ બૈઠારે । આંસુ પૌછિ મૃદુ બચન ઉચારે ॥
 અજહું બચ્છ બલિ ધીરજ ધરહૂ । કુસમઉ સમુઝિ સોક પરિહરહૂ ॥
 જનિ માનહુ હિયં હાનિ ગલાની । કાલ કરમ ગતિ અઘટિત જાનિ ॥
 કાહુહિ દોસુ દેહુ જનિ તાતા । ભા મોહિ સબ બિધિ બામ બિધાતા ॥
 જો એતેહું દુખ મોહિ જિઆવા । અજહું કો જાનઈ કા તેહિ ભાવા ॥

દો. પિતુ આયસ ભૂષન બસન તાત તજે રઘુબીર ।

ભિસમઉ હરષુ ન હૃદયં કછુ પહિરે બલકલ ચીર । ૧૬૫ ॥

મુખ પ્રસન્ન મન રંગ ન રોષૂ । સબ કર સબ બિધિ કરિ પરિતોષૂ ॥
 ચલે બિપિન સુનિ સિય સંગ લાગી । રહઈ ન રામ ચરન અનુરાગી ॥
 સુનતહિં લખનુ ચલે ઉઠિ સાથા । રહહિં ન જતન કિએ રઘુનાથા ॥
 તબ રઘુપતિ સબહી સિરુ નાઈ । ચલે સંગ સિય અરુ લઘુ ભાઈ ॥
 રામુ લખનુ સિય બનહિ સિધાએ । ગઈઉં ન સંગ ન પ્રાન પઠાએ ॥
 ચહુ સબુ ભા ઇન્હ આંખિન્હ આગે । તઉ ન તજા તનુ જીવ અભાગે ॥
 મોહિ ન લાજ નિજ નેહુ નિહારી । રામ સરિસ સુત મૈ મહતારી ॥
 જિએ મરૈ ભલ ભૂપતિ જાના । મોર હૃદય સત કુલિસ સમાના ॥

દો. કૌસલ્યા કે બચન સુનિ ભરત સહિત રનિવાસ ।

બ્યાકુલ બિલપત રાજગૃહ માનહું સોક નેવાસુ ॥ ૧૬૬ ॥

બિલપહિં બિકલ ભરત દોઉ ભાઈ । કૌસલ્યાં લિએ હૃદયં લગાઈ ॥

भाँति अनेक भरतु समुजाये । कलि बिबेकमय बचन सुनाये ॥
 भरतहुँ मातु सकल समुजाएँ । कलि पुरान श्रुति कथा सुडाएँ ॥
 छल बिडीन सुधि सरल सुबानी । बोले भरत जोरि जुग पानी ॥
 जे अघ मातु पिता सुत मारें । गाएँ गोठ मडिसुर पुर जारें ॥
 जे अघ तिय बालक बघ कीन्हें । मीत मडीपति माडुर दीन्हें ॥
 जे पातक उपपातक अछडी । करम बचन मन भव कबि कछडी ॥
 ते पातक मोहि डोडुँ बिधाता । जौँ यहु डोह मोर मत माता ॥

दो. जे परिहरि हरि हर यरन भजलि भूतगन घोर ।

तेहि कछ गति मोहि देउ बिधि जौँ जननी मत मोर ॥ १६७ ॥

बेयलिं बेदु धरमु दृडि लेडी । पिसुन पराय पाप कलि देडी ॥
 कपटी कुटिल कलप्रिय कोधी । बेदु बिदूषक बिस्व बिरोधी ॥
 लोभी लंपट लोलुपयारा । जे ताकलिं परधनु परदारा ॥
 पावौँ मैं तिन्ह के गति घोरा । जौँ जननी यहु संमत मोरा ॥
 जे नलिं साधुसंग अनुरागे । परमारथ पथ बिभुष अभागे ॥
 जे न भजलिं हरि नरतनु पाएँ । जिन्हलि न हरि हर सुजसु सोडाएँ ॥
 तजि श्रुतिपंथु बाम पथ यलडी । बंयक बिरयि बेष जगु छलडी ॥
 तिन्ह के गति मोहि संकर देउ । जननी जौँ यहु जानौँ भेउ ॥

दो. मातु भरत के बचन सुनि साँचे सरल सुभायँ ।

कछति राम प्रिय तात तुम्ह सदा बचन मन कायँ ॥ १६८ ॥

राम प्रानहु तें प्रान तुम्हारे । तुम्ह रघुपतिहि प्रानहु तें ध्यारे ॥
 बिधु बिष यवै स्त्रवै डिमु आगी । डोह बारियर बारि बिरागी ॥
 भयँ ग्यानु बरु मिटै न मोडू । तुम्ह रामलि प्रतिकूल न डोडू ॥
 मत तुम्हारे यहु जो जग कछडी । सो सपनेहुँ सुभ सुगति न लछडी ॥
 अस कलि मातु भरतु डियँ लाये । थन पय स्त्रवलिं नयन जल छाये ॥
 करत बिवाप बहुत यलि भाँती । बैठेहिं बीति गछ सब राती ॥
 बामदेउ बसिष्ठ तब आये । सयिव मडाजन सकल बोलाये ॥
 मुनि बहु भाँति भरत उपदेसे । कलि परमारथ बचन सुदेसे ॥

दो. तात लुदयँ धीरजु धरहु करहु जो अवसर आजु ।

उठे भरत गुर बचन सुनि करन कछेउ सबु साजु ॥ १६९ ॥

नृपतनु बेदु बिदित अन्हवावा । परम बिचित्र बिमानु बनावा ॥

ગહિ પદ ભરત માતુ સબ રાખી । રહીં રાનિ દરસન અભિલાષી ॥
 ચંદન અગર ભાર બહુ આચે । અમિત અનેક સુગંધ સુહાચે ॥
 સરજુ તીર રચિ ચિતા બનાઈ । જનુ સુરપુર સોપાન સુહાઈ ॥
 એહિ બિધિ દાહ ક્રિયા સબ કીન્હી । બિધિવત ન્હાઈ તિલાંજુલિ દીન્હી ॥
 સોધિ સુમૃતિ સબ બેદ પુરાના । કીન્હ ભરત દસગાત બિધાના ॥
 જહૂં જસ મુનિબર આયસુ દીન્હા । તહૂં તસ સહસ ભાંતિ સબુ કીન્હા ॥
 ભચે બિસુદ્ધ દિચે સબ દાના । ઘેનુ બાજિ ગજ બાહન નાના ॥

દો. સિંઘાસન ભૂષન બસન અન્ન ધરનિ ધન ધામ ।

દિચે ભરત લહિ ભૂમિસુર ભે પરિપૂરન કામ ॥ ૧૭૦ ॥

પિતુ હિત ભરત કીન્હિ જસિ કરની । સો મુખ લાખ જાઇ નહિં બરની ॥
 સુદિનુ સોધિ મુનિબર તબ આચે । સચિવ મહાજન સકલ બોલાચે ॥
 બૈઠે રાજસભાં સબ જાઈ । પઠચે બોલિ ભરત દોઉ ભાઈ ॥
 ભરતુ બસિષ્ઠ નિકટ બૈઠારે । નીતિ ધરમમય બચન ઉચારે ॥
 પ્રથમ કથા સબ મુનિબર બરની । કૈકઈ કુટિલ કીન્હિ જસિ કરની ॥
 ભૂપ ધરમબ્રતુ સત્ય સરાહા । જેહિં તનુ પરિહરિ પ્રેમુ નિબાહા ॥
 કહત રામ ગુન સીલ સુભાહા । સજલ નયન પુલકેઉ મુનિરાહા ॥
 બહુરિ લખન સિય પ્રીતિ બખાની । સોક સનેહ મગન મુનિ ગ્યાની ॥

દો. સુનહુ ભરત ભાવી પ્રબલ બિલખિ કહેઉ મુનિનાથ ।

હાનિ લાભુ જીવન મરનુ જસુ અપજસુ બિધિ હાથ ॥ ૧૭૧ ॥

અસ બિચારિ કેહિ દેઇઅ દોસૂ । બ્યરથ કાહિ પર કીજિઅ રોસૂ ॥
 તાત બિચારુ કેહિ કરહુ મન માર્હી । સોચ જોગુ દસરથુ નૃપુ નાર્હી ॥
 સોચિઅ બિપ્ર જો બેદ બિહીના । તજિ નિજ ધરમુ બિષય લયલીના ॥
 સોચિઅ નૃપતિ જો નીતિ ન જાના । જેહિ ન પ્રજા પ્રિય પ્રાન સમાના ॥
 સોચિઅ બચસુ કૃપન ધનવાનૂ । જો ન અતિથિ સિવ ભગતિ સુજાનૂ ॥
 સોચિઅ સૂદ્રુ બિપ્ર અવમાની । મુખર માનપ્રિય ગ્યાન ગુમાની ॥
 સોચિઅ પુનિ પતિ બંચક નારી । કુટિલ કલહપ્રિય ઇચ્છાચારી ॥
 સોચિઅ બટુ નિજ બ્રતુ પરિહરઈ । જો નહિં ગુર આયસુ અનુસરઈ ॥

દો. સોચિઅ ગૃહી જો મોહ બસ કરઈ કરમ પથ ત્યાગ ।

સોચિઅ જતિ પ્રંપચ રત બિગત બિબેક બિરાગ ॥ ૧૭૨ ॥

બૈખાનસ સોઇ સોચૈ જોગુ । તપુ બિહાઇ જેહિ ભાવઇ ભોગૂ ॥

सोचिअ पिअसुन अकारन कोधी। जननि जनक गुर बंधु बिरोधी ॥
 सभ बिधि सोचिअ पर अपकारी। निज तनु पोषक निरदय भारी ॥
 सोयनीय सभलि बिधि सोई। जो न छाडःि छलु धरि जन छोई ॥
 सोयनीय नहिं कोसलराओ। भुवन चारिदस प्रगट प्रभाओ ॥
 भयउ न अडई न अब डोनिडारा। भूप भरत जस पिता तुम्हारा ॥
 बिधि धरि डरु सुरपति दिसिनाथा। अरनहिं सभ दसरथ गुन गाथा ॥

दो. कडलु तात डेडि भाँति कोउ करिडि अडःाई तासु।

राम लभन तुम्ह सत्रुडन सरिस सुअन सुचि जासु ॥ १७३ ॥

सभ प्रकार भूपति अडःागी। बादि बिषादु करिअ तेडि लागी ॥
 यडु सुनि समुजि सोयु परिडरलू। सिर धरि राज रजायसु करलू ॥
 राँय राजपदु तुम्ह कडुँ दीन्डा। पिता अयनु कुर चालिअ कीन्डा ॥
 तजे रामु जेहिं अयनहिं लागी। तनु परिडरेउ राम बिरडागी ॥
 नृपडि अयन प्रिय नहिं प्रिय प्राना। करलु तात पितु अयन प्रवाना ॥
 करलु सीस धरि भूप रजाई। डई तुम्ह कडुँ सभ भाँति भलाई ॥
 परसुराम पितु अग्या राभी। मारी मातु लोक सभ साभी ॥
 तनय जजातिडि जौअनु दयओ। पितु अग्याँ अघ अजसु न भयओ ॥

दो. अनुचिअ उचिअ बिचारु तजि जे पालहिं पितु भैन।

ते भाजन सुभ सुजस डे असहिं अमरपति अैन ॥ १७४ ॥

अवसि नरेस अयन कुर करलू। पाललु प्रजा सोकु परिडरलू ॥
 सुरपुर नृप पाईलि परितोषू। तुम्ह कडुँ सुकृत सुजसु नहिं दौषू ॥
 भेद बिदित संमत सभडी का। जेडि पितु देई सो पावई टीका ॥
 करलु राजु परिडरलु गलानी। मानलु मोर अयन डित जानी ॥
 सुनि सुभु लडभ राम भैदेई। अनुचिअ कडभ न पंडित केई ॥
 कौसल्यादि सकल मडतारी। तेउ प्रजा सुभ डोहिं सुभारी ॥
 परम तुम्हारे राम कर जानिडि। सो सभ बिधि तुम्ह सन भल मानिडि ॥
 सौंपेडु राजु राम डे आअै। सेवा करेडु सनेड सुडाअै ॥

दो. कीजिअ गुर आयसु अवसि कडहिं सचिअ कर जोरि।

रघुपति आअै उचिअ जस तस तभ करभ बडोरि ॥ १७५ ॥

कौसल्या धरि धीरजु कडई। पूत पथ्य गुर आयसु अडई ॥
 सो आदरिअ करिअ डित मानी। तजिअ बिषादु काल गति जानी ॥

બન રઘુપતિ સુરપતિ નરનાહૂ । તુમ્હ એહિ ભાંતિ તાત કદરાહૂ ॥
 પરિજન પ્રજા સચિવ સબ અંબા । તુમ્હહી સુત સબ કહું અવલંબા ॥
 લખિ બિધિ બામ કાલુ કઠિનાઈ । ધીરજુ ધરહુ માતુ બલિ જાઈ ॥
 સિર ધરિ ગુર આયસુ અનુસરહૂ । પ્રજા પાલિ પરિજન દુખુ હરહૂ ॥
 ગુર કે બચન સચિવ અભિનંદનુ । સુને ભરત હિય હિત જનુ ચંદનુ ॥
 સુની બહોરિ માતુ મૂદુ બાની । સીલ સનેહ સરલ રસ સાની ॥

છં. સાની સરલ રસ માતુ બાની સુનિ ભરત બ્યાકુલ ભએ ।
 લોચન સરોરુહ સ્ત્રવત સીંચત બિરહ ઉર અંકુર નએ ॥
 સો દસા દેખત સમય તેહિ બિસરી સબહિ સુધિ દેહ કી ।
 તુલસી સરાહત સકલ સાદર સીવં સહજ સનેહ કી ॥

સો. ભરતુ કમલ કર જોરિ ધીર ધુરંધર ધીર ધરિ ।
 બચન અમિર્થ જનુ બોરિ દેત ઉચિત ઉત્તર સબહિ ॥ ૧૭૬ ॥

માસપારાયણ, અઠારહવાં વિશ્રામ

મોહિ ઉપદેસુ દીન્હ ગુર નીકા । પ્રજા સચિવ સંમત સબહી કા ॥
 માતુ ઉચિત ધરિ આયસુ દીન્હા । અવસિ સીસ ધરિ ચાહઉં કીન્હા ॥
 ગુર પિતુ માતુ સ્વામિ હિત બાની । સુનિ મન મુદિત કરિઅ ભલિ જાની ॥
 ઉચિત કિ અનુચિત કિર્થે બિચારૂ । ધરમુ જાઈ સિર પાતક ભારૂ ॥
 તુમ્હ તૌ દેહુ સરલ સિખ સોઈ । જો આચરત મોર ભલ હોઈ ॥
 જદ્યપિ યહ સમુઝત હઉં નીકે । તદપિ હોત પરિતોષુ ન જુ કે ॥
 અબ તુમ્હ બિનય મોરિ સુનિ લેહૂ । મોહિ અનુહરત સિખાવનુ દેહૂ ॥
 ઊતરુ દેઉં છમબ અપરાધૂ । દુખિત દોષ ગુન ગનહિં ન સાધૂ ॥

દો. પિતુ સુરપુર સિય રામુ બન કરન કહહુ મોહિ રાજુ ।
 એહિ તેં જાનહુ મોર હિત કે આપન બડ઼ કાજુ ॥ ૧૭૭ ॥

હિત હમાર સિયપતિ સેવકાઈ । સો હરિ લીન્હ માતુ કુટિલાઈ ॥
 મૈ અનુમાનિ દીખ મન માહીં । આન ઉપાયેં મોર હિત નાહીં ॥
 સોક સમાજુ રાજુ કેહિ લેખેં । લખન રામ સિય બિનુ પદ દેખેં ॥
 બાદિ બસન બિનુ ભૂષન ભારૂ । બાદિ બિરતિ બિનુ બ્રહ્મ બિચારૂ ॥
 સરુજ સરીર બાદિ બહુ ભોગા । બિનુ હરિભગતિ જાયેં જપ જોગા ॥
 જાયેં જીવ બિનુ દેહ સુહાઈ । બાદિ મોર સબુ બિનુ રઘુરાઈ ॥
 જાઉં રામ પહિં આયસુ દેહૂ । એકહિં આંક મોર હિત એહૂ ॥

मोहि नृप करि भल आपन यडलू। सोडि सनेह जडःता बस कडलू ॥

दो. डैकेह सुअ कुटिलमति राम बिभुभ गतलाज ।

तुम्ह याडत सुभु मोहबस मोहि से अधम डे राज ॥ १७८ ॥

कडउँ साँथु सभ सुनि पतिआलू। याडिअ घरमसील नरनालू ॥

मोहि राजु डहि देहडुडु जभडी। रसा रसातल जाडि तभडी ॥

मोहि समान को पाप निवासू। जेडि लगि सीय राम बनबासू ॥

रायँ राम कडुँ काननु दीन्हा। बिछुरत गमनु अमरपुर कीन्हा ॥

मैँ सहु सभ अनरथ कर डेतू। बैठ बात सभ सुनउँ सयेतू ॥

बिनु रघुबीर बिलोडि अबासू। रडे प्रान सडि जग उपडासू ॥

राम पुनीत बिषय रस डुभे। लोलुप भूमि भोग डे भूभे ॥

कडँ लगि कडौँ लुदय कठिनाड। निदरि कुलिसु जेडि लडी बडःाड ॥

दो. कारन तेँ कारजु कठिन डोडि दोसु नडि मोर ।

कुलिस अस्थि तेँ उपल तेँ लोड कराल कठोर ॥ १७९ ॥

डैकेह भव तनु अनुरागे। पाँवर प्रान अघाड अभागे ॥

जौँ प्रिय बिरडँ प्रान प्रिय लागे। देभब सुनब भडुत अब आगे ॥

लभन राम सिय कडुँ बनू दीन्हा। पठड अमरपुर पति डित कीन्हा ॥

दीन्ड बिधवपन अपजसु आपू। दीन्डेडि प्रजडि सोकु संतापू ॥

मोहि दीन्ड सुभु सुजसु सुराजू। कीन्ड डैकेह सभ कर काजू ॥

अेडि तेँ मोर काड अब नीका। तेडि पर देन कडलु तुम्ह टीका ॥

डैकड जठर जनमि जग माडी। यड मोहि कडँ कछु अनुचित नाडी ॥

मोरि आत सभ बिधिडि बनाड। प्रजा पाँथ कत करडु सडाड ॥

दो. ग्राड ग्राडीत पुनि आत बस तेडि पुनि बीछी मार ।

तेडि पिआडअ बारुनी कडलु काड उपयार ॥ १८० ॥

डैकड सुअन जोगु जग जोड। यतुर बिरंथि दीन्ड मोहि सोड ॥

दसरथ तनय राम लघु भाड। दीन्डि मोहि बिधि बादि बडःाड ॥

तुम्ह सभ कडलु कडःावन टीका। राय रजायसु सभ कडँ नीका ॥

उतरु देउँ डेडि बिधि डेडि डेडी। कडलु सुभेन जथा रुथि जेडी ॥

मोहि कुमातु समेत बिडाड। कडलु कडिडि डे कीन्ड भलाड ॥

मो बिनु को सयरायर माडी। जेडि सिय रामु प्रानप्रिय नाडी ॥

परम डानि सभ कडँ बडःा लालू। अदिनु मोर नडि दूषन कालू ॥

સંસય સીલ પ્રેમ બસ અહલૂ। સબુઇ ઉચિત સબ જો કછુ કહલૂ ॥

દો. રામ માતુ સુઠિ સરલચિત મો પર પ્રેમુ બિસેષિ।

કહઇ સુભાય સનેહ બસ મોરિ દીનતા દેખિ ॥ ૧૮૧ ॥

ગુર બિબેક સાગર જગુ જાના। જિન્હલિ બિસ્વ કર બદર સમાના ॥
મો કહ્ તિલક સાજ સજ સોઊ। ભઝેં બિધિ બિમુખ બિમુખ સબુ કોઊ ॥

પરિહરિ રામુ સીય જગ માર્હી। કોઉ ન કહિહિ મોર મત નાર્હી ॥
સો મૈં સુનબ સહબ સુખુ માની। અંતહું કીચ તહાં જહ્ પાની ॥
ડરુ ન મોહિ જગ કહિહિ કિ પોચૂ। પરલોકહુ કર નાહિન સોચૂ ॥
એકઇ ઉર બસ દુસહ દવારી। મોહિ લગિ ભે સિય રામુ દુખારી ॥
જીવન લાહુ લખન ભલ પાવા। સબુ તજિ રામ ચરન મનુ લાવા ॥
મોર જનમ રઘુબર બન લાગી। ઝૂઠ કાહ પછિતાઉં અભાગી ॥

દો. આપનિ દારુન દીનતા કહઉં સબહિ સિરુ નાઇ।

દેખેં બિનુ રઘુનાથ પદ જિય કે જરનિ ન જાઇ ॥ ૧૮૨ ॥

આન ઉપાઉ મોહિ નહિ સૂઝા। કો જિય કે રઘુબર બિનુ બૂઝા ॥
એકહિં આંક ઇહઇ મન માર્હી। પ્રાતકાલ ચલિહઉં પ્રભુ પાર્હી ॥
જદપિ મૈં અનભલ અપરાધી। ભૈ મોહિ કારન સકલ ઉપાધી ॥
તદપિ સરન સનમુખ મોહિ દેખી। છમિ સબ કરિહહિ કૃપા બિસેષી ॥
સીલ સકુચ સુઠિ સરલ સુભાઊ। કૃપા સનેહ સદન રઘુરાઊ ॥
અરિહુક અનભલ કીન્હ ન રામા। મૈં સિસુ સેવક જદપિ બામા ॥
તુમ્હ પૈ પાંચ મોર ભલ માની। આચસુ આસિષ દેહુ સુબાની ॥
જેહિં સુનિ બિનય મોહિ જનુ જાની। આવહિં બહુરિ રામુ રજધાની ॥

દો. જદપિ જનમુ કુમાતુ તેં મૈં સહુ સદા સદોસ।

આપન જાનિ ન ત્યાગિહહિં મોહિ રઘુબીર ભરોસ ॥ ૧૮૩ ॥

ભરત બચન સબ કહ્ પ્રિય લાગે। રામ સનેહ સુધાં જનુ પાગે ॥
લોગ બિયોગ બિષમ બિષ દાગે। મંત્ર સબીજ સુનત જનુ જાગે ॥
માતુ સચિવ ગુર પુર નર નારી। સકલ સનેહ્ બિકલ ભએ ભારી ॥
ભરતહિ કહહિ સરાહિ સરાહી। રામ પ્રેમ મૂરતિ તનુ આહી ॥
તાત ભરત અસ કાહે ન કહલૂ। પ્રાન સમાન રામ પ્રિય અહલૂ ॥
જો પાવેંરુ અપની જડ્તાઇ। તુમ્હહિ સુગાઇ માતુ કુટિવાઇ ॥
સો સહુ કોટિક પુરુષ સમેતા। બસિહિ કલપ સત નરક નિકેતા ॥

अछि अघ अवगुन नछि मनि गडछ । डरछ गरल दुःख दारिद दडछ ॥

दो. अवसि यविअ बन रामु जळँ भरत मंत्रु भल कीन्ड ।

सोक सिंधु बूडःंत सभछि तुम्ह अवलंबनु दीन्ड ॥ १८४ ॥

भा सभ केँ मन मोदु न थोरा । जनु धन धुनि सुनि यातक मोरा ॥

यलत प्रात लभि निरनउ नीके । भरतु प्रानप्रिय भे सभडी के ॥

मुनिछि बंदि भरतछि सिरु नाछ । यले सकल धर बिदा कराछ ॥

धन्य भरत जुवनु जग माछी । सीलु सनेहु सराडत जाछी ॥

कडछि परसपर भा बडः काजू । सकल यलै कर साजछि साजू ॥

जेछि राभछि रहु धर रभवारी । सो जानछ जनु गरदनि मारी ॥

कोउ कड रडन कडिअ नछिं काळू । को न यडछ जग जुवन लाळू ॥

दो. जरउ सो संपति सदन सुभु सुडद मातु पितु भाछ ।

सनमुभ छोत जो राम पद करै न सडस सडाछ ॥ १८५ ॥

धर धर साजछि बाडन नाना । डरषु डुदयँ परभात पयाना ॥

भरत जाछ धर कीन्ड बियाड । नगरु बाजि गज भवन भँडाड ॥

संपति सभ रघुपति केँ आछी । जौ बिनु जतन यलौ तजि ताछी ॥

तौ परिनाम न मोरि भलाछ । पाप सिरोमनि साछँ दौडाछ ॥

करछ स्वामि छित सेवकु सोछ । दूषन कोटि दैछ किन कोछ ॥

अस बियारि सुबि सेवक भोले । जे सपनेहुँ निज धरम न डोले ॥

कछि सभु मरमु धरमु भल भाषा । जो जेछि लायक सो तेछिं राषा ॥

करि सभु जतनु राभि रभवारे । राम मातु पछिं भरतु सिधारे ॥

दो. आरत जननी जानि सभ भरत सनेड सुजान ।

कडेउ बनावन पालकीं सजन सुभासन जान ॥ १८६ ॥

यक्क यक्कि जिमि पुर नर नारी । यडत प्रात उर आरत भारी ॥

जागत सभ निसि भयउ बिडाना । भरत भोलाअे सखि सुजाना ॥

कडेउ लेहु सभु तिलक समाजू । बनछिं दैभ मुनि रामछिं राजू ॥

भेगि यलहु सुनि सखि जौडारे । तुरत तुरग रथ नाग सँवारे ॥

अरुंधती अरु अगिनि समागि । रथ यढःि यले प्रथम मुनिरागि ॥

भिप्र भुँद यढःि बाडन नाना । यले सकल तप तेज निधाना ॥

नगर लोग सभ सजि सजि जाना । चित्रकूट कळँ कीन्ड पयाना ॥

सिबिका सुभग न जाछिं भाषानी । यढःि यढःि यलत भछ सभ रानी ॥

દો. સૌપિ નગર સુચિ સેવકનિ સાદર સકલ ચલાઇ ।

સુમિરિ રામ સિય ચરન તબ ચલે ભરત દોઉ ભાઇ ॥ ૧૮૭ ॥

રામ દરસ બસ સબ નર નારી । જનુ કરિ કરિનિ ચલે તકિ બારી ॥
 બન સિય રામુ સમુઝિ મન માર્ઠી । સાનુજ ભરત પચાદેહિં જાઠી ॥
 દેખિ સનેહુ લોગ અનુરાગે । ઉતરિ ચલે હય ગય રથ ત્યાગે ॥
 જાઇ સમીપ રાખિ નિજ ડોલી । રામ માતુ મૃદુ બાની બોલી ॥
 તાત ચઢઃહુ રથ બલિ મહતારી । હોઇહિ પ્રિય પરિવારુ દુખારી ॥
 તુમ્હરે ચલત ચલિહિ સબુ લોગૂ । સકલ સોક ફસ નહિ મગ જોગૂ ॥
 સિર ધરિ બચન ચરન સિરુ નાઈ । રથ ચઢઃિ ચલત ભએ દોઉ ભાઈ ॥
 તમસા પ્રથમ દિવસ કરિ બાસૂ । દૂસર ગોમતિ તીર નિવાસૂ ॥

દો. પય અહાર ફલ અસન એક નિસિ ભોજન એક લોગ ।

કરત રામ હિત નેમ બ્રત પરિહરિ ભૂષન ભોગ ॥ ૧૮૮ ॥

સઈ તીર બસિ ચલે બિહાને । સુંગબેરપુર સબ નિઅરાને ॥
 સમાચાર સબ સુને નિષાદા । હૃદયેં બિચાર કરઇ સબિષાદા ॥
 કારન કવન ભરતુ બન જાઠી । હૈ કછુ કપટ ભાઉ મન માર્ઠી ॥
 જૌ પૈ જિયેં ન હોતિ કુટિલાઈ । તૌ કત લીન્હ સંગ કટકાઈ ॥
 જાનહિં સાનુજ રામહિ મારી । કરઉં અકંટક રાજુ સુખારી ॥
 ભરત ન રાજનીતિ ઉર આની । તબ કલંકુ અબ જીવન હાની ॥
 સકલ સુરાસુર જુરહિં જુઝારા । રામહિ સમર ન જીતનિહારા ॥
 કા આચરજુ ભરતુ અસ કરહી । નહિં બિષ બેલિ અમિઅ ફલ ફરહી ॥

દો. અસ બિચારિ ગુહં ગ્યાતિ સન કહેઉ સજગ સબ હોહુ ।

હથવાંસહુ બોરહુ તરનિ કીજિઅ ઘાટારોહુ ॥ ૧૮૯ ॥

હોહુ સંજોઇલ રોકહુ ઘાટા । ઠાટહુ સકલ મરૈ કે ઠાટા ॥
 સનમુખ લોહ ભરત સન લેઠા । જિઅત ન સુરસરિ ઉતરન દેઠા ॥
 સમર મરનુ પુનિ સુરસરિ તીરા । રામ કાજુ છનભંગુ સરીરા ॥
 ભરત ભાઇ નૃપુ મૈ જન નીચૂ । બડઃે ભાગ અસિ પાઇઅ મીચૂ ॥
 સ્વામિ કાજ કરિહઉં રન રારી । જસ ધવલિહઉં ભુવન દસ ચારી ॥
 તજઉં પ્રાન રઘુનાથ નિહોરેં । દુહૂં હાથ મુદ મોદક મોરેં ॥
 સાધુ સમાજ ન જાકર લેખા । રામ ભગત મહૂં જાસુ ન રેખા ॥
 જાયં જિઅત જગ સો મહિ ભારૂ । જનની જૌબન બિટપ કુઠારૂ ॥

दो. बिगत बिषाद निषादपति सबलि बढ्ाँ उछाडु ।
सुमिरि राम मागेउ तुरत तरकस धनुष सनाडु ॥ १८० ॥

बेगडु भाधडु सजडु सँजोडि । सुनि रजाँ कदराँ न कोडि ॥
भलेखिं नाथ सब कडखिं सडरषा । अकखिं अक बढ्ाँवठ करषा ॥
यले निषाद जोडारि जोडारी । सूर सकल रन रुचय रारी ॥
सुमिरि राम पद पंकज पनडी । भाथीं बाँधि यढ्ाँठन्दि धनडी ॥
अँगरी पखिरि कूँड्िं सिर धरडी । इरसा बाँस सेल सम करडी ॥
अक कुसल अति ओड्ःन भाँड्ःे । कूँडखि गगन मनडुँ छिति छाँड्ःे ॥
निज निज साजु समाजु बनाँ । गुड राउतखि जोडारे जाँ ॥
देषि सुभट सब लायक जाने । लै लै नाम सकल सनमाने ॥

दो. भाधडु लावडु धोष जनि आजु काज बड्ः मोडि ।
सुनि सरोष बोले सुभट बीर अधीर न डोखि ॥ १८१ ॥

राम प्रताप नाथ बल तोरे । करखिं कटकु बिनु भट बिनु धोरे ॥
जोवत पाठ न पाछेँ धरडी । रुँड मुँडमय मेदिनि करडी ॥
दीष निषादनाथ भल टोवू । कडेउ बजाउ जुआडि ढोवू ॥
अेतना कडत छींक भठ बाँअे । कडेउ सगुनिअन्ड भेत सुडाअे ॥
बूढ्ःु अेकु कड सगुन बिचारी । भरतखि मिलिअ न डोँडखि रारी ॥
रामखि भरतु मनावन जाडी । सगुन कडठ अस बिग्रडु नाडी ॥
सुनि गुड कडठ नीक कड बूढ्ःा । सडसा करि पछिताखिं बिमूढ्ःा ॥
भरत सुभाउ सीलु बिनु बूँजे । बड्ःिं छित डानि जानि बिनु जूँजे ॥

दो. गडडु घाट भट समिटि सब लेउँ मरम मिलि जाँ ।
बूँजि मित्र अरि मध्य गति तस तब करिखुँ आँ ॥ १८२ ॥

लपन सनेडु सुभायँ सुडाअँ । बैरु प्रीति नखिं दुरछेँ दुराअँ ॥
अस कडि भेँट सँजोवन लागे । कंढ मूल इल भग मृग मागे ॥
मीन पीन पाहीन पुराने । भरि भरि भार कडारन्ड आने ॥
मिलन साजु सजि मिलन सिधाअे । मंगल मूल सगुन सुभ पाअे ॥
देषि दूरि तेँ कडि निज नामू । कीन्ड मुनीसखिं दंड प्रनामू ॥
जानि रामप्रिय दीन्डि असीसा । भरतखि कडेउ बुजाँ मुनीसा ॥
राम सभा सुनि संदनु त्यागा । यले उतरि उमगत अनुरागा ॥
गाँ जाति गुडुँ नाँ सुनाँ । कीन्ड जोडारु माथ मखि लाँ ॥

દો. કરત દંડવત દેખિ તેહિ ભરત લીન્હ ઉર લાઇ ।

મનહું લખન સન ભેંટ ભઇ પ્રેમ ન હૃદયં સમાઇ ॥ ૧૯૩ ॥

ભેંટત ભરતુ તાહિ અતિ પ્રીતી । લોગ સિહાહિ પ્રેમ ડે રીતી ॥
 ધન્ય ધન્ય ધુનિ મંગલ મૂલા । સુર સરાહિ તેહિ બરિસહિ કૂલા ॥
 લોક બેદ સબ ભાંતિહિ નીચા । જાસુ છાંહ છુઇ લેઇઅ સીંચા ॥
 તેહિ ભરિ અંક રામ લઘુ ભ્રાતા । મિલત પુલક પરિપૂરિત ગાતા ॥
 રામ રામ કહિ જે જમુહાહી । તિન્હહિ ન પાપ પુંજ સમુહાહી ॥
 ચહ તૌ રામ લાઇ ઉર લીન્હા । કુલ સમેત જગુ પાવન કીન્હા ॥
 કરમનાસ જલુ સુરસરિ પરઇ । તેહિ કો કહહુ સીસ નહિ ધરઇ ॥
 ઉલટા નામુ જપત જગુ જાના । બાલમીકિ ભએ બ્રહ્મ સમાના ॥

દો. સ્વપચ સબર ખસ જમન જડઃ પાવૈર કોલ કિરાત ।

રામુ કહત પાવન પરમ હોત ભુવન બિખ્યાત ॥ ૧૯૪ ॥

નહિ અચિરજુ જુગ જુગ ચલિ આઇ । કેહિ ન દીન્હિ રઘુબીર બડઃાઇ ॥
 રામ નામ મહિમા સુર કહહી । સુનિ સુનિ અવધલોગ સુખુ લહહી ॥
 રામસખહિ મિલિ ભરત સપ્રેમા । પૂંછી કુસલ સુમંગલ ખેમા ॥
 દેખિ ભરત કર સીલ સનેહૂ । ભા નિષાદ તેહિ સમય બિદેહૂ ॥
 સકુચ સનેહુ મોદુ મન બાઢઃા । ભરતહિ ચિતવત એકટક ઠાઢઃા ॥
 ધરિ ધીરજુ પદ બંદિ બહોરી । બિનય સપ્રેમ કરત કર જોરી ॥
 કુસલ મૂલ પદ પંકજ પેખી । મૈં તિહું કાલ કુસલ નિજ લેખી ॥
 અબ પ્રભુ પરમ અનુગ્રહ તોરે । સહિત કોટિ કુલ મંગલ મોરે ॥

દો. સમુજિ મોરિ કરતૂતિ કુલુ પ્રભુ મહિમા જિયં જોઇ ।

જો ન ભજઇ રઘુબીર પદ જગ બિધિ બંચિત સોઇ ॥ ૧૯૫ ॥

કપટી કાયર કુમતિ કુજાતી । લોક બેદ બાહેર સબ ભાંતી ॥
 રામ કીન્હ આપન જબહી તે । ભયઉં ભુવન ભૂષન તબહી તે ॥
 દેખિ પ્રીતિ સુનિ બિનય સુહાઇ । મિલેઉ બહોરિ ભરત લઘુ ભાઇ ॥
 કહિ નિષાદ નિજ નામ સુબાની । સાદર સકલ જોહારી રાની ॥
 જાનિ લખન સમ દેહિ અસીસા । જિઅહુ સુખી સચ લાખ બરીસા ॥
 નિરખિ નિષાદુ નગર નર નારી । ભએ સુખી જનુ લખનુ નિહારી ॥
 કહહિ લહેઉ એહિ જીવન લાહૂ । ભેટેઉ રામભદ્ર ભરિ બાહૂ ॥
 સુનિ નિષાદુ નિજ ભાગ બડઃાઇ । પ્રમુદિત મન લઇ ચલેઉ લેવાઇ ॥

दो. सनकरे सेवक सकल यले स्वामि रुभ पाठ ।

धर तरु तर सर बाग बन बास बनाओन्डि जाठ ॥ १६६ ॥

सुंगबेरपुर भरत दीप जव । ते सनेळँ सब अंग सिथिल तव ॥
सोडत दिअँ निषादखि लागू । जनु तनु धरँ बिनय अनुरागू ॥
ओखि बिधि भरत सेनु सबु संग्गा । दीप्ति जाठ जग पावनि गंग्गा ॥
रामघाट कळँ कीन्ड प्रनामू । भा मनु मगनु मिले जनु रामू ॥
करळि प्रनाम नगर नर नारी । मुदित भ्रममय बारि निडारी ॥
करि मज्जनु मागळि कर जोरी । रामचंद्र पद प्रीति न थोरी ॥
भरत कडेठ सुरसरि तव रेनू । सकल सुभद सेवक सुरधेनू ॥
जोरि पानि भर मागुँ ओळू । सीय राम पद सडज सनेळू ॥

दो. ओखि बिधि मज्जनु भरतु करि गुर अनुसासन पाठ ।

मातु नडानीं जानि सब उरा यले लवाठ ॥ १६७ ॥

जळँ तळँ लोगन्ड उरा कीन्डा । भरत सोधु सभडी कर लीन्डा ॥
सुर सेवा करि आयसु पाठ । राम मातु पळि गे दौठि भाठ ॥
यरन थाँपि कळि कळि मृदु बानी । जननीं सकल भरत सनमानी ॥
भाडळि सौँपि मातु सेवकाठ । आपु निषादखि लीन्ड बोलाठ ॥
यले सभा कर सौँ कर जोरें । सिथिल सरीर सनेळ न थोरें ॥
पूँछत सभळि सो ठाँटै टेभाळि । नेकु नयन मन जरनि जुऽःाळि ॥
जळँ सिय रामु लभनु निसि सोअे । कडत भरे जल लोचन कोअे ॥
भरत बचन सुनि भयठ बिषाटू । तुरत तळँ लठ गयठ निषाटू ॥

दो. जळँ सिंसुपा पुनीत तर रघुबर डिय बिश्रामु ।

अति सनेळँ सादर भरत कीन्डेठि दंड प्रनामु ॥ १६८ ॥

कुस साँथरीनिडारि सुडाठ । कीन्ड प्रनामु प्रदख्खिन जाठ ॥
यरन रेभ रज आँप्पिन्ड लाठ । बनठ न कडत प्रीति अधिकाठ ॥
कनक बिंदु दुठ यारिक देभे । राभे सीस सीय सम लेभे ॥
सजल बिलोचन लृदयँ गलानी । कडत सभा सन बचन सुबानी ॥
श्रीडत सीय बिरळँ दृतिडीना । जथा अवध नर नारि बिलीना ॥
पिता जनक देठै पटतर डेडी । करतल भोगु जोगु जग जेडी ॥
ससुर भानुकुल भानु भुआलू । जेळि सिडात अमरावतिपालू ॥
प्रान्नाथु रघुनाथ गोसाठ । जो बऽः डोत सो राम बऽःाठ ॥

દો. પતિ દેવતા સુતીય મનિ સીય સાંથરી દેખિ ।

બિહરત ડ્રદઉ ન હહરિ હર પબિ તે કઠિન બિસેષિ ॥ ૧૯૯ ॥

લાલન જોગુ લખન લઘુ લોને । ભે ન ભાઇ અસ અહલિ ન હોને ॥

પુરજન પ્રિય પિતુ માતુ દુલારે । સિય રઘુબરહિ પ્રાનપિઆરે ॥

મૃદુ મૂરતિ સુકુમાર સુભાઊ । તાત બાઉ તન લાગ ન કાઊ ॥

તે બન સહલિ બિપતિ સબ ભાંતી । નિદરે કોટિ કુલિસ એહિ છાતી ॥

રામ જનમિ જગુ કીન્હ ઉજાગર । રૂપ સીલ સુખ સબ ગુન સાગર ॥

પુરજન પરિજન ગુર પિતુ માતા । રામ સુભાઉ સબહિ સુખદાતા ॥

બૈરિઉ રામ બડાઈ કરહી । બોલનિ મિલનિ બિનય મન હરહી ॥

સારદ કોટિ કોટિ સત સેષા । કરિ ન સકહિ પ્રભુ ગુન ગન લેખા ॥

દો. સુખસ્વરુપ રઘુબંસમનિ મંગલ મોદ નિધાન ।

તે સોવત કુસ ડાસિ મહિ બિધિ ગતિ અતિ બલવાન ॥ ૨૦૦ ॥

રામ સુના દુખુ કાન ન કાઊ । જીવનતરુ જિમિ જોગવઇ રાઊ ॥

પલક નયન ફનિ મનિ જેહિ ભાંતી । જોગવહિ જનનિ સકલ દિન રાતી ॥

તે અબ ફિરત બિપિન પદ્યારી । કંદ મૂલ ફલ ફૂલ અહારી ॥

ધિગ કેકેઇ અમંગલ મૂલા । ભઇસિ પ્રાન પ્રિયતમ પ્રતિકૂલા ॥

મૈ ધિગ ધિગ અઘ ઉદધિ અભાગી । સબુ ઉતપાતુ ભયઉ જેહિ લાગી ॥

કુલ કલંકુ કરિ સૃજૈ બિધાતાં । સાઈદોહ મોહિ કીન્હ કુમાતાં ॥

સુનિ સપ્રેમ સમુઝાવ નિષાદૂ । નાય કરિઅ કત બાદિ બિષાદૂ ॥

રામ તુમ્હહિ પ્રિય તુમ્હ પ્રિય રામહિ । યહ નિરજોસુ દોસુ બિધિ બામહિ ॥

ઇ. બિધિ બામ કી કરની કઠિન જેહિ માતુ કીન્હી બાવરી ।

તેહિ રાતિ પુનિ પુનિ કરહિ પ્રભુ સાદર સરહના રાવરી ॥

તુલસી ન તુમ્હ સો રામ પ્રીતમુ કહતુ હૌ સૌહે કિઅં ।

પરિનામ મંગલ જાનિ અપને આનિએ ધીરજુ હિઅં ॥

સો. અંતરજામી રામુ સકુચ સપ્રેમ ફપાયતન ।

ચલિઅ કરિઅ બિશ્રામુ યહ બિચારિ દૃઢઃ આનિ મન ॥ ૨૦૧ ॥

સખા બચન સુનિ ઉર ધરિ ધીરા । બાસ ચલે સુમિરત રઘુબીરા ॥

યહ સુધિ પાઇ નગર નર નારી । ચલે બિલોકન આરત ભારી ॥

પરદખિના કરિ કરહિ પ્રનામા । દેહિ કેકેહિ ખોરિ નિકામા ॥

ભરી ભરિ બારિ બિલોચન લેહી । બામ બિધાતાહિ દૂષન દેહી ॥

એક સરાહલિ ભરત સનેહૂ । કોઉ કહ નૃપતિ નિબાહેઉ નેહૂ ॥
 નિંદલિ આપુ સરાહિ નિષાદહિ । કો કહિ સકઇ બિમોહ બિષાદહિ ॥
 એહિ બિધિ રાતિ લોગુ સબુ જાગા । ભા ભિનુસાર ગુદારા લાગા ॥
 ગુરહિ સુનાવૈં ચઢઃાઇ સુહાઈ । નઈ નાવ સબ માતુ ચઢઃાઈ ॥
 દંડ ચારિ મહૂં ભા સબુ પારા । ઉતરિ ભરત તબ સબહિ સંભારા ॥

દો. પ્રાતક્રિયા કરિ માતુ પદ બંદિ ગુરહિ સિરુ નાઇ ।

આગેં કિએ નિષાદ ગન દીન્હેઉ કટકુ ચલાઇ ॥ ૨૦૨ ॥

કિયઉ નિષાદનાથુ અગુઆઈ । માતુ પાલકીં સકલ ચલાઈ ॥
 સાથ બોલાઇ ભાઇ લઘુ દીન્હા । બિપ્રન્હ સહિત ગવનુ ગુર કીન્હા ॥
 આપુ સુરસરહિ કીન્હ પ્રનામૂ । સુમિરે લખન સહિત સિય રામૂ ॥
 ગવને ભરત પયોદેહિં પાએ । કોતલ સંગ જાહિ ડોરિઆએ ॥
 કહલિં સુસેવક બારહિં બારા । હોઇઅ નાથ અસ્વ અસવારા ॥
 રામુ પયોદેહિ પાયૈં સિધાએ । હમ કહૂં રથ ગજ બાજિ બનાએ ॥
 સિર ભર જાઉં ઉચિત અસ મોરા । સબ તેં સેવક ધરમુ કહોરા ॥
 દેખિ ભરત ગતિ સુનિ મૃદુ બાની । સબ સેવક ગન ગરહિં ગલાની ॥

દો. ભરત તીસરે પહર કહૂં કીન્હ પ્રબેસુ પ્રયાગ ।

કહત રામ સિય રામ સિય ઉમગિ ઉમગિ અનુરાગ ॥ ૨૦૩ ॥

ઝલકા ઝલકત પાયન્હ કેસેં । પંકજ કોસ ઓસ કન જૈસેં ॥
 ભરત પચાદેહિં આએ આજૂ । ભયઉ દુખિત સુનિ સકલ સમાજૂ ॥
 ખબરિ લીન્હ સબ લોગ નહાએ । કીન્હ પ્રનામુ ત્રિબેનિહિં આએ ॥
 સબિધિ સિતાસિત નીર નહાને । દિએ દાન મહિસુર સનમાને ॥
 દેખત સ્યામલ ધવલ હલોરે । પુલકિ સરીર ભરત કર જોરે ॥
 સકલ કામ પ્રદ તીરથરાઊ । બેદ બિદિત જગ પ્રગટ પ્રભાઊ ॥
 માગઉં ભીખ ત્યાગિ નિજ ધરમૂ । આરત કાહ ન કરઇ કુકરમૂ ॥
 અસ જિયૈં જાનિ સુજન સુદાની । સફલ કરહિં જગ જાયક બાની ॥

દો. અરથ ન ધરમ ન કામ રુચિ ગતિ ન ચહૂં નિરબાન ।

જનમ જનમ રતિ રામ પદ ચહ બરદાનુ ન આન ॥ ૨૦૪ ॥

જાનહૂં રામુ કુટિલ કરિ મોહી । લોગ કહઉ ગુર સાહિબ દ્રોહી ॥
 સીતા રામ ચરન રતિ મોરેં । અનુદિન બઢઃઉ અનુગ્રહ તોરેં ॥
 જલદુ જનમ ભરિ સુરતિ બિસારઉ । જાયત જલુ પબિ પાહન ડારઉ ॥

યાતકુ રટનિ ઘટૈ ઘટિ જાઈ । બઢ઼ે પ્રેમુ સબ ભાંતિ ભલાઈ ॥
 કનકહિં બાન ચઢ઼ેં જિમિ દાહૈ । તિમિ પ્રિયતમ પદ નેમ નિબાહૈ ॥
 ભરત બચન સુનિ માઝ ત્રિબેની । ભઈ મૃદુ બાનિ સુમંગલ દેની ॥
 તાત ભરત તુમ્હ સબ બિધિ સાધૂ । રામ ચરન અનુરાગ અગાધૂ ॥
 બાદ ગલાનિ કરહુ મન માહી । તુમ્હ સમ રામહિ કોઉ પ્રિય નાહી ॥
 દો. તનુ પુલકેઉ હિયૈં હરષુ સુનિ બેનિ બચન અનુકૂલ ।
 ભરત ધન્ય કહિ ધન્ય સુર હરષિત બરષહિં ફૂલ ॥ ૨૦૫ ॥

પ્રમુદિત તીરથરાજ નિવાસી । બૈખાનસ બટુ ગૃહી ઉદાસી ॥
 કહહિં પરસપર મિલિ દસ પાંચા । ભરત સનેહ સીલુ સુચિ સાંચા ॥
 સુનત રામ ગુન ગ્રામ સુહાએ । ભરદ્વાજ મુનિબર પહિં આએ ॥
 દંડ પ્રનામુ કરત મુનિ દેખે । મૂરતિમંત ભાગ્ય નિજ લેખે ॥
 ઘાઇ ઉઠાઇ લાઇ ઉર લીન્હે । દીન્હિ અસીસ કૃતારથ કીન્હે ॥
 આસનુ દીન્હ નાઇ સિરુ બૈઠે । ચહત સકુચ ગૃહું જનુ ભજિ પૈઠે ॥
 મુનિ પૂંછબ કછુ ચહ બડ઼ો સોચૂ । બોલે રિષિ લખિ સીલુ સંકોચૂ ॥
 સુનહુ ભરત હમ સબ સુધિ પાઈ । બિધિ કરતબ પર કિછુ ન બસાઈ ॥
 દો. તુમ્હ ગલાનિ જિયૈં જનિ કરહુ સમુઝી માતુ કરતૂતિ ।
 તાત કૈકઈહિ દોસુ નહિં ગઈ ગિરા મતિ ધૂતિ ॥ ૨૦૬ ॥

ચહઉ કહત ભલ કહિહિ ન કોઊ । લોકુ બેદ બુધ સંમત દોઊ ॥
 તાત તુમ્હાર બિમલ જસુ ગાઈ । પાઈહિ લોકઉ બેદુ બડ઼ો ાઈ ॥
 લોક બેદ સંમત સબુ કહઈ । જેહિ પિતુ દેઈ રાજુ સો લહઈ ॥
 રાઉ સત્યબ્રત તુમ્હહિ બોલાઈ । દેત રાજુ સુખુ ધરમુ બડ઼ો ાઈ ॥
 રામ ગવનુ બન અનરથ મૂલા । જો સુનિ સકલ બિસ્વ ભઈ સૂલા ॥
 સો ભાવી બસ રાનિ અયાની । કરિ કુચાલિ અંતહું પછિતાની ॥
 તહુંઉં તુમ્હાર અલપ અપરાધૂ । કહૈ સો અધમ અયાન અસાધૂ ॥
 કરનેહુ રાજુ ત તુમ્હહિ ન દોષૂ । રામહિ હોત સુનત સંતોષૂ ॥
 દો. અબ અતિ કીન્હેહુ ભરત ભલ તુમ્હહિ ઉચિત મત એહુ ।
 સકલ સુમંગલ મૂલ જગ રઘુબર ચરન સનેહુ ॥ ૨૦૭ ॥

સો તુમ્હાર ધનુ જીવનુ પ્રાના । ભૂરિભાગ કો તુમ્હહિ સમાના ॥
 ચહ તમ્હાર આચરજુ ન તાતા । દસરથ સુઅન રામ પ્રિય ભ્રાતા ॥
 સુનહુ ભરત રઘુબર મન માહી । પેમ પાત્રુ તુમ્હ સમ કોઉ નાહી ॥

लभन राम सीतलि अति प्रीती। निसि सभ तुम्हलि सराहत बीती ॥
जाना मरमु नडात प्रयागा। मगन डोलिं तुम्हरे अनुरागा ॥
तुम्ह पर अस सनेहु रघुबर के। सुभ जवन जग जस जडः नर के ॥
यह न अधिक रघुबीर बडःाँ। प्रनत कुटुंब पाल रघुराँ ॥
तुम्ह तौ भरत मोर मत अेलू। धरे देल जनु राम सनेहु ॥

दो. तुम्ह कलँ भरत कलंक यह डम सभ कलँ उपदेसु।
राम भगति रस सिद्धि छित भा यह समउ गनेसु ॥ २०८ ॥

नव बिधु भिमल तात जसु तोरा। रघुबर किंकर कुमुद यकीरा ॥
उदित सदा अँधेठलि कबहुँ ना। घटिलि न जग नभ दिन दिन दूना ॥
कोक तिलोक प्रीति अति करिडी। प्रभु प्रताप रबि छबिलि न डरिडी ॥
निसि दिन सुभद सदा सभ कालू। ग्रसिलि न कैकठ करतबु राहु ॥
पूरन राम सुपेम पियूषा। गुर अवमान दोष नलिँ दूषा ॥
राम भगत अब अमिअँ अघाहुँ। कीन्हेहु सुलभ सुधा बसुधाहुँ ॥
भूप भगीरथ सुरसरि आनी। सुभिरत सकल सुंमगल पानी ॥
दसरथ गुन गन बरनि न जाडी। अधिकु कडा जेलि सम जग नाडी ॥

दो. जासु सनेह सकोय बस राम प्रगट भये आँ ॥
जे डर छिय नयननि कबहुँ निरभे नडीँ अघाँ ॥ २०९ ॥

कीरति बिधु तुम्ह कीन्ह अनूपा। जलँ बस राम पेम मृगरूपा ॥
तात गलानि करहु जियँ जाँ ॥ डरहु दरिद्रलि पारसु पाँ ॥ ॥
सुनहु भरत डम ठूठ न कडडीँ। उदासीन तापस बन रडडीँ ॥
सभ साधन कर सुकल सुडावा। लभन राम सिय दरसनु पावा ॥
तेलि इल कर इलु दरस तुम्हारा। सडित पयाग सुभाग डमारा ॥
भरत धन्य तुम्ह जसु जगु जयँ। कलि अस पेम मगन पुनि भयँ ॥
सुनि मुनि बयन सभासद डरषे। साधु सरालि सुमन सुर बरषे ॥
धन्य धन्य धुनि गगन पयागा। सुनि सुनि भरतु मगन अनुरागा ॥

दो. पुलक गात छियँ रामु सिय सजल सरोरुह नैन।
करि प्रनामु मुनि मंडलिहि बोले गदगद बैन ॥ २१० ॥

मुनि समाजु अरु तीरथराजू। साँचिहुँ सपथ अघाँ अकाजू ॥
अलिँ थल जौँ डिकु कलिअ बनाँ। अलि सम अधिक न अघ अधमाँ ॥
तुम्ह सर्बग्य कडुँ सतिभाँ। उर अंतरजामी रघुराँ ॥

મોહિ ન માતુ કરતબ કર સોચૂ। નહિં દુખુ જિયં જગુ જાનિહિ પોચૂ ॥
 નાહિન ડરુ બિગરિહિ પરલોકૂ। પિતહુ મરન કર મોહિ ન સોકૂ ॥
 સુકૃત સુજસ ભરિ ભુઅન સુહાએ। લછિમન રામ સરિસ સુત પાએ ॥
 રામ બિરહું તજિ તનુ છનભંગૂ। ભૂપ સોચ કર કવન પ્રસંગૂ ॥
 રામ લખન સિય બિનુ પગ પનહીં। કરિ મુનિ બેષ ફિરહિં બન બનહી ॥

દો. અજિન બસન ફલ અસન મહિ સચન ડાસિ કુસ પાત।

બસિ તરુ તર નિત સહત હિમ આતપ બરષા બાત ॥ ૨૧૧ ॥

એહિ દુખ દાહું દહઇ દિન છાતી। ભૂખ ન બાસર નીદ ન રાતી ॥
 એહિ કુરોગ કર ઔષધુ નાહીં। સોધેઉં સકલ બિસ્વ મન માહીં ॥
 માતુ કુમત બઢઃંઈ અઘ મૂલા। તેહિં હમાર હિત કીન્હ બંસૂલા ॥
 કલિ કુકાઠ કર કીન્હ કુજંત્રૂ। ગાડઃંઈ અવધિ પઢઃંઈ કઠિન કુમંત્રુ ॥
 મોહિ લગિ યહુ કુઠાટુ તેહિં ઠાટા। ઘાલેસિ સબ જગુ બારહબાટા ॥
 મિટઇ કુજોગુ રામ ફિરિ આએં। બસઇ અવધ નહિં આન ઉપાએં ॥
 ભરત બચન સુનિ મુનિ સુખુ પાઈ। સબહિં કીન્હ બહુ ભાંતિ બડઃંઈ ॥
 તાત કરહુ જનિ સોચુ બિસેષી। સબ દુખુ મિટહિ રામ પગ દેખી ॥

દો. કરિ પ્રબોધ મુનિબર કહેઉ અતિથિ પેમપ્રિય હોહુ।

કંદ મૂલ ફલ ફૂલ હમ દેહિં લેહુ કરિ છોહુ ॥ ૨૧૨ ॥

સુનિ મુનિ બચન ભરત હિંચ સોચૂ। ભયઉ કુઅવસર કઠિન સંકોચૂ ॥
 જાનિ ગરુઇ ગુર ગિરા બહોરી। ચરન બંદિ બોલે કર જોરી ॥
 સિર ઘરિ આયસુ કરિઅ તુમ્હારા। પરમ ઘરમ યહુ નાથ હમારા ॥
 ભરત બચન મુનિબર મન ભાએ। સુચિ સેવક સિષ નિકટ બોલાએ ॥
 ચાહિએ કીન્હ ભરત પહુનાઈ। કંદ મૂલ ફલ આનહુ જાઈ ॥
 ભલેહીં નાથ કહિ તિન્હ સિર નાએ। પ્રમુદિત નિજ નિજ કાજ સિધાએ ॥
 મુનિહિ સોચ પાહુન બડઃં નેવતા। તસિ પૂજા ચાહિઅ જસ દેવતા ॥
 સુનિ રિધિ સિધિ અનિમાદિક આઈ। આયસુ હોઇ સો કરહિં ગોસાઈ ॥

દો. રામ બિરહ બ્યાકુલ ભરતુ સાનુજ સહિત સમાજ।

પહુનાઈ કરિ હરહુ શ્રમ કહા મુદિત મુનિરાજ ॥ ૨૧૩ ॥

રિધિ સિધિ સિર ઘરિ મુનિબર બાની। બડઃંભાગિનિ આપુહિ અનુમાની ॥
 કહહિં પરસપર સિધિ સમુદાઈ। અતુલિત અતિથિ રામ લઘુ ભાઈ ॥
 મુનિ પદ બંદિ કરિઅ સોઇ આજૂ। હોઇ સુખી સબ રાજ સમાજૂ ॥

अस कडि रयेउ रुचिर गृह नाना । जेहि बिलोकि बिलभाळिं बिमाना ॥
 भोग बिभूति भूरि भरि राभे । दैपत जिन्डहि अमर अभिलाषे ॥
 दासीं दास साजु सब लीन्हें । जोगवत रडहिं मनहि मनु दीन्हें ॥
 सब समाजु सजि सिधि पल माडीं । जे सुभ सुरपुर सपनेहुं नाडीं ॥
 प्रथमहिं भास दिअे सब डेडी । सुंदर सुभद जथा रुचि जेडी ॥

दो. बहुरि सपरिजन भरत कहुं रिषि अस आयसु दीन्ह ।

बिधि बिसमय दायकु बिभव मुनिबर तपबल कीन्ह ॥ २१४ ॥

मुनि प्रभाउ जब भरत बिलोका । सब लघु लगे लोकपति लोका ॥
 सुभ समाजु नहिं जाठ बभानी । दैपत बिरति बिसारडीं ग्यानी ॥
 आसन सयन सुबसन बिताना । बन बाटिका बिडग मृग नाना ॥
 सुरभि हूल हूल अमिअ समाना । बिमल जलासय बिबिध बिधाना ।
 असन पान सुय अमिअ अभी से । दैपि लोग सकुयात जमी से ॥
 सुर सुरभी सुरतरु सबडीं कें । लपि अभिलाषु सुरेस सथीं कें ॥
 रितु बसंत बड त्रिबिध बयारी । सब कळ सुलभ पदारथ चारी ॥
 स्त्रक यंदन बनितादिक भोगा । दैपि हरष बिसमय बस लोगा ॥

दो. संपत चकई भरतु चक मुनि आयस पेलवार ॥

तेहि निसि आश्रम पिंजरां राभे भा बिनुसार ॥ २१५ ॥

मासपारायण, उन्नीसवाँ विश्राम

कीन्ड निमज्जनु तीरथराजा । नाठ मुनिहि सिरु सडित समाजा ॥
 रिषि आयसु असीस सिर राभी । करि दंडवत बिनय बहु भाषी ॥
 पथ गति कुसल साथ सब लीन्डे । यले चित्रकूटहिं चितु दीन्हें ॥
 रामसभा कर दीन्हें लागू । यलत देड धरि जनु अनुरागू ॥
 नहिं पद त्रान सीस नहिं छाया । पेमु नेमु अतु धरमु अमाया ॥
 लपन राम सिय पंथ कडानी । पूँछत सभडि कडत मृदु बानी ॥
 राम भास थल बिटप बिलोके । उर अनुराग रडत नहिं रोके ॥
 दैपि दसा सुर बरिसहिं हूला । लठ मृदु मडि मगु मंगल मूला ॥

दो. किअें जाहिं छाया जलद सुभद बडठ बर आत ।

तस मगु भयउ न राम कळ जस भा भरतहिं जात ॥ २१६ ॥

जडः येतन मग जुव धनेरे । जे चितअे प्रभु जिन्ड प्रभु डेरे ॥
 ते सब भअे परम पद जोगू । भरत दरस मेटा भव रोगू ॥

યહ બડાંિ બાત ભરત કઇ નાહીં । સુમિરત જિનહિ રામુ મન માહીં ॥
 બારક રામ કહત જગ જેઊ । હોત તરન તારન નર તેઊ ॥
 ભરતુ રામ પ્રિય પુનિ લઘુ ભ્રાતા । કસ ન હોઇ મગુ મંગલદાતા ॥
 સિદ્ધ સાધુ મુનિબર અસ કહહીં । ભરતહિ નિરખિ હરષુ હિયં લહહીં ॥
 દેખિ પ્રભાઉ સુરેસહિ સોચૂ । જગુ ભલ ભલેહિ પોચ કહું પોચૂ ॥
 ગુર સન કહેઉ કરિઅ પ્રભુ સોઈ । રામહિ ભરતહિ ભેંટ ન હોઈ ॥

દો. રામુ સંકોચી પ્રેમ બસ ભરત સપેમ પયોધિ ।

બની બાત બેગરન ચહતિ કરિઅ જતનુ છલુ સોધિ ॥ ૨૧૭ ॥

બચન સુનત સુરગુરુ મુસકાને । સહસ્રનચન બિનુ લોચન જાને ॥
 માયાપતિ સેવક સન માયા । કરઇ ત ઉલટિ પરઇ સુરરાયા ॥
 તબ કિછુ કીન્હ રામ રુખ જાની । અબ કુચાલિ કરિ હોઇહિ હાની ॥
 સુનુ સુરેસ રઘુનાથ સુભાઊ । નિજ અપરાધ રિસાહિં ન કાઊ ॥
 જો અપરાધુ ભગત કર કરઇ । રામ રોષ પાવક સો જરઇ ॥
 લોકહું બેદ બિદિત ઇતિહાસા । યહ મહિમા જાનહિં દુરબાસા ॥
 ભરત સરિસ કો રામ સનેહી । જગુ જપ રામ રામુ જપ જેહી ॥

દો. મનહું ન આનિઅ અમરપતિ રઘુબર ભગત અકાજુ ।

અજસુ લોક પરલોક દુખ દિન દિન સોક સમાજુ ॥ ૨૧૮ ॥

સુનુ સુરેસ ઉપદેસુ હમારા । રામહિ સેવકુ પરમ પિઆરા ॥
 માનત સુખુ સેવક સેવકાઈ । સેવક બૈર બૈરુ અધિકાઈ ॥
 જદપિ સમ નહિં રાગ ન રોષૂ । ગહહિં ન પાપ પૂનુ ગુન દોષૂ ॥
 કરમ પ્રધાન બિસ્વ કરિ રાખા । જો જસ કરઇ સો તસ ફલુ ચાખા ॥
 તદપિ કરહિં સમ બિષમ બિહારા । ભગત અભગત હૃદય અનુસારા ॥
 અગુન અલેપ અમાન એકરસ । રામુ સગુન ભએ ભગત પેમ બસ ॥
 રામ સદા સેવક રુચિ રાખી । બેદ પુરાન સાધુ સુર સાખી ॥
 અસ જિયં જાનિ તજહુ કુટિલાઈ । કરહુ ભરત પદ પ્રીતિ સુહાઈ ॥

દો. રામ ભગત પરહિત નિરત પર દુખ દુખી દયાલ ।

ભગત સિરોમનિ ભરત તે જનિ ડરપહુ સુરપાલ ॥ ૨૧૯ ॥

સત્યસંઘ પ્રભુ સુર હિતકારી । ભરત રામ આયસ અનુસારી ॥
 સ્વારથ બિબસ બિકલ તુમ્હ હોહૂ । ભરત દોસુ નહિં રાઉર મોહૂ ॥
 સુનિ સુરબર સુરગુર બર બાની । ભા પ્રમોદુ મન મિટી ગલાની ॥

बरषि प्रसून डरषि सुररात्रि । लगे सराडन भरत सुभात्रि ॥
 ओछि बिधि भरत यले मग जाडी । दसा देपि मुनि सिद्ध सिडाडी ॥
 जबछि रामु कछि लेछि उसासा । उमगत पेमु मनळं यडु पासा ॥
 द्रवछि बचन सुनि कुलिस पषाना । पुरजन पेमु न जाठ बषाना ॥
 बीय बास करि जमुनछि आये । निरपि नीरु लोचन जल छाये ॥
 दो. रघुबर बरन बिलोडि बर बारि समेत समाज ।

डोत मगन बारिधि बिरड यढःे बिबेक जडाज ॥ २२० ॥

जमुन तीर तेछि दिन करि बासू । लयउ समय सम सबछि सुपासू ॥
 रातछि घाट घाट की तरनी । आठं अगनित जाछि न बरनी ॥
 प्रात पार लये ओकछि पेंवाँ । तोषे रामसभा की सेवाँ ॥
 यले नडाठ नदिछि सिर नाठ । साथ निषादनाथ दोउ भाठ ॥
 आगें मुनिबर बाडन आछें । राजसमाज जाठ सबु पाछें ॥
 तेछि पाछें दोउ बंधु पयादें । भूषन बसन बेष सुठि सादें ॥
 सेवक सुद्ध सखिवसुत साथा । सुमिरत लभनु सीय रघुनाथा ॥
 जडुँ जडुँ राम बास बिश्रामा । तळं तळं करछि सप्रेम प्रनामा ॥
 दो. मगबासी नर नारि सुनि धाम काम तजि धाठ ।

देपि सडुप सनेड सब मुदित जनम इलु पाठ ॥ २२१ ॥

कडछि सपेम ओक ओक पाडी । रामु लभनु सपि डोछि डि नाडी ॥
 बय अपु बरन डुप सोठ आली । सीलु सनेडु सरिस सम याली ॥
 बेषु न सो सपि सीय न संग । आगें अनी यली यतुरंगा ॥
 नछि प्रसन्न मुष मानस भेदा । सपि सदेडु डोठ अेछि भेदा ॥
 तासु तरक तियगन मन मानी । कडछि सकल तेछि सम न सथानी ॥
 तेछि सराछि बानी कुरि पूजु । बोली मधुर बचन तिय दूजु ॥
 कछि सपेम सब कथाप्रसंगू । जेछि बिधि राम राज रस भंगू ॥
 भरतछि बडुरि सराडन लागी । सील सनेड सुभाय सुभागी ॥
 दो. यलत पयादें भात इल पिता दीन्ड तजि राजु ।

जात मनावन रघुबरछि भरत सरिस डो आजु ॥ २२२ ॥

भायप भगति भरत आचरनू । कडत सुनत दृष दृषन डरनू ॥
 जो कछु कडब थोर सपि सोठ । राम बंधु अस काडे न डोठ ॥
 डम सब सानुज भरतछि देपें । लठन्ड धन्य जुबती जन लेपें ॥

સુનિ ગુન દેખિ દસા પછિતાહીં । કૈકઠ જનનિ જોગુ સુતુ નાહીં ॥
 કોઉ કહ દૂષનુ રાનિહિ નાહિન । બિધિ સબુ કીન્હ હમહિ જો દાહિન ॥
 કહ્ હમ લોક બેદ બિધિ હીની । લઘુ તિય કુલ કરતૂતિ મલીની ॥
 બસહિં કુદેસ કુગાંવ કુબામા । કહ્ ચહ દરસુ પુન્ય પરિનામા ॥
 અસ અનંદુ અચિરિજુ પ્રતિ ગ્રામા । જનુ મરુભૂમિ કલપતરુ જામા ॥
 દો. ભરત દરસુ દેખત ખુલેઉ મગ લોગન્હ કર ભાગુ ।

જનુ સિંઘલબાસિન્હ ભયઉ બિધિ બસ સુલભ પ્રયાગુ ॥ ૨૨૩ ॥

નિજ ગુન સહિત રામ ગુન ગાથા । સુનત જાહિં સુમિરત રઘુનાથા ॥
 તીરથ મુનિ આશ્રમ સુરધામા । નિરખિ નિમજ્જહિં કરહિં પ્રનામા ॥
 મનહીં મન માગહિં બરુ એહૂ । સીય રામ પદ પદુમ સનેહૂ ॥
 મિલહિં કિરાત કોલ બનબાસી । બૈખાનસ બટુ જતી ઉદાસી ॥
 કરિ પ્રનામુ પૂંછહિં જેહિં તેહી । કેહિ બન લખનુ રામુ બૈદેહી ॥
 તે પ્રભુ સમાચાર સબ કહહીં । ભરતહિ દેખિ જનમ ફલુ લહહીં ॥
 જે જન કહહિં કુસલ હમ દેખે । તે પ્રિય રામ લખન સમ લેખે ॥
 એહિ બિધિ બૂઝત સબહિ સુબાની । સુનત રામ બનબાસ કહાની ॥
 દો. તેહિ બાસર બસિ પ્રાતહીં ચલે સુમિરિ રઘુનાથ ।

રામ દરસ કી લાલસા ભરત સરિસ સબ સાથ ॥ ૨૨૪ ॥

મંગલ સગુન હોહિં સબ કાહૂ । ફરકહિં સુખદ બિલોચન બાહૂ ॥
 ભરતહિ સહિત સમાજ ઉછાહૂ । મિલિહહિં રામુ મિટહિ દુખ દાહૂ ॥
 કરત મનોરથ જસ જિયેં જાકે । જાહિં સનેહ સુરોં સબ છાકે ॥
 સિથિલ અંગ પગ મગ ડગિ ડોલહિં । બિહબલ બચન પેમ બસ બોલહિં ॥
 રામસખાં તેહિ સમય દેખાવા । સૈલ સિરોમનિ સહજ સુહાવા ॥
 જાસુ સમીપ સરિત પય તીરા । સીય સમેત બસહિં દોઉ બીરા ॥
 દેખિ કરહિં સબ દંડ પ્રનામા । કહિ જય જાનકિ જીવન રામા ॥
 પ્રેમ મગન અસ રાજ સમાજુ । જનુ ફિરિ અવઘ ચલે રઘુરાજુ ॥

દો. ભરત પ્રેમુ તેહિ સમય જસ તસ કહિ સકઠ ન સેષુ ।

કબિહિં અગમ જિમિ બ્રહ્મસુખુ અહ મમ મલિન જનેષુ ॥ ૨૨૫ ॥

સકલ સનેહ સિથિલ રઘુબર કેં । ગએ કોસ દુઠ દિનકર ઢરકેં ॥
 જલુ થલુ દેખિ બસે નિસિ બીતેં । કીન્હ ગવન રઘુનાથ પિરીતેં ॥
 ઉહાં રામુ રજની અવસેષા । જાગે સીયેં સપન અસ દેખા ॥

सखित समाज भरत जनु आये । नाथ बियोग ताप तन ताये ॥
 सकल मलिन मन दीन दुपारी । धेर्षी सासु आन अनुडारी ॥
 सुनि सिय सपन भरे जल लोचन । भये सोयबस सोय बिमोचन ॥
 लपन सपन यल नीक न डोछ । कठिन कुयाळ सुनाछि कोछ ॥
 अस कछि बंधु समेत नछाने । पूजि पुरारि साधु सनमाने ॥

छं. सनमानि सुर मुनि बंदि बैठे उत्तर दिसि दैपत भये ।
 नभ धूरि भग मृग भूरि भागे बिकल प्रभु आश्रम गये ॥
 तुलसी छेठे अवलोकि कारनु काल चित सचकित रछे ।
 सब समाचार किरात कोलन्छे आछ तेछि अवसर कछे ॥

दो. सुनत सुमंगल बैन मन प्रमोद तन पुलक भर ।
 सरद सरोरुळ नैन तुलसी भरे सनेछ जल ॥ २२६ ॥

बहुदि सोयबस भे सियरवनू । कारन कवन भरत आगवनू ॥
 अेक आछ अस कछा बछोरी । सेन संग यतुरंग न थोरी ॥
 सो सुनि रामछि भा अति सोयू । छत पितु बय छत बंधु सकोयू ॥
 भरत सुभाउ समुजि मन मार्ली । प्रभु चित छित थिति पावत नाछी ॥
 समाधान तब भा यल जाने । भरतु कछे महुँ साधु सथाने ॥
 लपन लपेछ प्रभु लुदयँ भभाइ । कछत समय सम नीति बियाइ ॥
 बिनु पूँछ कछु कछुँ गोसाछ । सेवकु समयँ न डीठ छिछाछ ॥
 तुम्ह सर्बग्य सिरोमनि स्वामी । आपनि समुजि कछुँ अनुगामी ॥

दो. नाथ सुद्ध सुछि सरल चित सील सनेछ निधान ॥
 सब पर प्रीति प्रतीति जियँ जानिअ आपु समान ॥ २२७ ॥

बिषछ जुव पाछ प्रभुताछ । मूढः मोळ बस छोछि जनाछ ॥
 भरतु नीति रत साधु सुजाना । प्रभु पद प्रेम सकल जगु जाना ॥
 तेछा आजु राम पदु पाछ । यले धरम मरजाद मेटाछ ॥
 कुटिल कुबंध कुअवसरु ताकी । जानि राम बनवास अेकाकी ॥
 करि कुमंत्रु मन साजि समाजू । आये करै अकंटक राजू ॥
 कोटि प्रकार कलपि कुटलाछ । आये दल बटोरि दौछ भाछ ॥
 जौँ जियँ छोति न कपट कुयाली । केछि सोछाति रथ बाजि गजाली ॥
 भरतछि दोसु दैछ को जाअँ । जग बौराछ राज पदु पाअँ ॥

दो. ससि गुर तिय गामी नधुषु यढः ेछ भूमिसुर जान ।

લોક બેદ તેં બિમુખ ભા અધમ ન બેન સમાન ॥ ૨૨૮ ॥

સહસબાહુ સુરનાથુ ત્રિસંકૂ। કેહિ ન રાજમદ દીન્હ કલંકૂ ॥
ભરત કીન્હ યહ ઉચિત ઉપાઊ। રિપુ રિન રંચ ન રાખબ કાઊ ॥
એક કીન્હિ નહિં ભરત ભલાઈ। નિદરે રામુ જાનિ અસહાઈ ॥
સમુજિ પરિહિ સોઉ આજુ બિરોષી। સમર સરોષ રામ મુખુ પેખી ॥
એતના કહત નીતિ રસ ભૂલા। રન રસ બિટપુ પુલક મિસ ફૂલા ॥
પ્રભુ પદ બંદિ સીસ રજ રાખી। બોલે સત્ય સહજ બલુ ભાષી ॥
અનુચિત નાથ ન માનબ મોરા। ભરત હમહિ ઉપચાર ન થોરા ॥
કહ્ લગિ સહિઅ રહિઅ મનુ મારેં। નાથ સાથ ધનુ હાથ હમારેં ॥

દો. છત્રિ જાતિ રઘુકુલ જનમુ રામ અનુગ જગુ જાન।

લાતહું મારેં ચઢઃિતિ સિર નીચ કો ધૂરિ સમાન ॥ ૨૨૯ ॥

ઉઠિ કર જોરિ રજાયસુ માગા। મનહું બીર રસ સોવત જાગા ॥
બાંધિ જટા સિર કસિ કટિ ભાથા। સાજિ સરાસનુ સાયકુ હાથા ॥
આજુ રામ સેવક જસુ લેઊં। ભરતહિ સમર સિખાવન દેઊં ॥
રામ નિરાદર કર ફલુ પાઈ। સોવહું સમર સેજ દોઉ ભાઈ ॥
આઇ બના ભલ સકલ સમાજૂ। પ્રગટ કરઉં રિસ પાછિલ આજૂ ॥
જિમિ કરિ નિકર દલઇ મૂગરાજૂ। લેઇ લપેટિ લવા જિમિ બાજૂ ॥
તૈસેહિં ભરતહિ સેન સમેતા। સાનુજ નિદરિ નિપાતઉં ખેતા ॥
જૌ સહાય કર સંકરુ આઈ। તૌ મારઉં રન રામ દોહાઈ ॥

દો. અતિ સરોષ માખે લખનુ લખિ સુનિ સપથ પ્રવાન।

સભય લોક સબ લોકપતિ ચાહત ભભરિ ભગાન ॥ ૨૩૦ ॥

જગુ ભય મગન ગગન ભઇ બાની। લખન બાહુબલુ બિપુલ બખાની ॥
તાત પ્રતાપ પ્રભાઉ તુમ્હારા। કો કહિ સકઇ કો જાનનિહારા ॥
અનુચિત ઉચિત કાજુ કિછુ હોઊ। સમુજિ કરિઅ ભલ કહ સબુ કોઊ ॥
સહસા કરિ પાઠેં પછિતાહીં। કહહિં બેદ બુધ તે બુધ નાહીં ॥
સુનિ સુર બચન લખન સકુચાને। રામ સીચેં સાદર સનમાને ॥
કહી તાત તુમ્હ નીતિ સુહાઈ। સબ તેં કઠિન રાજમદુ ભાઈ ॥
જો અચવૈંત નૃપ માતહિ તેઈ। નાહિન સાધુસભા જેહિં સેઈ ॥
સુનહુ લખન ભલ ભરત સરીસા। બિધિ પ્રપંચ મહું સુના ન દીસા ॥

દો. ભરતહિ હોઇ ન રાજમદુ બિધિ હરિ હર પદ પાઇ ॥

कबहुँ कि काँजु सीकरनि छीरसिंधु बिनसाध ॥ २३१ ॥

तिमिरु तरुन तरनिछि मकु गिलछ। गगनु मगन मकु मेघछि मिलछ ॥
गोपध जल बूडुंछि घटजोनी। सडज छमा भरु छाडुं छीनी ॥
मसक कूँक मकु मेरु उडुंछि। छोछ न नृपमदु भरतछि भाछ ॥
लपन तुम्हार सपथ पितु आना। सुचि सुबंधु नछि भरत समाना ॥
सगुन भीरु अवगुन जलु ताता। मिलछ रयछ परपंथु बिधाता ॥
भरतु छंस रबिबंस तडुंछि। जनमि कीन्ड गुन दोष बिभागा ॥
गछि गुन पथ तजि अवगुन भारी। निज जस जगत कीन्डि उजिआरी ॥
कडत भरत गुन सीलु सुभाछि। पेम पयोधि मगन रघुराछि ॥

दो. सुनि रघुबर बानी बिबुध देषि भरत पर छेतु।

सकल सराडत राम सो प्रभु को कृपानिडेतु ॥ २३२ ॥

जौं न छोट जग जनम भरत को। सकल धरम धुर धरनि धरत को ॥
कबि कुल अगम भरत गुन गाथा। को जानछ तुम्ह बिनु रघुनाथा ॥
लपन राम सिच्यँ सुनि सुर बानी। अति सुभु लडेछे न जाछ बपानी ॥
छडाँ भरतु सब सछित सडाअे। मंटाकिनीं पुनीत नडाअे ॥
सरित समीप राषि सब लोगा। मागि मातु गुर सखिव नियोगा ॥
यले भरतु जहँ सिय रघुराछ। साथ निषादनाथु लघु भाछ ॥
समुजि मातु करतब सकुथाडीं। करत कुतरक कोटि मन माडीं ॥
रामु लपनु सिय सुनि मम नाछै। छिठि जनि अनत जाछि तजि छैछै ॥

दो. मातु मते महुँ मानि भोछि जो कछु करछि सो थोर।

अध अवगुन छमि आदरछि समुजि आपनी ओर ॥ २३३ ॥

जौं परिछरछि मलिन मनु जानी। जौं सनमानछि सेवकु मानी ॥
मोरें सरन रामछि की पनडी। राम सुरवामि दोसु सब जनडी ॥
जग जस भाजन यातक मीना। नेम पेम निज निपुन नबीना ॥
अस मन गुनत यले मग जाता। सकुय सनेछँ सिथिल सब गाता ॥
हेरत मनहुँ मातु कृत भोरी। यलत भगति बल धीरज धोरी ॥
जब समुजत रघुनाथ सुभाछि। तब पथ परत उताछल पाछि ॥
भरत दसा तेछि अवसर कैसी। जल प्रभाछँ जल अलि गति जैसी ॥
देषि भरत कर सोयु सनेछु। भा निषाद तेछि समयँ बिदेछु ॥

दो. लगे छोन मंगल सगुन सुनि गुनि कडत निषादु।

મિટિહિ સોચુ હોઇહિ હરષુ પુનિ પરિનામ બિષાદુ ॥ ૨૩૪ ॥

સેવક બચન સત્ય સબ જાને । આશ્રમ નિકટ જાઇ નિઅરાને ॥
ભરત દીખ બન સૈલ સમાજૂ । મુદિત છુધિત જનુ પાઇ સુનાજૂ ॥
ઇતિ ભીતિ જનુ પ્રજા દુખારી । ત્રિબિધ તાપ પીડાંતિ ગ્રહ મારી ॥
જાઇ સુરાજ સુદેસ સુખારી । હોહિં ભરત ગતિ તેહિ અનુહારી ॥
રામ બાસ બન સંપતિ ભ્રાજા । સુખી પ્રજા જનુ પાઇ સુરાજા ॥
સચિવ બિરાગુ બિબેકુ નરેસૂ । બિપિન સુહાવન પાવન દેસૂ ॥
ભટ જમ નિયમ સૈલ રજધાની । સાંતિ સુમતિ સુચિ સુંદર રાની ॥
સકલ અંગ સંપન્ન સુરાગી । રામ ચરન આશ્રિત ચિત યાગી ॥

દો. જીતિ મોહ મહિપાલુ દલ સહિત બિબેક ભુઆલુ ।

કરત અકંટક રાજુ પુરૂં સુખ સંપદા સુકાલુ ॥ ૨૩૫ ॥

બન પ્રદેસ મુનિ બાસ ઘનેરે । જનુ પુર નગર ગાઉં ગન ખેરે ॥
બિપુલ બિચિત્ર બિહગ મૃગ નાના । પ્રજા સમાજુ ન જાઇ બખાના ॥
ખગહા કરિ હરિ બાઘ બરાહા । દેખિ મહિષ બૃષ સાજુ સરાહા ॥
બચરુ બિહાઇ ચરહિં એક સંગા । જહું તહું મનહું સેન ચતુરંગા ॥
ઝરના ઝરહિં મત્ત ગજ ગાજહિં । મનહું નિસાન બિબિધિ બિધિ બાજહિં ॥
ચક ચકોર ચાતક સુક પિક ગન । કૂજત મંજુ મરાલ મુદિત મન ॥
અલિગન ગાવત નાચત મોરા । જનુ સુરાજ મંગલ ચહુ ઓરા ॥
બેલિ બિટપ તૃન સફલ સફૂલા । સબ સમાજુ મુદ મંગલ મૂલા ॥
દો. રામ સૈલ સોભા નિરખિ ભરત હૃદયે અતિ પેમુ ।

તાપસ તપ ફલુ પાઇ જિમિ સુખી સિરાને નેમુ ॥ ૨૩૬ ॥

માસપારાયણ, બીસવાં વિશ્રામ

નવાહ્નપારાયણ, પાંચવાં વિશ્રામ

તબ કેવટ ઊંચે ચઢાં ધાઈ । કહેઉ ભરત સન ભુજા ઉઠાઈ ॥
નાથ દેખિઅહિં બિટપ બિસાલા । પાકરિ જંબુ રસાલ તમાલા ॥
જિન્હ તરુબરન્હ મધ્ય બટુ સોહા । મંજુ બિસાલ દેખિ મનુ મોહા ॥
નીલ સઘન પલ્લવ ફલ લાલા । અબિરલ છાહું સુખદ સબ કાલા ॥
માનહું તિમિર અરુનમય રાસી । બિરચી બિધિ સંકેલિ સુષમા સી ॥
એ તરુ સરિત સમીપ ગોસાંઈ । રઘુબર પરનકુટી જહું છાઈ ॥
તુલસી તરુબર બિબિધ સુહાએ । કહું કહું સિયં કહું લખન લગાએ ॥

बट छायाँ बेदिका बनाई। सिखँ निज पानि सरोज सुडाई ॥

दो. जहाँ बैठी मुनिगन सखित नित सिय रामु सुजान।
सुनछिं कथा छतिहास सब आगम निगम पुरान ॥ २३७ ॥

सभा बचन सुनि बिटप निहारी। उमगे भरत बिलोचन बारी ॥
करत प्रनाम यले दौडि भाई। कळत प्रीति सारद सकुथाई ॥
उरषछिं निरपि राम पद अंका। मानहुँ पारसु पायडि रंका ॥
रज सिर धरि छियँ नयनन्छि लावछिं। रघुबर मिलन सरिस सुभ पावछिं ॥
देपि भरत गति अकथ अतीवा। प्रेम मगन मृग भग जडः जुवा ॥
सभछिं सनेड बिबस मग भूला। कछिं सुपंथ सुर बरषछिं कूला ॥
निरपि सिद्ध साधक अनुरागे। सडज सनेडु सराडन लागे ॥
डोत न भूतल भाडि भरत को। अचर सचर चर अचर करत को ॥

दो. प्रेम अभिअ मंदरु बिरडु भरतु पयोधि गँभीर।
मधि प्रगटेड सुर साधु छित कृपासिंधु रघुबीर ॥ २३८ ॥

सभा समेत मनोडर जोटा। लभेडि न लभन सधन बन ओटा ॥
भरत दीप प्रभु आश्रमु पावन। सकल सुमंगल सधनु सुडावन ॥
करत प्रभेस मिटे दृभ दवा। जनु जोगीं परमारथु पावा ॥
देभे भरत लभन प्रभु आगे। पूँछे बचन कळत अनुरागे ॥
सीस जटा कटि मुनि पट बाँधे। तून कसें कर सरु धनु कँधे ॥
बेदी पर मुनि साधु समाजू। सीय सखित राजत रघुराजू ॥
बलकल बसन जटिल तनु स्यामा। जनु मुनि बेष कीन्ड रति कामा ॥
कर कमलनि धनु सायकु डेरत। जिय की जरनि डरत डँसि डेरत ॥

दो. लसत मंजु मुनि मंडली मध्य सीय रघुचंद्रु।
ग्यान सभाँ जनु तनु धरे भगति सखिदानंदु ॥ २३९ ॥

सानुज सभा समेत मगन मन। बिसरे डरष सोक सुभ दृभ गन ॥
पाछिं नाथ कछिं पाछिं गोसाई। भूतल परे लकुट की नाई ॥
बचन सपेम लभन पछियाने। करत प्रनाम भरत जियँ जाने ॥
बंधु सनेड सरस अछिं ओरा। उत साडिब सेवा बस जोरा ॥
मिलि न जाई नछिं गुदरत बनई। सुकभि लभन मन की गति बनई ॥
रडे रापि सेवा पर भाडु। चढःी चंग जनु प्रैय भेलाडु ॥
कळत सप्रेम नाई मछिं माथा। भरत प्रनाम करत रघुनाथा ॥

ઉઠે રામુ સુનિ પેમ અધીરા । કહું પટ કહું નિષંગ ધનુ તીરા ॥

દો. બરબસ લિએ ઉઠાઇ ઉર લાએ કુપાનિધાન ।

ભરત રામ કી મિલનિ લખિ બિસરે સબહિ અપાન ॥ ૨૪૦ ॥

મિલનિ પ્રીતિ કિમિ જાઇ બખાની । કબિકુલ અગમ કરમ મન બાની ॥

પરમ પેમ પૂરન દોઉ ભાઈ । મન બુધિ ચિત અહમિતિ બિસરાઈ ॥

કહહુ સુપેમ પ્રગટ કો કરઈ । કેહિ છાયા કબિ મતિ અનુસરઈ ॥

કબિહિ અરથ આખર બલુ સાંચા । અનુહરિ તાલ ગતિહિ નટુ નાચા ॥

અગમ સનેહ ભરત રઘુબર કો । જહું ન જાઇ મનુ બિધિ હરિ હર કો ॥

સો મૈ કુમતિ કહૌ કેહિ ભાંતી । બાજ સુરાગ કિ ગાંડર તાંતી ॥

મિલનિ બિલોકિ ભરત રઘુબર કી । સુરગન સભય ધકધકી ધરકી ॥

સમુજાએ સુરગુરુ જડઃ જાગે । બરધિ પ્રસૂન પ્રસંસન લાગે ॥

દો. મિલિ સપેમ શિપુસૂદનહિ કેવટુ ભેટેઉ રામ ।

ભૂરિ ભાયૈ ભેટે ભરત લછિમન કરત પ્રનામ ॥ ૨૪૧ ॥

ભેટેઉ લખન લલકિ લઘુ ભાઈ । બહુરિ નિષાદુ લીન્હ ઉર લાઈ ॥

પુનિ મુનિગન દુહું ભાઈન્હ બંદે । અભિમત આસિષ પાઈ અનંદે ॥

સાનુજ ભરત ઉમગિ અનુરાગા । ધરિ સિર સિય પદ પદુમ પરાગા ॥

પુનિ પુનિ કરત પ્રનામ ઉઠાએ । સિર કર કમલ પરસિ બૈઠાએ ॥

સીયૈ અસીસ દીન્હિ મન માર્હી । મગન સનેહૈ દેહ સુધિ નાર્હી ॥

સબ બિધિ સાનુકૂલ લખિ સીતા । ભે નિસોચ ઉર અપડર બીતા ॥

કોઉ કિછુ કહઈ ન કોઉ કિછુ પૂંછા । પ્રેમ ભરા મન નિજ ગતિ છૂંછા ॥

તેહિ અવસર કેવટુ ધીરજુ ધરિ । જોરિ પાનિ બિનવત પ્રનામુ કરિ ॥

દો. નાથ સાથ મુનિનાથ કે માતુ સકલ પુર લોગ ।

સેવક સેનપ સચિવ સબ આએ બિકલ બિયોગ ॥ ૨૪૨ ॥

સીલસિંધુ સુનિ ગુર આગવનૂ । સિય સમીપ રાખે શિપુદવનૂ ॥

ચલે સબેગ રામુ તેહિ કાલા । ધીર ધરમ ધુર દીનદયાલા ॥

ગુરહિ દેખિ સાનુજ અનુરાગે । દંડ પ્રનામ કરન પ્રભુ લાગે ॥

મુનિબર ધાઇ લિએ ઉર લાઈ । પ્રેમ ઉમગિ ભેટે દોઉ ભાઈ ॥

પ્રેમ પુલકિ કેવટ કહિ નામૂ । કીન્હ દૂરિ તે દંડ પ્રનામૂ ॥

રામસખા શિષિ બરબસ ભેંટા । જનુ મહિ લુહત સનેહ સમેટા ॥

રઘુપતિ ભગતિ સુમંગલ મૂલા । નભ સરાહિ સુર બરિસહિ કૂલા ॥

એહિ સમ નિપટ નીચ કોઉ નાહી। બડઃ બસિષ્ઠ સમ કો જગ માહી ॥

દો. જેહિ લખિ લખનહુ તેં અધિક મિલે મુદિત મુનિરાઉ।

સો સીતાપતિ ભજન કો પ્રગટ પ્રતાપ પ્રભાઉ ॥ ૨૪૩ ॥

આરત લોગ રામ સબુ જાના। કરુનાકર સુજાન ભગવાના ॥

જો જેહિ ભાચેં રહા અભિલાષી। તેહિ તેહિ કે તસિ તસિ રુખ રાખી ॥

સાનુજ મિલિ પલ મહુ સબ કાહૂ। કીન્હ દૂરિ દુખુ દારુન દાહૂ ॥

ચહ બડઃિ બાતેં રામ કે નાહી। જિમિ ઘટ કોટિ એક રબિ છાહી ॥

મિલિ કેવટિહિ ઉમગિ અનુરાગા। પુરજન સકલ સરાહહિં ભાગા ॥

દેખીં રામ દુખિત મહતારી। જનુ સુબેલિ અવલીં હિમ મારીં ॥

પ્રથમ રામ ભેંટી કેકેઈ। સરલ સુભાચેં ભગતિ મતિ ભેઈ ॥

પગ પરિ કીન્હ પ્રબોધુ બહોરી। કાલ કરમ બિધિ સિર ધરિ ખોરી ॥

દો. ભેટીં રઘુબર માતુ સબ કરિ પ્રબોધુ પરિતોષુ ॥

અંબ ઈસ આધીન જગુ કાહુ ન દેઈઅ દોષુ ॥ ૨૪૪ ॥

ગુરતિય પદ બદે દુહુ ભાઈ। સહિત બિપ્રતિય જે સંગ આઈ ॥

ગંગ ગૌરિ સમ સબ સનમાનીં ॥ દેહિં અસીસ મુદિત મૃદુ બાની ॥

ગહિ પદ લગે સુમિત્રા અંકા। જનુ ભેટીં સંપતિ અતિ રંકા ॥

પુનિ જનનિ ચરનનિ દોઉ ભ્રાતા। પરે પેમ બ્યાકુલ સબ ગાતા ॥

અતિ અનુરાગ અંબ ઉર લાએ। નયન સનેહ સલિલ અન્હવાએ ॥

તેહિ અવસર કર હરષ બિષાદૂ। કિમિ કબિ કહે મૂક જિમિ સ્વાદૂ ॥

મિલિ જનનહિ સાનુજ રઘુરાઊ। ગુર સન કહેઉ કિ ધારિઅ પાઊ ॥

પુરજન પાઠ મુનીસ નિયોગૂ। જલ થલ તકિ તકિ ઉતરેઉ લોગૂ ॥

દો. મહિસુર મંત્રી માતુ ગુર ગને લોગ લિએ સાથ ॥

પાવન આશ્રમ ગવનુ કિય ભરત લખન રઘુનાથ ॥ ૨૪૫ ॥

સીય આઈ મુનિબર પગ લાગી। ઉચિત અસીસ લહી મન માગી ॥

ગુરપતિનિહિ મુનિતિચન્હ સમેતા। મિલી પેમુ કહિ જાઈ ન જેતા ॥

બંદિ બંદિ પગ સિય સબહી કે। આસિરબચન લહે પ્રિય જુ કે ॥

સાસુ સકલ જબ સીચેં નિહારીં। મૂદે નયન સહમિ સુકુમારીં ॥

પરી બધિક બસ મનહું મરાલીં। કાહ કીન્હ કરતાર કુચાલીં ॥

તિન્હ સિય નિરખિ નિપટ દુખુ પાવા। સો સબુ સહિઅ જો દૈઉ સહાવા ॥

જનકસુતા તબ ઉર ધરિ ધીરા। નીલ નલિન લોચન ભરિ નીરા ॥

મિલી સકલ સાસુન્હ સિય જાઈ । તેહિ અવસર કરુના મહિ છાઈ ॥

દો. લાગિ લાગિ પગ સબનિ સિય ભેંટતિ અતિ અનુરાગ ॥

હૃદયે અસીસહિં પેમ બસ રહિઅહુ ભરી સોહાગ ॥ ૨૪૬ ॥

બિકલ સનેહું સીય સબ રાનીં । બૈઠન સબહિ કહેઉ ગુર ગ્યાનીં ॥

કહિ જગ ગતિ માયિક મુનિનાથા । કહે કછુક પરમારથ ગાથા ॥

નૃપ કર સુરપુર ગવનુ સુનાવા । સુનિ રઘુનાથ દુસહ દુખુ પાવા ॥

મરન હેતુ નિજ નેહુ બિચારી । ભે અતિ બિકલ ધીર ધુર ધારી ॥

કુલિસ કહોર સુનત કટુ બાની । બિલપત લખન સીય સબ રાની ॥

સોક બિકલ અતિ સકલ સમાજૂ । માનહું રાજુ અકાજેઉ આજૂ ॥

મુનિબર બહુરિ રામ સમુજાએ । સહિત સમાજ સુસરિત નહાએ ॥

બ્રતુ નિરંબુ તેહિ દિન પ્રભુ કીન્હા । મુનિહુ કહે જલુ કાહું ન લીન્હા ॥

દો. ભોરુ ભએ રઘુનંદનહિ જો મુનિ આયસુ દીન્હ ॥

શ્રદ્ધા ભગતિ સમેત પ્રભુ સો સબુ સાદરુ કીન્હ ॥ ૨૪૭ ॥

કરિ પિતુ ક્રિયા બેદ જસિ બરની । ભે પુનીત પાતક તમ તરની ॥

જાસુ નામ પાવક અઘ તૂલા । સુમિરત સકલ સુમંગલ મૂલા ॥

સુદ્ધ સો ભયઉ સાધુ સંમત અસ । તીરથ આવાહન સુરસરિ જસ ॥

સુદ્ધ ભએ દુઠ બાસર બીતે । બોલે ગુર સન રામ પિરીતે ॥

નાથ લોગ સબ નિપટ દુખારી । કંદ મૂલ ફલ અંબુ અહારી ॥

સાનુજ ભરતુ સચિવ સબ માતા । દેખિ મોહિ પલ જિમિ જુગ જાતા ॥

સબ સમેત પુર ધારિઅ પાઊ । આપુ ઇહાં અમરાવતિ રાઊ ॥

બહુત કહેઉં સબ કિયઉં દ્વિઠાઈ । ઉચિત હોઇ તસ કરિઅ ગોસાઈ ॥

દો. ધર્મ સેતુ કરુનાયતન કસ ન કહહુ અસ રામ ।

લોગ દુખિત દિન દુઠ દરસ દેખિ લહહું બિશ્રામ ॥ ૨૪૮ ॥

રામ બચન સુનિ સભય સમાજૂ । જનુ જલનિધિ મહું બિકલ જહાજૂ ॥

સુનિ ગુર ગિરા સુમંગલ મૂલા । ભયઉ મનહું મારુત અનુકુલા ॥

પાવન પર્યે તિહું કાલ નહાહીં । જો બિલોકિ અંઘ ઓઘ નસાહીં ॥

મંગલમૂરતિ લોચન ભરિ ભરિ । નિરખહિં હરષિ દંડવત કરિ કરિ ॥

રામ સૈલ બન દેખન જાહીં । જહું સુખ સકલ સકલ દુખ નાહીં ॥

ઝરના ઝરિહિં સુધાસમ બારી । ત્રિબિધ તાપહર ત્રિબિધ બચારી ॥

બિટપ બેલિ તૃન અગનિત જાતી । ફલ પ્રસૂન પલ્લવ બહુ ભાંતી ॥

सुंदर सिला सुभद तरु छाडीं। जाछ बरनि बन छभि डेछि पाडीं ॥

दो. सरनि सरोरुछ जल बिछग कूजत गुंजत भुंग।

बैर बिगत बिछरत बिपिन मृग बिछंग बडुंरंग ॥ २४८ ॥

कोल डिरात भिल्ल बनबासी। मधु सुचि सुंदर स्वादु सुधा सी ॥

भरि भरि परन पुटीं रचि रुरी। कंद मूल इल अंकुर जूरी ॥

सबछि देखि करि बिनय प्रनामा। कछि कछि स्वाद भेद गुन नामा ॥

देछि लोग बहु मोल न लेडीं। डेरत राम दोछाछ देखीं ॥

कछि सनेछ मगन मृदु बानी। मानत साधु पेम पछियानी ॥

तुम्ह सुकृती छम नीय निषादा। पावा दरसनु राम प्रसादा ॥

छमछि अगम अति दरसु तुम्हारा। जस मरु धरनि देवधुनि धारा ॥

राम कृपाल निषाद नेवाजा। परिजन प्रजु यछिअ जस राजा ॥

दो. यछ जिंयँ जानि सँकोयु तजि करिअ छोडु लभि नेडु।

छमछि कृतारथ करन लगि इल तृन अंकुर लेडु ॥ २५० ॥

तुम्ह प्रिय पाडुने बन पगु धारे। सेवा जोगु न भाग छमारे ॥

देब काछ छम तुम्हछि गोसाँछ। छधनु पात डिरात मितार्छ ॥

यछ छमारि अति बडुं सेवकाछ। लेछि न बासन बसन योराछ ॥

छम जडुं जुव जुव गन घाती। कुटिल कुयाली कुमति कुजाती ॥

पाप करत निसि बासर जाडीं। नछि पट कटि नछि पेट अघाडीं ॥

सपोनेहुँ धरम बुद्धि कस काछि। यछ रघुनंदन दरस प्रभाछि ॥

जब तेँ प्रभु पद पदुम निछारे। मिटे दुसल दुभ दोष छमारे ॥

बयन सुनत पुरजन अनुरागे। तिनछ डे भाग सराछन लागे ॥

छं. लागे सराछन भाग सब अनुराग बयन सुनावडीं।

बोलनि मिलनि सिय राम यरन सनेछु लभि सुभु पावडीं ॥

नर नारि निदरछि नेछु निज सुनि कोल भिल्लनि की गिरा।

तुलसी कृपा रघुबंसमनि की लोछ लै लौका तिरा ॥

सो. बिछरछि बन यछु ओर प्रतिदिन प्रमुदित लोग सब।

जल ज्योँ दादुर मोर भये पीन पावस प्रथम ॥ २५५ ॥

पुर जन नारि मगन अति प्रीती। बासर जाछि पलक सम बीती ॥

सीय सासु प्रति बेष बनाछ। सादर करछ सरिस सेवकाछ ॥

लभा न मरमु राम बिनु काहुँ। माया सब सिय माया माहुँ ॥

સીચેં સાસુ સેવા બસ કીન્હી। તિન્હ લહિ સુખ સિખ આસિષ દીન્હી ॥
 લખિ સિચ સહિત સરલ દોઉ ભાઈ। કુટિલ રાનિ પછિતાનિ અઘાઈ ॥
 અવનિ જમહિ જાયતિ કેકેઈ। મહિ ન બીચુ બિધિ મીચુ ન દેઈ ॥
 લોકહું બેદ બિદિત કબિ કહહીં। રામ બિમુખ થલુ નરક ન લહહીં ॥
 યહુ સંસઉ સબ કે મન માહીં। રામ ગવનુ બિધિ અવધ કિ નાહીં ॥
 દો. નિસિ ન નીદ નહિ ભૂખ દિન ભરતુ બિકલ સુચિ સોચ।

નીચ કીચ બિચ મગન જસ મીનહિ સલિલ સંકોચ ॥ ૨૫૨ ॥

કીન્હી માતુ મિસ કાલ કુચાલી। ઈતિ ભીતિ જસ પાકત સાલી ॥
 કેહિ બિધિ હોઈ રામ અભિષેકૂ। મોહિ અવકલત ઉપાઉ ન એકૂ ॥
 અવસિ ફિરહિં ગુર આચસુ માની। મુનિ પુનિ કહબ રામ રુચિ જાની ॥
 માતુ કહેહું બહુરહિં રઘુરાઊ। રામ જનનિ હઠ કરબિ કિ કાઊ ॥
 મોહિ અનુચર કર કેતિક બાતા। તેહિ મહું કુસમઉ બામ બિઘાતા ॥
 જૌ હઠ કરઉં ત નિપટ કુકરમૂ। હરગિરિ તેં ગુરુ સેવક ધરમૂ ॥
 એકઉ જુગુતિ ન મન ઠહરાની। સોચત ભરતહિ રૈનિ બિહાની ॥
 પ્રાત નહાઈ પ્રભુહિ સિર નાઈ। બૈઠત પઠએ સ્થિચેં બોલાઈ ॥

દો. ગુર પદ કમલ પ્રનામુ કરિ બૈઠે આચસુ પાઈ।

બિપ્ર મહાજન સચિવ સબ જુરે સભાસદ આઈ ॥ ૨૫૩ ॥

બોલે મુનિબરુ સમય સમાના। સુનહુ સભાસદ ભરત સુજાના ॥
 ધરમ ધુરીન ભાનુકુલ ભાનૂ। રાજા રામુ સ્વબસ ભગવાનૂ ॥
 સત્યસંઘ પાલક શ્રુતિ સેતૂ। રામ જનમુ જગ મંગલ હેતૂ ॥
 ગુર પિતુ માતુ બચન અનુસારી। ખલ દલુ દલન દેવ હિતકારી ॥
 નીતિ પ્રીતિ પરમારથ સ્વારથુ। કોઉ ન રામ સમ જાન જથારથુ ॥
 બિધિ હરિ હરુ સસિ રબિ દિસિપાલા। માયા જીવ કરમ કુલિ કાલા ॥
 અહિપ મહિપ જહું લગિ પ્રભુતાઈ। જોગ સિદ્ધિ નિગમાગમ ગાઈ ॥
 કરિ બિચાર જિંચેં દેખહુ નીકેં। રામ રજાઈ સીસ સબહી કેં ॥

દો. રાખેં રામ રજાઈ રુખ હમ સબ કર હિત હોઈ।

સમુજિ સયાને કરહુ અબ સબ મિલિ સંમત સોઈ ॥ ૨૫૪ ॥

સબ કહું સુખદ રામ અભિષેકૂ। મંગલ મોદ મૂલ મગ એકૂ ॥
 કેહિ બિધિ અવધ ચલહિં રઘુરાઊ। કહહુ સમુજિ સોઈ કરિઅ ઉપાઊ ॥
 સબ સાદર સુનિ મુનિબર બાની। નચ પરમારથ સ્વારથ સાની ॥

પ્રથમ જો આયસુ મો કહું ઢોઈ । માથે માનિ કરૌ સિખ સોઈ ॥
 પુનિ જેહિ કહું જસ કહબ ગોસાઈ । સો સબ ભાંતિ ઘટિહિ સેવકાઈ ॥
 કહ મુનિ રામ સત્ય તુમહ ભાષા । ભરત સનેહું બિચારુ ન રાખા ॥
 તેહિ તેં કહઉં બહોરિ બહોરી । ભરત ભગતિ બસ ભઈ મતિ મોરી ॥
 મોરે જાન ભરત રુચિ રાખિ । જો કીજિઅ સો સુભ સિવ સાખી ॥

દો. ભરત બિનય સાદર સુનિઅ કરિઅ બિચારુ બહોરિ ।
 કરબ સાધુમત લોકમત નૃપનય નિગમ નિચોરિ ॥ રપ૮ ॥

ગુરુ અનુરાગ ભરત પર દેખી । રામ હૃદયે આનંદુ બિસેષી ॥
 ભરતહિ ઘરમ ધુરંધર જાની । નિજ સેવક તન માનસ બાની ॥
 બોલે ગુર આયસ અનુકૂલા । બચન મંજુ મૃદુ મંગલમૂલા ॥
 નાથ સપથ પિતુ ચરન દોહાઈ । ભયઉ ન ભુઅન ભરત સમ ભાઈ ॥
 જે ગુર પદ અંબુજ અનુરાગી । તે લોકહું બેદહું બડાભાગી ॥
 રાઉર જા પર અસ અનુરાગૂ । કો કહિ સકઈ ભરત કર ભાગૂ ॥
 લખિ લઘુ બંધુ બુદ્ધિ સકુચાઈ । કરત બદન પર ભરત બડાઈ ॥
 ભરતુ કહડી સોઈ કિઅ ભલાઈ । અસ કહિ રામ રહે અરગાઈ ॥

દો. તબ મુનિ બોલે ભરત સન સબ સંકોચુ તજિ તાત ।
 કૃપાસિંધુ પ્રિય બંધુ સન કહહુ હૃદય કે બાત ॥ રપ૯ ॥

સુનિ મુનિ બચન રામ રુખ પાઈ । ગુરુ સાહિબ અનુકૂલ અઘાઈ ॥
 લખિ અપને સિર સબુ છરુ ભારૂ । કહિ ન સકહિં કછુ કરહિં બિચારૂ ॥
 પુલકિ સરીર સભાં ભએ ઠાઢે । નીરજ નયન નેહ જલ બાઢે ॥
 કહબ મોર મુનિનાથ નિબાહા । એહિ તેં અધિક કહોં મૈ કાહા ।
 મૈ જાનઉં નિજ નાથ સુભાગી । અપરાધિહુ પર કોહ ન કાગી ॥
 મો પર કૃપા સનેહ બિસેષી । ખેલત ખુનિસ ન કબહું દેખી ॥
 સિસુપન તેમ પરિહરેઉં ન સંગૂ । કબહું ન કીન્હ મોર મન ભંગૂ ॥
 મૈ પ્રભુ કૃપા રીતિ જિયં જોહી । હારેહું ખેલ જિતાવહિ મોહી ॥

દો. મહું સનેહ સકોચ બસ સનમુખ કહી ન બૈન ।
 દરસન તૃપિત ન આજુ લગિ પેમ પિઆસે નૈન ॥ ર૬૦ ॥

બિધિ ન સકેઉ સહિ મોર દુલારા । નીચ બીચુ જનની મિસ પારા ।
 ચહઉ કહત મોહિ આજુ ન સોભા । અપનીં સમુઝિ સાધુ સુચિ કો ભા ॥
 માતુ મંદિ મૈ સાધુ સુચાલી । ઉર અસ આનત કોટિ કુચાલી ॥

इरथं किं डोदव बालि सुसाली । मुकुता प्रसव किं संबुड काली ॥
 सपनेहुँ दौसक लेसु न कालू । मोर अभाग उदधि अवगाडू ॥
 बिनु समुजें निज अघ परिपाडू । जारिउँ जायँ जननि कछि काडू ॥
 इदयँ डेरि डारेउँ सब ओरा । ऐकछि भाँति भलेहिं भल मोरा ॥
 गुर गोसाँँ साडिभ सिय रामू । लागत मोडि नीक परिनामू ॥

दो. साधु सभा गुर प्रभु निकट कडुँ सुथल सति भाउ ।
 प्रेम प्रपंचु किं जूठ कुंर जानहिं मुनि रघुराउ ॥ २६१ ॥

भूपति मरन पेम पनु राप्पी । जननी कुमति जगतु सबु साप्पी ॥
 देपि न जाडि बिकल मडतारी । जरहिं दुसळ जर पुर नर नारी ॥
 मडीं सकल अनरथ कर मूला । सो सुनि समुजि सडिउँ सब सूला ॥
 सुनि बन गवनु कीन्ड रघुनाथा । करि मुनि बेष लपन सिय साथा ॥
 बिनु पानडिन्ड पयादेहि पाअँ । संकरु साभि रडेउँ ऐडि धाअँ ॥
 बडुरि निडार निषाद सनेडू । कुलिस कठिन उर भयउ न बेडू ॥
 अब सबु आँपिन्ड देभेउँ आँ । जिअत जिव जः सबड सडाँ ॥
 जिन्डहिं निरपि मग साँपिनि बीछी । तजहिं बिषम बिषु तामस तीछी ॥

दो. तेथ रघुनंदनु लपनु सिय अनडित लागे जाडि ।
 तासु तनय तजि दुसळ दुभ दैउ सडावड काडि ॥ २६२ ॥

सुनि अति बिकल भरत भर बानी । आरति प्रीति बिनय नय सानी ॥
 सोक मगन सब सभाँ षभाडू । मनहुँ कमल बन परेउ तुसाडू ॥
 कछि अनेक बिधि कथा पुरानी । भरत प्रबोधु कीन्ड मुनि ग्यानी ॥
 ओले उचित बयन रघुनंदू । दिनकर कुल कैरव बन यंदू ॥
 तात जाँय जिअँ करडु गलानी । ईस अधीन जिव गति जानी ॥
 तीनि काल तिभुअन मत मोरें । पुन्यसिलोक तात तर तोरें ॥
 उर आनत तुम्ह पर कुटिलाँ । जाँ लोडु परलोडु नसाँ ॥
 दोसु देहिं जननिहिं जः तेँ । जिन्ड गुर साधु सभा नहिं सेँ ॥

दो. मिटिडहिं पाप प्रपंच सब अभिल अमंगल भार ।
 लोक सुजसु परलोक सुभु सुमिरत नामु तुम्हार ॥ २६३ ॥

कडुँ सुभाउ सत्य सिव साप्पी । भरत भूमि रड राउरि राप्पी ॥
 तात कुतरक करडु जनि जाँ । बैर पेम नडि दुरड दुराँ ॥
 मुनि गन निकट बिडग मृग जाडीं । बाधक बधिक बिलोडि पराडीं ॥

હિત અનહિત પસુ પચ્છિઉ જાના। માનુષ તનુ ગુન ગ્યાન નિધાના ॥
 તાત તુમ્હહિ મૈ જાનઉ નીકેં। કરૌ કાહ અસમંજસ જુકેં ॥
 રાખેઉ રાયેં સત્ય મોહિ ત્યાગી। તનુ પરિહરેઉ પેમ પન લાગી ॥
 તાસુ બચન મેટત મન સોચૂ। તેહિ તેં અધિક તુમ્હાર સંકોચૂ ॥
 તા પર ગુર મોહિ આયસુ દીન્હા। અવસિ જો કહહુ ચહઉં સોઇ કીન્હા ॥

દો. મનુ પ્રસન્ન કરિ સકુચ તજિ કહહુ કરૌ સોઇ આજુ।
 સત્યસંઘ રઘુબર બચન સુનિ ભા સુખી સમાજુ ॥ રહજ ॥

સુર ગન સહિત સભય સુરરાજૂ। સોચહિં ચાહત હોન અકાજૂ ॥
 બનત ઉપાઉ કરત કછુ નાહીં। રામ સરન સબ ગે મન માહીં ॥
 બહુરિ બિચારિ પરસ્પર કહહીં। રઘુપતિ ભગત ભગતિ બસ અહહીં।
 સુધિ કરિ અંબરીષ દુરબાસા। ભે સુર સુરપતિ નિપટ નિરાસા ॥
 સહે સુરન્હ બહુ કાલ બિષાદા। નરહરિ કિએ પ્રગટ પ્રહલાદા ॥
 લગિ લગિ કાન કહહિં ધુનિ માથા। અબ સુર કાજ ભરત કે હાથા ॥
 આન ઉપાઉ ન દેખિઅ દેવા। માનત રામુ સુસેવક સેવા ॥
 હિચેં સપેમ સુમિરહુ સબ ભરતહિ। નિજ ગુન સીલ રામ બસ કરતહિ ॥

દો. સુનિ સુર મત સુરગુર કહેઉ ભલ તુમ્હાર બડ઼ ભાગુ।
 સકલ સુમંગલ મૂલ જગ ભરત ચરન અનુરાગુ ॥ રહપ ॥

સીતાપતિ સેવક સેવકાઈ। કામધેનુ સચ સરિસ સુહાઈ ॥
 ભરત ભગતિ તુમ્હરેં મન આઈ। તજહુ સોચુ બિધિ બાત બનાઈ ॥
 દેખુ દેવપતિ ભરત પ્રભાઉ। સહજ સુભાયેં બિબસ રઘુરાઉ ॥
 મન થિર કરહુ દેવ ડરુ નાહીં। ભરતહિ જાનિ રામ પરિછાહીં ॥
 સુનો સુરગુર સુર સંમત સોચૂ। અંતરજામી પ્રભુહિ સકોચૂ ॥
 નિજ સિર ભારુ ભરત જિચેં જાના। કરત કોટિ બિધિ ઉર અનુમાના ॥
 કરિ બિચારુ મન દીન્હી ઠીકા। રામ રજાયસ આપન નીકા ॥
 નિજ પન તજિ રાખેઉ પનુ મોરા। છોહુ સનેહુ કીન્હ નહિં થોરા ॥

દો. કીન્હ અનુગ્રહ અમિત અતિ સબ બિધિ સીતાનાથ।
 કરિ પ્રનામુ બોલે ભરતુ જોરિ જલજ જુગ હાથ ॥ રહક ॥

કહીં કહાવૌ કા અબ સ્વામી। કૃપા અંબુનિધિ અંતરજામી ॥
 ગુર પ્રસન્ન સાહિબ અનુકૂલા। મિટી મલિન મન કલપિત સૂલા ॥
 અપડર ડરેઉં ન સોચ સમૂલેં। રબિહિ ન દોસુ દેવ દિસિ ભૂલેં ॥

भोर अभागु मातु कुटिलाए। बिधि गति बिषम काल कठिनाए ॥
 पाउ रोडपि सभ मिलि मोडि धाला। प्रनतपाल पन आपन पाला ॥
 यड नए रीति न राउरि डोए। लोडहुँ बेद बिदित नहिँ गोए ॥
 जगु अनभल भल अकु गोसाँ। कडिअ डोए भल कासु भलाँ ॥
 देउ देवतरु सरिस सुभाओ। सनमुपु बिमुपु न काडुडि काओ ॥

दो. जाँ नकट पडियानि तरु छाँ सभनि सभ सोय।

मागत अभिमत पाव जग राउ रकु भल पोय ॥ २६७ ॥

लपि सभ बिधि गुर स्वामि सनेडू। मिटेउ छोभु नहिँ मन सदेडू ॥
 अब करुनाकर कीजिअ सोए। जन छित प्रभु चित छोभु न डोए ॥
 जो सेवकु साडिभलि सँकोयी। निज छित यडए तासु मति पोयी ॥
 सेवक छित साडिभ सेवकाए। करै सकल सुभ लोभ बिडाए ॥
 स्वाराथु नाथ हिरें सभडी का। डिअँ रजाँ कोटि बिधि नीका ॥
 यड स्वाराथ परमारथ सारु। सकल सुकृत कुल सुगति सिंगारु ॥
 देव अक बिनती सुनि मोरी। उचित डोए तस करब बडोरी ॥
 तिलक समाजु साजि सभु आना। करिअ सुकल प्रभु जौ मनु माना ॥

दो. सानुज पठएअ मोडि बन कीजिअ सभलि सनाथ।

नतरु हेरिअहिँ बंधु दोउ नाथ यलौ मै साथ ॥ २६८ ॥

नतरु जाहिँ बन तीनिउ भाए। बडुरिअ सीय सखित रघुराए ॥
 जेहिँ बिधि प्रभु प्रसन्न मन डोए। करुना सागर कीजिअ सोए ॥
 देवँ दीन्ड सभु मोडि अमारु। मोरें नीति न धरम बिचारु ॥
 कडुँ बयन सभ स्वाराथ डेतू। रडत न आरत कें चित येतू ॥
 उतरु देए सुनि स्वामि रजाँ। सो सेवकु लपि लाज लजाँ ॥
 अस मै अवगुन उदधि अगाधू। स्वामि सनेडँ सराडत साधू ॥
 अब कृपाल मोडि सो मत भावा। सकुय स्वामि मन जाँ न पावा ॥
 प्रभु पद सपथ कडुँ सति भाओ। जग मंगल छित अक उपाओ ॥

दो. प्रभु प्रसन्न मन सकुय तजि जो जेहिँ आयसु देब।

सो सिर धरि धरि करिडि सभु मिटिडि अनट अवरेब ॥ २६९ ॥

भरत बयन सुचि सुनि सुर डरषे। साधु सराडि सुमन सुर बरषे ॥
 असमंजस अस अवध नेवासी। प्रमुदित मन तापस बनबासी ॥
 थुपडि रडे रघुनाथ सँकोयी। प्रभु गति देपि सभा सभ सोयी ॥

જનક દૂત તેહિ અવસર આએ । મુનિ બસિહૅં સુનિ બેગિ બોલાએ ॥
 કરિ પ્રનામ તિન્હ રામુ નિહારે । બેષુ દેખિ ભએ નિપટ દુખારે ॥
 દૂતન્હ મુનિબર બૂઝી બાતા । કહહુ બિદેહ ભૂપ કુસલાતા ॥
 સુનિ સકુચાઇ નાઇ મહિ માથા । બોલે ચર બર જોરેં હાથા ॥
 બૂઝબ રાઉર સાદર સાઈ । કુસલ હેતુ સો ભયઉ ગોસાઈ ॥
 દો. નાહિ ત કોસલ નાથ કેં સાથ કુસલ ગઇ નાથ ।

મિથિલા અવધ બિસેષ તેં જગુ સબ ભયઉ અનાથ ॥ ૨૭૦ ॥

કોસલપતિ ગતિ સુનિ જનકૌરા । ભે સબ લોક સોક બસ બૌરા ॥
 જેહિં દેખે તેહિ સમય બિદેહુ । નામુ સત્ય અસ લાગ ન કેહુ ॥
 રાનિ કુચાલિ સુનત નરપાલહિ । સૂઝ ન કછુ જસ મનિ બિનુ બ્યાલહિ ॥
 ભરત રાજ રઘુબર બનબાસૂ । ભા મિથિલેસહિ હૃદયેં હરૌસૂ ॥
 નૃપ બૂઝે બુધ સચિવ સમાજૂ । કહહુ બિચારિ ઉચિત કા આજૂ ॥
 સમુજિ અવધ અસમંજસ દોઊ । ચલિઅ કિ રહિઅ ન કહ કછુ કોઊ ॥
 નૃપહિ ધીર ધરિ હૃદયેં બિચારી । પઠએ અવધ ચતુર ચર ચારી ॥
 બૂઝિ ભરત સતિ ભાઉ કુભાઊ । આએહુ બેગિ ન હોઇ લખાઊ ॥
 દો. ગએ અવધ ચર ભરત ગતિ બૂઝિ દેખિ કરતૂતિ ।

ચલે ચિત્રકુટહિ ભરતુ ચાર ચલે તેરહૂતિ ॥ ૨૭૧ ॥

દૂતન્હ આઇ ભરત કઇ કરની । જનક સમાજ જથામતિ બરની ॥
 સુનિ ગુર પરિજન સચિવ મહીપતિ । ભે સબ સોચ સનેહું બિકલ અતિ ॥
 ધરિ ધીરજુ કરિ ભરત બડ઼ાઈ । લિએ સુભટ સાહની બોલાઈ ॥
 ઘર પુર દેસ રાખિ રખવારે । હય ગય રથ બહુ જાન સૌવારે ॥
 દુઘરી સાધિ ચલે તતકાલા । કિએ બિશ્રામુ ન મગ મહીપાલા ॥
 ભોરહિ આજુ નહાઇ પ્રયાગા । ચલે જમુન ઉતરન સબુ લાગા ॥
 ખબરિ લેન હમ પઠએ નાથા । તિન્હ કહિ અસ મહિ નાયઉ માથા ॥
 સાથ કિરાત છ સાતક દીન્હે । મુનિબર તુરત બિદા ચર કીન્હે ॥

દો. સુનત જનક આગવનુ સબુ હરષેઉ અવધ સમાજુ ।

રઘુનંદનહિ સકોચુ બડ઼ો સોચ બિબસ સુરરાજુ ॥ ૨૭૨ ॥

ગરઇ ગલાનિ કુટિલ કેકેઈ । કાહિ કહૈ કેહિ દૂષનુ દેઈ ॥
 અસ મન આનિ મુદિત નર નારી । ભયઉ બહોરિ રહબ દિન ચારી ॥
 એહિ પ્રકાર ગત બાસર સોઊ । પ્રાત નહાન લાગ સબુ કોઊ ॥

करि मज्जनु पूजहिं नर नारी। गनप गौरि तिपुरारि तमारी ॥
 रमा रमन पद बंदि बखोरी। बिनवहिं अंजुलि अंथल जोरी ॥
 राजा रामु जानकी रानी। आनँद अवधि अवध रजधानी ॥
 सुभस बसठि हिरि सखित समाजा। भरतठि रामु करहुँ जुबराराजा ॥
 ओछि सुभ सुधौं सींथी सब डाडू। देव देहु जग जुवन लाडू ॥

दो. गुर समाज भाठन्ड सखित राम राजु पुर डोठि।

अछत राम राजा अवध मरिअ माग सबु कोठि ॥ २७३ ॥

सुनि सनेडमय पुरजन बानी। निंदहिं जोग बिरति मुनि ग्यानी ॥
 ओछि बिधि नित्यकरम करि पुरजन। रामहिं करहिं प्रनाम पुलकि तन ॥
 ठौंय नीय मध्यम नर नारी। लडहिं दरसु निज निज अनुडारी ॥
 सावधान सबडी सनमानहिं। सकल सराडत कृपानिधानहिं ॥
 लरिकाठलि ते रघुबर बानी। पालत नीति प्रीति पडियानी ॥
 सील सकोय सिंधु रघुराजि। सुमुभ सुलोचन सरल सुभाजि ॥
 कडत राम गुन गन अनुरागे। सब निज भाग सराडन लागे ॥
 डम सम पुन्य पुंज जग थोरे। जिन्डलि रामु जानत करि मोरे ॥

दो. प्रेम मगन तेछि समय सब सुनि आवत मिथिलेसु।

सखित सभा संभ्रम उठेठि रबिडुल कमल दिनेसु ॥ २७४ ॥

भाठ सखिव गुर पुरजन साथा। आगेँ गवनु डीन्ड रघुनाथा ॥
 गिरिबन्धु दीप जनकपति जबडीं। करि प्रनाम रथ त्यागेठि तबडीं ॥
 राम दरस लालसा उछाडू। पथ श्रम लेसु कलेसु न डाडू ॥
 मन तडुँ जडुँ रघुबर बैटेडी। बिनु मन तन टुप सुभ सुधि डेडी ॥
 आवत जनकु यले ओछि भाँती। सखित समाज प्रेम मति माती ॥
 आअे निकट टैपि अनुरागे। सादर मिलन परसपर लागे ॥
 लगे जनक मुनिजन पद बंदन। रिषिन्ड प्रनामु डीन्ड रघुनंदन ॥
 भाठन्ड सखित रामु मिलि राजलि। यले लवाठ समेत समाजलि ॥

दो. आश्रम सागर सांत रस पूरन पावन पाथु।

सेन मनहुँ करुना सरित लिअँ जाहिं रघुनाथु ॥ २७५ ॥

बोरति ग्यान बिराग करारे। बचन ससोक मिलत नद नारे ॥
 सोय उसास समीर तंरगा। धीरज तट तरुबर कर भंगा ॥
 बिषम बिषाद तोरावति धारा। भय भ्रम भवँर अर्भत अपारा ॥

કેવટ બુધ બિદ્યા બડાં નાવા । સકલિં ન ખેઇ ઐક નહિ આવા ॥
 બનચર કોલ કિરાત બિચારે । થકે બિલોકિ પથિક હિયં હારે ॥
 આશ્રમ ઉદધિ મિલી જબ જાઈ । મનહું ઉઠેઉ અંબુધિ અકુલાઈ ॥
 સોક બિકલ દોઉ રાજ સમાજા । રહા ન ગ્યાનુ ન ધીરજુ લાજા ॥
 ભૂપ રૂપ ગુન સીલ સરાહી । રોવહિં સોક સિંધુ અવગાહી ॥

ઇ. અવગાહિ સોક સમુદ્ર સોચહિં નારિ નર બ્યાકુલ મહા ।
 દૈ દોષ સકલ સરોષ બોલહિં બામ બિધિ કીન્હો કહા ॥
 સુર સિદ્ધ તાપસ જોગિજન મુનિ દેખિ દસા બિદેહ કી ।
 તુલસી ન સમરથુ કોઉ જો તરિ સકૈ સરિત સનેહ કી ॥

સો. કિએ અમિત ઉપદેસ જહં તહં લોગન્હ મુનિબરન્હ ।
 ધીરજુ ધરિઅ નરેસ કહેઉ બસિષ્ઠ બિદેહ સન ॥ ૨૭૬ ॥

જાસુ ગ્યાનુ રબિ ભવ નિસિ નાસા । બચન કિરન મુનિ કમલ બિકાસા ॥
 તેહિ કિ મોહ મમતા નિઅરાઈ । યહ સિય રામ સનેહ બડાં ાઈ ॥
 બિષ્ઠ સાધક સિદ્ધ સયાને । ત્રિબિધ જુવ જગ બેદ બખાને ॥
 રામ સનેહ સરસ મન જાસૂ । સાધુ સભાં બડાં આદર તાસૂ ॥
 સોહ ન રામ પેમ બિનુ ગ્યાનૂ । કરનધાર બિનુ જિમિ જલજાનૂ ॥
 મુનિ બહુબિધિ બિદેહુ સમુજાએ । રામઘાટ સબ લોગ નહાએ ॥
 સકલ સોક સંકુલ નર નારી । સો બાસરુ બીતેઉ બિનુ બારી ॥
 પસુ ખગ મૃગન્હ ન કીન્હ અહારૂ । પ્રિય પરિજન કર કૌન બિચારૂ ॥

દો. દોઉ સમાજ નિમિરાજુ રઘુરાજુ નહાને પ્રાત ।
 બૈઠે સબ બટ બિટપ તર મન મલીન કૃસ ગાત ॥ ૨૭૭ ॥

જે મહિસુર દસરથ પુર બાસી । જે મિથિલાપતિ નગર નિવાસી ॥
 હંસ બંસ ગુર જનક પુરોધા । જિન્હ જગ મગુ પરમારથુ સોધા ॥
 લગે કહન ઉપદેસ અનેકા । સહિત ધરમ નય બિરતિ બિબેકા ॥
 કૌસિક કહિ કહિ કથા પુરાની । સમુજાઈ સબ સભા સુબાની ॥
 તબ રઘુનાથ કોસિકહિ કહેઊ । નાથ કાલિ જલ બિનુ સબુ રહેઊ ॥
 મુનિ કહ ઉચિત કહત રઘુરાઈ । ગયઉ બીતિ દિન પહર અઢાં ાઈ ॥
 રિષિ રુખ લખિ કહ તેરહુતિરાજૂ । ઇહાં ઉચિત નહિ અસન અનાજૂ ॥
 કહા ભૂપ ભલ સબહિ સોહાના । પાઈ રજાયસુ ચલે નહાના ॥

દો. તેહિ અવસર ફૂલ ફૂલ દલ મૂલ અનેક પ્રકાર ।

लघ आये बनचर बिपुल भरि भरि काँवरि भार ॥ २७८ ॥

कामध मे गिरि राम प्रसादा । अवलोकत अपहरत बिषादा ॥
सर सरिता बन भूमि बिभागा । जनु उमगत आनँद अनुरागा ॥
बेलि बिटप सब सङ्गल सङ्गला । बोलत भग मृग अलि अनुकूला ॥
तेलि अवसर बन अधिक उछाडू । त्रिबिध समीर सुभद सब काडू ॥
जाध न बरनि मनोहरताध । जनु मखि करति जनक पडुनाध ॥
तब सब लोग नडाध नडाध । राम जनक मुनि आयसु पाध ॥
देभि देभि तरुबर अनुरागे । जडँ तडँ पुरजन उतरन लागे ॥
दल हल मूल कंद बिधि नाना । पावन सुंदर सुधा समाना ॥

दो. सादर सब कडँ रामगुर पठये भरि भरि भार ।

पूजि पितर सुर अतिथि गुर लगे करन हरडार ॥ २७९ ॥

अेखि बिधि बासर बीते यारी । रामु निरधि नर नारि सुभारी ॥
दुडु समाज असि रुचि मन माडी । बिनु सिय राम हिरब लल नाडी ॥
सीता राम संग बनबासू । डोटि अमरपुर सरिस सुपासू ॥
परिहरि लभन रामु बैदेडी । जेखि घरु भाव बाम बिधि तेडी ॥
दाडिन दधउ डोध जब सबडी । राम समीप बसिअ बन तबडी ॥
मंदाडिनि मज्जनु तिडु काला । राम दरसु मुद मंगल माला ॥
अटनु राम गिरि बन तापस थल । असनु अभिअ सम कंद मूल हल ॥
सुभ समेत संभत दुध साता । पल सम डोखिं न जनिअखिं जाता ॥

दो. अेखि सुभ जोग न लोग सब कडखिं कडँ अस भागु ॥

सडज सुभायँ समाज दुडु राम चरन अनुरागु ॥ २८० ॥

अेखि बिधि सकल मनोरथ करडी । बचन सप्रेम सुनत मन डरडी ॥
सीय मातु तेखि समय पठाध । दासीं देभि सुअवसरु आध ॥
सावकास सुनि सब सिय सासू । आयउ जनकराज रनिवासू ॥
डौसल्यौ सादर सनमानी । आसन दिअे समय सम आनी ॥
सीलु सनेड सकल दुडु ओरा । द्रवखिं देभि सुनि कुलिस कठोरा ॥
पुलक सिथिल तन बारि बिलोचन । मखि नभ लिपन लगीं सब सोचन ॥
सब सिय राम प्रीति डि सि मूरती । जनु करुना बडु भेष बिसूरति ॥
सीय मातु कड बिधि बुधि बाँकी । जो पय हेनु होर पबि टाँकी ॥

दो. सुनिअ सुधा देभिअखिं गरल सब करतूति कराल ।

જહું તહું કાક ઉલૂક બક માનસ સકૃત મરાલ ॥ ૨૮૧ ॥

સુનિ સસોચ કહ દેબિ સુમિત્રા। બિધિ ગતિ બડ઼િ બિપરીત બિચિત્રા ॥
જો સૃજિ પાલઇ હરઇ બહોરી। બાલ કેલિ સમ બિધિ મતિ ભોરી ॥
કૌસલ્યા કહ દોસુ ન કાહૂ। કરમ બિબસ દુખ સુખ છતિ લાહૂ ॥
કઠિન કરમ ગતિ જાન બિધાતા। જો સુભ અસુભ સકલ ફલ દાતા ॥
ઈસ રજાઇ સીસ સબહી કેં। ઉતપતિ થિતિ લય બિષહુ અમી કેં ॥
દેબિ મોહ બસ સોચિઅ બાદી। બિધિ પ્રપંચુ અસ અચલ અનાદી ॥
ભૂપતિ જિઅબ મરબ ઉર આની। સોચિઅ સપ્તિ લપ્તિ નિજ હિત હાની ॥
સીય માતુ કહ સત્ય સુબાની। સુકૃતી અવધિ અવધપતિ રાની ॥

દો. લખનુ રામ સિય જાહું બન ભલ પરિનામ ન પોચુ।

ગહબરિ હિચેં કહ કૌસિલા મોહિ ભરત કર સોચુ ॥ ૨૮૨ ॥

ઈસ પ્રસાદ અસીસ તુમહારી। સુત સુતબધૂ દેવસરિ બારી ॥
રામ સપથ મેં કીન્હ ન કાહો। સો કરિ કહઉં સખી સતિ ભાહો ॥
ભરત સીલ ગુન બિનય બડ઼ાઈ। ભાયપ ભગતિ ભરોસ ભલાઈ ॥
કહત સારદહુ કર મતિ હીચે। સાગર સીપ કિ જાહિં ઉલીચે ॥
જાનઉં સદા ભરત કુલદીપા। બાર બાર મોહિ કહેઉ મહીપા ॥
કસેં કનકુ મનિ પારિપ્તિ પાઝેં। પુરુષ પરિપ્તિઅહિં સમચેં સુભાઝેં।
અનુચિત આજુ કહબ અસ મોરા। સોક સનેહું સયાનપ થોરા ॥
સુનિ સુરસરિ સમ પાવનિ બાની। ભઈ સનેહ બિકલ સબ રાની ॥

દો. કૌસલ્યા કહ ધીર ધરિ સુનહુ દેબિ મિથિલેસિ।

કો બિબેકનિધિ બલ્લભહિ તુમહહિ સકઈ ઉપદેસિ ॥ ૨૮૩ ॥

રાનિ રાય સન અવસરુ પાઈ। અપની ભાંતિ કહબ સમુજાઈ ॥
રખિઅહિં લખનુ ભરતુ ગબનહિં બન। જૌ યહ મત માનૈ મહીપ મન ॥
તૌ ભલ જતનુ કરબ સુબિચારી। મોરેં સૌચુ ભરત કર ભારી ॥
ગૂઢ઼ સનેહ ભરત મન માહી। રહેં નીક મોહિ લાગત નાહી ॥
લપ્તિ સુભાઉ સુનિ સરલ સુબાની। સબ ભઈ મગન કરુન રસ રાની ॥
નભ પ્રસૂન ઝરિ ધન્ય ધન્ય ઘુનિ। સિથિલ સનેહું સિદ્ધ જોગી મુનિ ॥
સબુ રનિવાસુ બિથકિ લપ્તિ રહેહો। તબ ધરિ ધીર સુમિત્રાં કહેહો ॥
દેબિ દંડ જુગ જામિનિ બીતી। રામ માતુ સુની ઉઠી સપ્રીતી ॥

દો. બેગિ પાઉ ધારિઅ થલહિ કહ સનેહું સતિભાય।

उमरें तौ अब ठस गति डे मिथिलेस सहाय ॥ २८४ ॥

लषि सनेह सुनि बचन बिनीता । जनकप्रिया गह पाय पुनीता ॥
 देबि उचित असि बिनय तुम्हारी । दसरथ धरिनि राम मडतारी ॥
 प्रभु अपने नीयहु आदरडी । अगिनि धूम गिरि सिर तिनु धरडी ॥
 सेवकु राउ करम मन बानी । सदा सहाय मडेसु भवानी ॥
 रउरे अंग जोगु जग को डै । दीप सहाय डि दिनकर सोडै ॥
 रामु जाँठ अनु करि सुर काजू । अचल अवधपुर करिडलिं राजू ॥
 अमर नाग नर राम बाहुबल । सुभ बसिडलिं अपने अपने थल ॥
 यड सब जागबलिक कलि राभा । देबि न डोँठ मुधा मुनि भाषा ॥

दो. अस कलि पग परि पेम अति सिय डित बिनय सुनाए ॥

सिय समेत सियमातु तब यली सुआयसु पाए ॥ २८५ ॥

प्रिय परिजनडि मिली बैदेडी । जो जेडि जोगु भाँति तेडि तेडी ॥
 तापस भेष जानकी देपी । भा सबु बिकल बिषाद बिसेषी ॥
 जनक राम गुर आयसु पाए । यले थलडि सिय देपी आए ॥
 वीन्डि लाए उर जनक जानकी । पाडुन पावन पेम प्रान की ॥
 उर उमगेउ अंबुधि अनुरागू । भयउ भूप मनु मनहुँ पयागू ॥
 सिय सनेह बटु बाढःत जोडा । ता पर राम पेम सिंसु सोडा ॥
 शिरजुवी मुनि ग्यान बिकल जनु । बूडःत लडेउ बाल अवलंबनु ॥
 मोड मगन मति नडिं बिदेड की । मडिमा सिय रघुबर सनेह की ॥

दो. सिय पितु मातु सनेह बस बिकल न सकी सँभारि ।

धरनिसुताँ धीरजु धरेउ समउ सुधरमु बियारि ॥ २८६ ॥

तापस भेष जनक सिय देपी । भयउ पेमु परितोषु बिसेषी ॥
 पुत्रि पवित्र डिअे कुल दोडि । सुजस धवल जगु कड सबु कोडि ॥
 जिति सुरसरि कीरति सरि तोरी । गवनु कीन्ड बिधि अंड करोरी ॥
 गंग अवनि थल तीनि बडःरे । अेडिं डिअे साधु समाज धनेरे ॥
 पितु कड सत्य सनेहँ सुबानी । सीय सकुय महुँ मनहुँ समानी ॥
 पुनि पितु मातु वीन्ड उर लाए । सिभ आसिष डित दीन्डि सुडाए ॥
 कडति न सीय सकुयि मन माडी । ठडँ बसब रजनीं भल नाडी ॥
 लषि रुभ रानि जनायउ राडि । वृदथँ सराडत सीलु सुभाडि ॥

दो. बार बार मिलि भेंट सिय बिदा कीन्ड सनमानि ।

કહી સમય સિર ભરત ગતિ રાનિ સુબાનિ સયાનિ ॥ ૨૮૭ ॥

સુનિ ભૂપાલ ભરત બ્યવહારૂ । સોન સુગંધ સુધા સસિ સારૂ ॥
મૂદે સજલ નયન પુલકે તન । સુજસુ સરાહન લગે મુદિત મન ॥
સાવધાન સુનુ સુમુખિ સુલોચનિ । ભરત કથા ભવ બંધ બિમોચનિ ॥
ધરમ રાજનય બ્રહ્મબિચારૂ । ઇહાં જથામતિ મોર પ્રચારૂ ॥
સો મતિ મોરિ ભરત મહિમાહી । કહે કાહ છલિ છુઅતિ ન છાંહી ॥
બિધિ ગનપતિ અહિપતિ સિવ સારદ । કબિ કોબિદ બુધ બુદ્ધિ બિસારદ ॥
ભરત ચરિત કીરતિ કરતૂતી । ધરમ સીલ ગુન બિમલ બિભૂતી ॥
સમુજત સુનત સુખદ સબ કાહૂ । સુચિ સુરસરિ રુચિ નિદર સુધાહૂ ॥

દો. નિરવધિ ગુન નિરુપમ પુરુષુ ભરતુ ભરત સમ જાનિ ।

કહિઅ સુમેરુ કિ સેર સમ કબિકુલ મતિ સકુચાનિ ॥ ૨૮૮ ॥

અગમ સબહિ બરનત બરબરની । જિમિ જલહીન મીન ગમુ ધરની ॥
ભરત અમિત મહિમા સુનુ રાની । જાનહિં રામુ ન સકહિં બપ્પાની ॥
બરનિ સપ્રેમ ભરત અનુભાગી । તિય જિય કી રુચિ લખિ કહ રાગી ॥
બહુરહિં લખનુ ભરતુ બન જાહી । સબ કર ભલ સબ કે મન માર્હી ॥
દેબિ પરંતુ ભરત રઘુબર કી । પ્રીતિ પ્રતીતિ જાઇ નહિં તરકી ॥
ભરતુ અવધિ સનેહ મમતા કી । જઘપિ રામુ સીમ સમતા કી ॥
પરમારથ સ્વારથ સુખ સારે । ભરત ન સપનેહૂં મનહૂં નિહારે ॥
સાધન સિદ્ધ રામ પગ નેહૂ ॥ મોહિ લખિ પરત ભરત મત એહૂ ॥

દો. ભોરેહૂં ભરત ન પેલિહહિં મનસહૂં રામ રજાઇ ।

કરિઅ ન સોચુ સનેહ બસ કહેઉ ભૂપ બિલખાઇ ॥ ૨૮૯ ॥

રામ ભરત ગુન ગનત સપ્રીતી । નિસિ દંપતિહિ પલક સમ બીતી ॥
રાજ સમાજ પ્રાત જુગ જાગે । નહાઇ નહાઇ સુર પૂજન લાગે ॥
ગે નહાઇ ગુર પહીં રઘુરાઇ । બંદિ ચરન બોલે રુખ પાઇ ॥
નાથ ભરતુ પુરજન મહતારી । સોક બિકલ બનબાસ દુખારી ॥
સહિત સમાજ રાઉ મિથિલેસૂ । બહુત દિવસ ભએ સહત કલેસૂ ॥
ઉચિત હોઇ સોઇ કીજિઅ નાથા । હિત સબહી કર રૌરે હાથા ॥
અસ કહિ અતિ સકુચે રઘુરાગી । મુનિ પુલકે લખિ સીલુ સુભાગી ॥
તુમ્હ બિનુ રામ સકલ સુખ સાજા । નરક સરિસ દુહુ રાજ સમાજા ॥

દો. પ્રાન પ્રાન કે જીવ કે જિવ સુખ કે સુખ રામ ।

तुम्ह तजि तात सोडात गृह जिन्डलि तिनडलिं बिधि बाम ॥ २८० ॥

सो सुभु करमु धरमु जरि जाओ। जहँ न राम पद पंजज भाओ ॥
 जोगु कुजोगु ग्यानु अग्यानु। जहँ नहिं राम पेम परधानू ॥
 तुम्ह बिनु दुष्पी सुभी तुम्ह तेडीं। तुम्ह जानहुं जिय जो जेहि केडीं ॥
 राउर आयसु सिर सभडी केँ। बिदित इपालहि गति सभ नीकेँ ॥
 आपु आश्रमहि धारिअ पाओ। भयउ सनेह सिथिल मुनिराओ ॥
 करि प्रनाम तब रामु सिधाये। रिषि धरि धीर जनक पछिं आये ॥
 राम बचन गुरु नृपलि सुनाये। सील सनेह सुभायँ सुडाये ॥
 मडाराज अब कीजिअ सोई। सभ कर धरम सखित छित छोई।

दो. ग्यान निधान सुजान सुधि धरम धीर नरपाल।

तुम्ह बिनु असमंजस समन को समरथ अेलि काल ॥ २८१ ॥

सुनि मुनि बचन जनक अनुरागे। लभि गति ग्यानु बिरागु बिरागे ॥
 सिथिल सनेहँ गुनत मन माडीं। आये छडाँ कीन्ड लल नाडी ॥
 रामलि रायँ कडेउ बन जाना। कीन्ड आपु प्रिय प्रेम प्रवाना ॥
 उम अब बन तेँ बनलि पठाई। प्रमुदित किरब बिबेक बड्ाई ॥
 तापस मुनि मडिसुर सुनि देपी। लये प्रेम बस बिकल बिसेपी ॥
 समउ समुजि धरि धीरजु राजा। यले भरत पछिं सखित समाजा ॥
 भरत आछ आगेँ लछ वीन्डे। अवसर सरिस सुआसन दीन्डे ॥
 तात भरत कड तेरहुति राओ। तुम्हलि बिदित रघुबीर सुभाओ ॥

दो. राम सत्यव्रत धरम रत सभ कर सीलु सनेहु ॥

संकट सखत सकोच बस कडिअ जो आयसु देहु ॥ २८२ ॥

सुनि तन पुलकि नयन भरि बारी। बोले भरतु धीर धरि भारी ॥
 प्रभु प्रिय पूज्य पिता सम आपू। कुलगुरु सम छित माय न बापू ॥
 कौसिकादि मुनि सथिव समाजू। ग्यान अंबुनिधि आपुनु आजू ॥
 सिंसु सेवक आयसु अनुगामी। जानि मोहि सिभ देछअ स्वामी ॥
 अेलि समाज थल बूजब राउर। मौन मलिन मैँ बोलब बाउर ॥
 छोटे बदन कडुँ बड्िं बाता। छमब तात लभि बाम बिधाता ॥
 आगम निगम प्रसिद्ध पुराना। सेवाधरमु कठिन जगु जाना ॥
 स्वामि धरम स्वारथलि बिरोधू। बैरु अंध प्रेमलि न प्रबोधू ॥

दो. राभि राम रूप धरमु व्रतु पराधीन मोहि जानि।

સબ કેં સંમત સર્બ હિત કરિઅ પેમુ પહિચાનિ ॥ ૨૯૩ ॥

ભરત બચન સુનિ દેખિ સુભાગી । સહિત સમાજ સરાહત રાગી ॥
 સુગમ અગમ મૃદુ મંજુ કઠોરે । અરથુ અમિત અતિ આખર થોરે ॥
 જયૌ મુખ મુકુર મુકુર નિજ પાની । ગહિ ન જાઇ અસ અદભુત બાની ॥
 ભૂપ ભરત મુનિ સહિત સમાજૂ । ગે જહું બિબુધ કુમુદ દ્વિજરાજૂ ॥
 સુનિ સુધિ સોચ બિકલ સબ લોગા । મનહું મીનગન નવ જલ જોગા ॥
 દેવં પ્રથમ કુલગુર ગતિ દેખી । નિરખિ બિદેહ સનેહ બિસેષી ॥
 રામ ભગતિમય ભરતુ નિહારે । સુર સ્વારથી હહરિ હિચેં હારે ॥
 સબ કોઉ રામ પેમમય પેખા । ભઉ અલેખ સોચ બસ લેખા ॥

દો. રામુ સનેહ સકોચ બસ કહ સસોચ સુરરાજ ।

રચહુ પ્રપંચહિ પંચ મિલિ નાહિં ત ભયઉ અકાજુ ॥ ૨૯૪ ॥

સુરન્હ સુમિરિ સારદા સરાહી । દેબિ દેવ સરનાગત પાહી ॥
 ફેરિ ભરત મતિ કરિ નિજ માયા । પાલુ બિબુધ કુલ કરિ છલ છાયા ॥
 બિબુધ બિનય સુનિ દેખિ સયાની । બોલી સુર સ્વારથ જડઃ જાની ॥
 મો સન કહહુ ભરત મતિ ફેરૂ । લોચન સહસ ન સૂઝ સુમેરૂ ॥
 બિધિ હરિ હર માયા બડઃિ ભારી । સોઉ ન ભરત મતિ સકઠ નિહારી ॥
 સો મતિ મોહિ કહત કરુ ભોરી । ચંદિનિ કર કિ ચંડકર ચોરી ॥
 ભરત હૃદયં સિય રામ નિવાસૂ । તહું કિ તિમિર જહું તરનિ પ્રકાસૂ ॥
 અસ કહિ સારદ ગઠ બિધિ લોકા । બિબુધ બિકલ નિસિ માનહું કોકા ॥

દો. સુર સ્વારથી મલીન મન કીન્હ કુમંત્ર કુઠાટુ ॥

રચિ પ્રપંચ માયા પ્રબલ ભય ભ્રમ અરતિ ઉચાટુ ॥ ૨૯૫ ॥

કરિ કુચાલિ સોચત સુરરાજૂ । ભરત હાથ સબુ કાજુ અકાજૂ ॥
 ગએ જનકુ રઘુનાથ સમીપા । સનમાને સબ રબિકુલ દીપા ॥
 સમય સમાજ ધરમ અબિરોધા । બોલે તબ રઘુબંસ પુરોધા ॥
 જનક ભરત સંબાદુ સુનાઈ । ભરત કહાઉતિ કહી સુહાઈ ॥
 તાત રામ જસ આયસુ દેહૂ । સો સબુ કરૈ મોર મત એહૂ ॥
 સુનિ રઘુનાથ જોરિ જુગ પાની । બોલે સત્ય સરલ મૃદુ બાની ॥
 બિધમાન આપુનિ મિથિલેસૂ । મોર કહબ સબ ભાંતિ ભદેસૂ ॥
 રાઉર રાય રજાયસુ હોઈ । રાઉરિ સપથ સહી સિર સોઈ ॥

દો. રામ સપથ સુનિ મુનિ જનકુ સકુચે સભા સમેત ।

सकल बिलोकित भरत मुपु बनध न उतरु दैत ॥ २६६ ॥

सभा सकुच्य बस भरत निहारी । रामबंधु धरि धीरजु भारी ॥
 कुसमउ दैपि सनेहु सँभारा । बढःंत बिधि जिमि घटज निवारा ॥
 सोड कनकलोचन मति छोनी । हरी भिमल गुन गन जगजोनी ॥
 भरत बिभेक बराडँ बिसावा । अनायास उधरी तेहि काला ॥
 करि प्रनामु सब कळँ कर जोरे । रामु राउ गुर साधु निहारे ॥
 छमब आजु अति अनुचिंत मोरा । कळँ बदन मृदु बचन कठोरा ॥
 छिळँ सुमिरी सारदा सुडाछ । मानस तँ मुप पंकज आछ ॥
 भिमल बिभेक धरम नय साली । भरत भारती मंजु मराली ॥

दो. निरपि बिभेक बिलोचनन्दि सिथिल सनेहुँ समाजु ।

करि प्रनामु बोले भरतु सुमिरि सीय रघुराजु ॥ २६७ ॥

प्रभु पितु मातु सुद्ध गुर स्वामी । पूज्य परम छित अंतरजाभी ॥
 सरल सुसाखिबु सील निधानू । प्रनतपाल सर्बग्य सुजानू ॥
 समरथ सरनागत छितकारी । गुनगाडकु अवगुन अघ छारी ॥
 स्वामि गोसाँछि सरिस गोसाछ । मोछि समान मैं साछँ दोछाछ ॥
 प्रभु पितु बचन मोह बस पेवी । आयँ छँडाँ समाजु सकेवी ॥
 जग लल पोय ठौय अरु नीयू । अभिअ अमरपद माडुरु भीयू ॥
 राम रजाछ मेट मन माडी । देभा सुना कतहुँ कोछि नाडी ॥
 सो मैं सब बिधि कीन्दि छिछाछ । प्रभु मानी सनेह सेवकाछ ॥

दो. कृपाँ ललाछ आपनी नाथ कीन्दि लल मोर ।

दूषन ले भूषन सरिस सुजसु यारु यहु ओर ॥ २६८ ॥

राउरि रीति सुभानि बडःाछ । जगत बिदित निगमागम गाछ ॥
 कूर कुटिल भल कुमति कलकी । नीय निसील निरीस निसंकी ॥
 तेछ सुनि सरन सामुछँ आये । सकृत प्रनामु किछँ अपनाये ॥
 दैपि दोष कबहुँ न उर आने । सुनि गुन साधु समाज बभाने ॥
 को साखिब सेवकछि नेवाजु । आपु समाज साज सब साजु ॥
 निज करतूति न समुञ्जिअ सपने । सेवक सकुच सोयु उर अपने ॥
 सो गोसाछँ नछि दूसर कोपी । भुजा उछाछ कळँ पन रोपी ॥
 पसु नायत सुक पाठ प्रबीना । गुन गति नट पाठक आधीना ॥

दो. योँ सुधारि सनमानि जन डिअे साधु सिरमोर ।

કો કૃપાલ બિનુ પાલિહૈ બિરિદાવલિ બરજોર ॥ ૨૯૯ ॥

સોક સનેહં કિ બાલ સુભાચ્ઞં । આચરૈ લાઇ રજાયસુ બાચ્ઞં ॥
તબહું કૃપાલ હેરિ નિજ ઓરા । સબહિ ભાંતિ ભલ માનેઉ મોરા ॥
દેખેઉં પાય સુમંગલ મૂલા । જનેઉં સ્વામિ સહજ અનુકૂલા ॥
બડ઼ોં સમાજ બિલોકેઉં ભાગૂ । બડ઼ોં ચૂક સાહિબ અનુરાગૂ ॥
કૃપા અનુગ્રહ અંગુ અઘાઇ । કીન્હિ કૃપાનિધિ સબ અધિકાઇ ॥
રાખા મોર દુલાર ગોસાઇ । અપને સીલ સુભાયં ભલાઇ ॥
નાથ નિપટ મૈ કીન્હિ ઢિઠાઇ । સ્વામિ સમાજ સકોચ બિહાઇ ॥
અબિનય બિનય જથારુચિ બાની । છમિહિ દેઉ અતિ આરતિ જાની ॥

દો. સુહ્રદ સુજાન સુસાહિબહિ બહુત કહબ બડ઼ોં ખોરિ ।
આચસુ દેઇઅ દેવ અબ સબઇ સુધારી મોરિ ॥ ૩૦૦ ॥

પ્રભુ પદ પદમ પરાગ દોહાઇ । સત્ય સુકૃત સુખ સીવૈ સુહાઇ ॥
સો કરિ કહઉં હિએ અપને કી । રુચિ જાગત સોવત સપને કી ॥
સહજ સનેહં સ્વામિ સેવકાઇ । સ્વારથ છલ ફલ ચારિ બિહાઇ ॥
અગ્યા સમ ન સુસાહિબ સેવા । સો પ્રસાદુ જન પાવૈ દેવા ॥
અસ કહિ પ્રેમ બિબસ ભએ ભારી । પુલક સરીર બિલોચન બારી ॥
પ્રભુ પદ કમલ ગહે અકુલાઇ । સમઉ સનેહુ ન સો કહિ જાઇ ॥
કૃપાસિંધુ સનમાનિ સુબાની । બૈઠાએ સમીપ ગહિ પાની ॥
ભરત બિનય સુનિ દેખિ સુભાગી । સિથિલ સનેહં સભા રઘુરાગી ॥

ઇ. રઘુરાઉ સિથિલ સનેહં સાધુ સમાજ મુનિ મિથિલા ધની ।
મન મહું સરાહત ભરત ભાયપ ભગતિ કી મહિમા ધની ॥
ભરતહિ પ્રસંસત બિબુધ બરષત સુમન માનસ મલિન સે ।
તુલસી બિકલ સબ લોગ સુનિ સકુચે નિસાગમ નલિન સે ॥

સો. દેખિ દુખારી દીન દુહુ સમાજ નર નારિ સબ ।
મઘવા મહા મલીન મુએ મારિ મંગલ ચહત ॥ ૩૦૧ ॥

કપટ કુચાલિ સીવૈ સુરરાજૂ । પર અકાજ પ્રિય આપન કાજૂ ॥
કાક સમાન પાકરિપુ રીતી । છલી મલીન કતહું ન પ્રતીતી ॥
પ્રથમ કુમત કરિ કપટુ સૈકેલા । સો ઉચાટુ સબ કેં સિર મેલા ॥
સુરમાચાં સબ લોગ બિમોહે । રામ પ્રેમ અતિસય ન બિછોહે ॥
ભય ઉચાટ બસ મન થિર નાહી । છન બન રુચિ છન સદન સોહાહી ॥

दुबिध मनोगति प्रजा दुभारी। सरित सिंधु संगम जनु भारी ॥
दुयित कतहुँ परितोषु न लडलीं। अेक अेक सन मरमु न कडलीं ॥
लपि डिथेँ लँसि कड कृपानिधानू। सरिस स्वान मघवान जुषानू ॥

दो. भरतु जनु कु मुनिजन सखिव साधु सखेत बिडाछ।
लागि देवमाया सबडि जथाजोगु जनु पाछ ॥ ३०२ ॥

कृपासिंधु लपि लोग दुभारे। निज सनेहँ सुरपति छल भारे ॥
सभा राउ गुर मडिसुर मंत्री। भरत भगति सब कै मति जंत्री ॥
रामडि चितवत चित्र लिपे से। सकुचत भोलत बयन सिपे से ॥
भरत प्रीति नति बिनय अऽःाँ। सुनत सुभए भरनत कठिनाछ ॥
जासु बिलोडि भगति लवलेसू। प्रेम मगन मुनिगन मिथिलेसू ॥
मडिमा तासु कडै डिमि तुलसी। भगति सुभायँ सुमति डिथेँ डुलसी ॥
आपु छोटि मडिमा अऽःि जानी। कबिकुल कानि मानि सकुथानी ॥
कडि न सकति गुन रुचि अधिकाछ। मति गति बाल बयन की नाछ ॥

दो. भरत बिमल जसु बिमल बिधु सुमति यकोरकुमारि।
उदित बिमल जन दृद्य नभ अेकटक रडी निडारि ॥ ३०३ ॥

भरत सुभाउ न सुगम निगमहुँ। लघु मति यापलता कबि छमहुँ ॥
कडत सुनत सति भाउ भरत को। सीय राम पद छोछ न रत को ॥
सुभिरत भरतडि प्रेमु राम को। जेडि न सुलभ तेडि सरिस आम को ॥
देपि दयाल दसा सबडी की। राम सुजान जानि जन जु की ॥
धरम धुरीन धीर नय नागर। सत्य सनेह सील सुभ सागर ॥
देसु काल लपि समउ समाजू। नीति प्रीति पालक रघुराजू ॥
भोले बयन बानि सरबसु से। डित परिनाम सुनत ससि रसु से ॥
तात भरत तुम्ह धरम धुरीना। लोक भेद बिद प्रेम प्रबीना ॥

दो. करम बयन मानस बिमल तुम्ह समान तुम्ह तात।
गुर समाज लघु बंधु गुन कुसमयँ डिमि कडि जात ॥ ३०४ ॥

जानहु तात तरनि डुल रीती। सत्यसंध पितु कीरति प्रीती ॥
समउ समाजु लाज गुरुजन की। उदासीन डित अनडित मन की ॥
तुम्हडि बिदित सबडी कर करमू। आपन मोर परम डित धरमू ॥
मोडि सब भाँति भरोस तुम्हारा। तदपि कडुँ अवसर अनुसारा ॥
तात तात बिनु भात डमारी। केवल गुरुकुल कृपाँ सँभारी ॥

નતરુ પ્રજા પરિજન પરિવારુ । હમહિ સહિત સબુ હોત ખુઆરુ ॥
જૌ બિનુ અવસર અથવૈ દિનેસૂ । જગ કેહિ કહહુ ન હોઇ કલેસૂ ॥
તસ ઉતપાતુ તાત બિધિ કીન્હા । મુનિ મિથિલેસ રાખિ સબુ લીન્હા ॥

દો. રાજ કાજ સબ લાજ પતિ ધરમ ધરનિ ધન ધામ ।

ગુરુ પ્રભાઉ પાલિહિ સબહિ ભલ હોઇહિ પરિનામ ॥ ૩૦૫ ॥

સહિત સમાજ તુમહાર હમારા । ઘર બન ગુરુ પ્રસાદ રખવારા ॥
માતુ પિતા ગુરુ સ્વામિ નિદેસૂ । સકલ ધરમ ધરનીધર સેસૂ ॥
સો તુમહ કરહુ કરાવહુ મોહુ । તાત તરનિકુલ પાલક હોહુ ॥
સાધક એક સકલ સિધિ દેની । કીરતિ સુગતિ ભૂતિમય બેની ॥
સો બિચારિ સહિ સંકટુ ભારી । કરહુ પ્રજા પરિવારુ સુખારી ॥
બાંટી બિપતિ સબહિ મોહિ ભાઈ । તુમહહિ અવધિ ભરિ બડ઼િ કઠિનાઈ ॥
જાનિ તુમહહિ મૂદુ કહઉં કઠોરા । કુસમયૈ તાત ન અનુચિત મોરા ॥
હોહિં કુઠાયૈ સુબંધુ સુહારમે । ઓડ઼િઅહિં હાથ અસનિહુ કે ઘાએ ॥

દો. સેવક કર પદ નયન સે મુખ સો સાહિબુ હોઇ ।

તુલસી પ્રીતિ કિ રીતિ સુનિ સુકબિ સરાહહિં સોઇ ॥ ૩૦૬ ॥

સભા સકલ સુનિ રઘુબર બાની । પ્રેમ પયોધિ અમિઅ જનુ સાની ॥
સિથિલ સમાજ સનેહ સમાધી । દેખિ દસા ચુપ સારદ સાધી ॥
ભરતહિ ભયઉ પરમ સંતોષૂ । સનમુખ સ્વામિ બિમુખ દુખ દોષૂ ॥
મુખ પ્રસન્ન મન મિટા બિષાદૂ । ભા જનુ ગૂંગેહિ ગિરા પ્રસાદૂ ॥
કીન્હ સપ્રેમ પ્રનામુ બહોરી । બોલે પાનિ પંકરુહ જોરી ॥
નાથ ભયઉ સુખુ સાથ ગએ કો । લહેઉં લાહુ જગ જનમુ ભએ કો ॥
અબ કૃપાલ જસ આયસુ હોઇ । કરૌં સીસ ધરિ સાદર સોઇ ॥
સો અવલંબ દેવ મોહિ દેઇ । અવધિ પારુ પાવૌ જેહિ સેઇ ॥

દો. દેવ દેવ અભિષેક હિત ગુરુ અનુસાસનુ પાઇ ।

આનેઉં સબ તીરથ સલિલુ તેહિ કહું કાહ રજાઇ ॥ ૩૦૭ ॥

એકુ મનોરથુ બડ઼િ મન માહી । સભયૈ સકોચ જાત કહિ નાહી ॥
કહહુ તાત પ્રભુ આયસુ પાઇ । બોલે બાનિ સનેહ સુહાઇ ॥
ચિત્રકૂટ સુચિ થલ તીરથ બન । ખગ મૂગ સર સરિ નિર્ઝર ગિરિગન ॥
પ્રભુ પદ અંકિત અવનિ બિસેષી । આયસુ હોઇ ત આવૌ દેખી ॥
અવસિ અત્રિ આયસુ સિર ધરહુ । તાત બિગતભય કાનન ચરહુ ॥

मुनि प्रसाद अनु मंगल दाता । पावन परम सुडावन भ्राता ॥
रिषिनायकु जहँ आयसु देहीं । राभेडु तीरथ जलु थल तेहीं ॥
सुनि प्रभु बचन भरत सुभ पावा । मुनि पद कमल मुदित सिरु नावा ॥

दो. भरत राम संभादु सुनि सकल सुमंगल मूल ।

सुर स्वारथी सराडि कुल बरषत सुरतरु डूल ॥ ३०८ ॥

धन्य भरत जय राम गोसाँ । कडत देव डरषत बरिआँ ।
मुनि मिथिलेस सभाँ सब काडू । भरत बचन सुनि भयउ उछाडू ॥
भरत राम गुन ग्राम सनेडू । पुलकि प्रसंसत राउ बिदेडू ॥
सेवक स्वामि सुभाउ सुडावन । नेमु पेमु अति पावन पावन ॥
मति अनुसार सराडन लागे । सखिव सभासद सब अनुरागे ॥
सुनि सुनि राम भरत संभादू । द्रुडु समाज डियँ डरषु बिषादू ॥
राम मातु दुभु सुभु सम जानी । कडि गुन राम प्रबोधी रानी ॥
अेक कडलिं रघुभीर अडःाँ । अेक सराडत भरत भलाँ ॥

दो. अत्रि कडेउ तब भरत सन सैल समीप सुडूप ।

राभिअ तीरथ तोय तहँ पावन अभिअ अनूप ॥ ३०९ ॥

भरत अत्रि अनुसासन पाँ । जल भाजन सब दिअे यलाँ ॥
सानुज आपु अत्रि मुनि साधू । सडित गअे जहँ डूप अगाधू ॥
पावन पाथ पुन्यथल राभा । प्रमुदित प्रेम अत्रि अस भाषा ॥
तात अनादि सिध्द थल अेलू । लोपेउ काल बिदित नलिं डेलू ॥
तब सेवकन्ड सरस थलु टेभा । किन्ड सुजल डित डूप बिसेषा ॥
बिधि बस भयउ बिस्व उपकाडु । सुगम अगम अति धरम बियाडु ॥
भरतकूप अब कडिडलिं लोगा । अति पावन तीरथ जल जोगा ॥
प्रेम सनेम निमज्जत प्राणी । डोँडलिं बिमल करम मन बानी ॥

दो. कडत डूप मडिमा सकल गअे जहँ रघुराउ ।

अत्रि सुनायउ रघुबरडि तीरथ पुन्य प्रभाउ ॥ ३१० ॥

कडत धरम षतिडास सप्रीती । भयउ भोरु निसि सो सुभ बीती ॥
नित्य निबाडि भरत दोउ भाँ । राम अत्रि गुर आयसु पाँ ॥
सडित समाज साज सब साँ । यले राम बन अटन पयाँ ॥
कोमल चरन चलत बिनु पनडी । भँ मृदु भूमि सकुचि मन मनडी ॥
कुस कंटक काँकरीं कुराँ । कटुक कठोर कुबस्तु दुराँ ॥

મહિ મંજુલ મૃદુ મારગ કીન્હે । બહત સમીર ત્રિબિધ સુખ લીન્હે ॥
સુમન બરષિ સુર ઘન કરિ છાહી । બિટપ કૂલિ કૂલિ તૃન મૃદુતાહી ॥
મૃગ બિલોકિ ખગ બોલિ સુબાની । સેવહિં સકલ રામ પ્રિય જાની ॥

દો. સુલભ સિદ્ધિ સબ પ્રાકૃતહુ રામ કહત જમુહાત ।

રામ પ્રાન પ્રિય ભરત કહું ચહ ન હોઇ બડ઼િ બાત ॥ ૩૧૧ ॥

એહિ બિધિ ભરતુ ફિરત બન માહી । નેમુ પ્રેમુ લખિ મુનિ સકુચાહી ॥
પુન્ય જલાશ્રય ભૂમિ બિભાગા । ખગ મૃગ તરુ તૃન ગિરિ બન બાગા ॥
ચારુ બિચિત્ર પબિત્ર બિસેષી । બૂઝત ભરતુ દિબ્ય સબ દેખી ॥
સુનિ મન મુદિત કહત રિષિરાઊ । હેતુ નામ ગુન પુન્ય પ્રભાઊ ॥
કતહું નિમજ્જન કતહું પ્રનામા । કતહું બિલોકત મન અભિરામા ॥
કતહું બૈઠિ મુનિ આયસુ પાઈ । સુમિરત સીય સહિત દોઉ ભાઈ ॥
દેખિ સુભાઉ સનેહુ સુસેવા । દેહિ અસીસ મુદિત બનદેવા ॥
ફિરહિં ગઁ દિનુ પહર અઢ઼ાઈ । પ્રભુ પદ કમલ બિલોકહિં આઈ ॥

દો. દેખે થલ તીરથ સકલ ભરત પાંચ દિન માઝ ।

કહત સુનત હરિ હર સુજસુ ગયઉ દિવસુ ભઈ સાંઝ ॥ ૩૧૨ ॥

ભોર નહાઇ સબુ જુરા સમાજૂ । ભરત ભૂમિસુર તેરહુતિ રાજૂ ॥
ભલ દિન આજુ જાનિ મન માહી । રામુ કૃપાલ કહત સકુચાહી ॥
ગુર નૃપ ભરત સભા અવલોકી । સકુચિ રામ ફિરિ અવનિ બિલોકી ॥
સીલ સરાહિ સભા સબ સોચી । કહું ન રામ સમ સ્વામિ સંકોચી ॥
ભરત સુજાન રામ રુખ દેખી । ઉઠિ સપ્રેમ ધરિ ધીર બિસેષી ॥
કરિ દંડવત કહત કર જોરી । રાખી નાથ સકલ રુચિ મોરી ॥
મોહિ લગિ સહેઉ સબહિં સંતાપૂ । બહુત ભાંતિ દુખુ પાવા આપૂ ॥
અબ ગોસાઈ મોહિ દેઉ રજાઈ । સેવૌ અવધ અવધિ ભરિ જાઈ ॥

દો. જેહિં ઉપાય પુનિ પાય જનુ દેખૈ દીનદયાલ ।

સો સિખ દેઇઅ અવધિ લગિ કોસલપાલ કૃપાલ ॥ ૩૧૩ ॥

પુરજન પરિજન પ્રજા ગોસાઈ । સબ સુચિ સરસ સનેહું સગાઈ ॥
રાઉર બદિ ભલ ભવ દુખ દાહૂ । પ્રભુ બિનુ બાદિ પરમ પદ લાહૂ ॥
સ્વામિ સુજાનુ જાનિ સબ હી કી । રુચિ લાલસા રહનિ જન જી કી ॥
પ્રનતપાલુ પાલિહિ સબ કાહૂ । દેઉ દુહૂ દિસિ ઓર નિબાહૂ ॥
અસ મોહિ સબ બિધિ ભૂરિ ભરોસો । કિઁ બિચારુ ન સોચુ ખરો સો ॥

आरति मोर नाथ कर छोडू। द्रुडुँ मिलि कीन्ड ठीठु छठि मोडू ॥
 यख बडः दोषु दूरि करि स्वामी। तजि सकोय सिभधम अनुगामी ॥
 भरत बिनय सुनि सबलिं प्रसंसी। भीर नीर बिबरन गति छंसी ॥

दो. दीनबंधु सुनि बंधु के बचन दीन छलडीन।

देस काल अवसर सरिस बोले रामु प्रभीन ॥ ३१४ ॥

तात तुम्हारि मोरि परिजन की। शिंता गुरछि नृपछि धर बन की ॥
 माथे पर गुर मुनि मिथिलेसू। छमछि तुम्हछि सपनेहुँ न कलेसू ॥
 मोर तुम्हार परम पुरुषारथु। स्वारथु सुजसु धरमु परमारथु ॥
 पितु आयसु पालिछि द्रुडु भाए। लोक बेद भल भूप भलाए ॥
 गुर पितु मातु स्वामि सिभ पालें। यलेहुँ कुमग पग परछिं न भालें ॥
 अस बियारि सब सोय बिडाए। पालहु अवध अवधि भरि जाए ॥
 देसु कोसु परिजन परिवारु। गुर पद रजछिं लाग छरुभाउ ॥
 तुम्ह मुनि मातु सखिब सिभ मानी। पालेहु पुहुमि प्रजा रजधानी ॥

दो. मुभिआ मुभु सो याछिअै भान पान कहुँ अेक।

पालए पोषध सकल अँग तुलसी सछित बिबेक ॥ ३१५ ॥

राजधरम सरबसु अेतनोए। जिमि मन माहुँ मनोरथ गोए ॥
 बंधु प्रबोधु कीन्ड बडु भाँती। बिनु अधार मन तोषु न साँती ॥
 भरत सील गुर सखिब समाजू। सकुय सनेछ बिबस रघुराजू ॥
 प्रभु करि कृपा पाँवरीं दीन्डी। सादर भरत सीस धरि लीन्डी ॥
 यरनपीठ करनानिधान के। जनु जुग जामिक प्रजा प्रान के ॥
 संपुट भरत सनेछ रतन के। आपर जुग जुन जव जतन के ॥
 कुल कपाट कर कुसल करम के। बिमल नयन सेवा सुधरम के ॥
 भरत मुदित अवलंब लछे तें। अस सुभ जस सिय रामु रछे तें ॥

दो. मागेउ बिदा प्रनामु करि राम लिअे उर लाए।

लोग उयाटे अमरपति कुटिल कुअवसरु पाए ॥ ३१६ ॥

सो कुयालि सब कहुँ भए नीकी। अवधि आस सम जवनि जे की ॥
 नतरु लभन सिय सम बियोगा। छडरि भरत सब लोग कुरोगा ॥
 रामकृपाँ अवरेब सुधारी। बिबुध धारि भए गुनद गोडारी ॥
 भेंटत भुज भरि भाए भरत सो। राम प्रेम रसु कछि न परत सो ॥
 तन मन बचन उमग अनुरागा। धीर धुरंधर धीरजू त्यागा ॥

બારિજ લોચન મોચત બારી । દેખિ દસા સુર સભા દુખારી ॥
મુનિગન ગુર ધુર ધીર જનક સે । ગ્યાન અનલ મન કર્સે કનક સે ॥
જે બિરંચિ નિરલેપ ઉપાએ । પદુમ પત્ર જિમિ જગ જલ જાએ ॥

દો. તેઉ બિલોકિ રઘુબર ભરત પ્રીતિ અનૂપ અપાર ।

ભએ મગન મન તન બચન સહિત બિરાગ બિચાર ॥ ૩૧૭ ॥

જહાં જનક ગુર મતિ ભોરી । પ્રાકૃત પ્રીતિ કહત બડાં ખોરી ॥
બરનત રઘુબર ભરત બિયોગૂ । સુનિ કઠોર કબિ જાનિહિ લોગૂ ॥
સો સકોચ રસુ અકથ સુબાની । સમઉ સનેહુ સુમિરિ સકુચાની ॥
ભેંટિ ભરત રઘુબર સમુઝાએ । પુનિ રિપુદવનુ હરષિ હિયં લાએ ॥
સેવક સચિવ ભરત રુખ પાઈ । નિજ નિજ કાજ લગે સબ જાઈ ॥
સુનિ દારુન દુખુ દુહું સમાજા । લગે ચલન કે સાજન સાજા ॥
પ્રભુ પદ પદુમ બંદિ દોઉ ભાઈ । ચલે સીસ ધરિ રામ રજાઈ ॥
મુનિ તાપસ બનદેવ નિહોરી । સબ સનમાનિ બહોરિ બહોરી ॥

દો. લખનહિ ભેંટિ પ્રનામુ કરિ સિર ધરિ સિય પદ ધૂરિ ।

ચલે સપ્રેમ અસીસ સુનિ સકલ સુમંગલ મૂરિ ॥ ૩૧૮ ॥

સાનુજ રામ નૃપહિ સિર નાઈ । કીન્હિ બહુત બિધિ બિનય બડાં ાઈ ॥
દેવ દયા બસ બડાં દુખુ પાયઉ । સહિત સમાજ કાનનહિ આયઉ ॥
પુર પગુ ધારિઅ દેઈ અસીસા । કીન્હ ધીર ધરિ ગવનુ મહીસા ॥
મુનિ મહિદેવ સાધુ સનમાને । બિદા કિએ હરિ હર સમ જાને ॥
સાસુ સમીપ ગએ દોઉ ભાઈ । ફિરે બંદિ પગ આસિષ પાઈ ॥
કૌસિક બામદેવ જાબાલી । પુરજન પરિજન સચિવ સુચાલી ॥
જથા જોગુ કરિ બિનય પ્રનામા । બિદા કિએ સબ સાનુજ રામા ॥
નારિ પુરુષ લઘુ મધ્ય બડાં ારે । સબ સનમાનિ ફૂપાનિધિ ફેરે ॥

દો. ભરત માતુ પદ બંદિ પ્રભુ સુચિ સનેહું મિલિ ભેંટિ ।

બિદા કીન્હ સજિ પાલકી સકુચ સોચ સબ મેટિ ॥ ૩૧૯ ॥

પરિજન માતુ પિતહિ મિલિ સીતા । ફિરી પ્રાનપ્રિય પ્રેમ પુનીતા ॥
કરિ પ્રનામુ ભેંટી સબ સાસૂ । પ્રીતિ કહત કબિ હિયં ન હુલાસૂ ॥
સુનિ સિખ અભિમત આસિષ પાઈ । રહી સીય દુહુ પ્રીતિ સમાઈ ॥
રઘુપતિ પટુ પાલકી મગાઈ । કરિ પ્રબોધુ સબ માતુ ચઢાં ાઈ ॥
બાર બાર હિલિ મિલિ દુહુ ભાઈ । સમ સનેહું જનની પહુંચાઈ ॥

साञ्जि बाञ्जि गज बाडन नाना । भरत लूप दल कीन्ड पयाना ॥
 वृद्धयँ रामु सिय लपन समेता । यले जाळिं सभ लोग अयेता ॥
 बसख बाञ्जि गज पसु छियँ छारें । यले जाळिं परबस मन मारें ॥

दो. गुर गुरतिय पद बंदि प्रभु सीता लपन समेत ।

झिरे डरष बिसमय सखित आये परन निकेत ॥ ३२० ॥

बिदा कीन्ड सनमानि निषादू । यलेउ वृद्धयँ बडः बिरल बिषादू ॥
 कोल किरात भिल्ल बनयारी । झेरे झिरे जोडारि जोडारी ॥
 प्रभु सिय लपन बैठि बट छाली । प्रिय परिजन बियोग बिलभाडी ॥
 भरत सनेख सुभाउ सुबानी । प्रिया अनुज सन कडत बभानी ॥
 प्रीति प्रतीति बयन मन करनी । श्रीमुप राम प्रेम बस बरनी ॥
 तेखि अवसर भग मृग जल मीना । चित्रकूट यर अयर मलीना ॥
 बिबुध बिबोडि दसा रघुबर की । बरषि सुमन कखि गति धर धर की ॥
 प्रभु प्रनामु करि दीन्ड भरोसो । यले मुदित मन डर न भरो सो ॥

दो. सानुज सीय समेत प्रभु राजत परन कुटीर ।

भगति ग्यानु भैराग्य जनु सोडत धरें सरिर ॥ ३२१ ॥

मुनि मडिसुर गुर भरत भुआवू । राम बिरळँ सभु साञ्जु बिडालू ॥
 प्रभु गुन ग्राम गनत मन मार्ली । सभ युपयाप यले भग जाडी ॥
 जमुना उतरि पार सभु भयउ । सो बासरु बिनु भोजन गयउ ॥
 उतरि देवसरि दूसर बासू । रामसभाँ सभ कीन्ड सुपासू ॥
 सध उतरि गोमती नडाये । यौथें दिवस अवधपुर आये ।
 जनकु रडे पुर बासर यारी । राज काज सभ साज सँभारी ॥
 सौपि सखिव गुर भरतखि राजू । तेरडुति यले साञ्जि सभु साञ्जु ॥
 नगर नारि नर गुर सिभ मानी । बसे सुभेन राम रजधानी ॥

दो. राम दरस लगि लोग सभ करत नेम उपबास ।

तञ्जि तञ्जि भूषन भोग सुभ जिअत अवधि की आस ॥ ३२२ ॥

सखिव सुसेवक भरत प्रबोधे । निज निज काज पाठ पाठ सिभ ओधे ॥
 पुनि सिभ दीन्ड बोलि लघु भाठ । सौपी सकल मातु सेवकाठ ॥
 भूसुर बोलि भरत कर जोरे । करि प्रनाम बय बिनय निडोरे ॥
 ठाँय नीय कारजु भल पोयू । आयसु देब न करब सँकोयू ॥
 परिजन पुरजन प्रजा बोलाये । समाधानु करि सुभस बसाये ॥

સાનુજ ગે ગુર ગેહ્ બહોરી । કરિ દંડવત કહત કર જોરી ॥
આયસુ હોઇ ત રહોં સનેમા । બોલે મુનિ તન પુલકિ સપેમા ॥
સમુજવ કહબ કરબ તુમહ જોઈ । ધરમ સારુ જગ હોઈહિ સોઈ ॥

દો. સુનિ સિખ પાઇ અસીસ બડ઼િ ગનક બોલિ દિનુ સાધિ ।
સિંઘાસન પ્રભુ પાદુકા બૈઠારે નિરુપાધિ ॥ ૩૨૩ ॥

રામ માતુ ગુર પદ સિરુ નાઈ । પ્રભુ પદ પીઠ રજાયસુ પાઈ ॥
નંદિગાવં કરિ પરન કુટીરા । કીન્હ નિવાસુ ધરમ ધુર ધીરા ॥
જટાજૂટ સિર મુનિપટ ધારી । મહિ ખનિ કુસ સાંથરી સંવારી ॥
અસન બસન બાસન બ્રત નેમા । કરત કઠિન રિષિધરમ સપ્રેમા ॥
ભૂષન બસન ભોગ સુખ ભૂરી । મન તન બચન તજે તિન તૂરી ॥
અવધ રાજુ સુર રાજુ સિહાઈ । દસરથ ધનુ સુનિ ધનદુ લજાઈ ॥
તેહિં પુર બસત ભરત બિનુ રાગા । ચંચરીક જિમિ ચંપક બાગા ॥
રમા બિલાસુ રામ અનુરાગી । તજત બમન જિમિ જન બડ઼િભાગી ॥

દો. રામ પેમ ભાજન ભરતુ બડ઼ે ન એહિં કરતૂતિ ।
ચાતક હંસ સરાહિઅત ટેક બિબેક બિભૂતિ ॥ ૩૨૪ ॥

દેહ દિનહું દિન દૂબરિ હોઈ । ઘટઈ તેજુ બલુ મુખછબિ સોઈ ॥
નિત નવ રામ પ્રેમ પનુ પીના । બઢ઼ત ધરમ દલુ મનુ ન મલીના ॥
જિમિ જલુ નિઘટત સરદ પ્રકાસે । બિલસત બેતસ બનજ બિકાસે ॥
સમ દમ સંજમ નિયમ ઉપાસા । નખત ભરત હિય બિમલ અકાસા ॥
ધુવ બિસ્વાસ અવધિ રાકા સી । સ્વામિ સુરતિ સુરબીથિ બિકાસી ॥
રામ પેમ બિધુ અચલ અદોષા । સહિત સમાજ સોહ નિત ચોપા ॥
ભરત રહનિ સમુઝનિ કરતૂતી । ભગતિ બિરતિ ગુન બિમલ બિભૂતી ॥
બરનત સકલ સુકચિ સકુચાહી । સેસ ગનેસ ગિરા ગમુ નાહી ॥

દો. નિત પૂજત પ્રભુ પાંવરી પ્રીતિ ન હૃદયં સમાતિ ॥
માગિ માગિ આયસુ કરત રાજ કાજ બહુ ભાંતિ ॥ ૩૨૫ ॥

પુલક ગાત હિયં સિય રઘુબીરૂ । જીહ નામુ જપ લોચન નીરૂ ॥
લખન રામ સિય કાનન બસહી । ભરતુ ભવન બસિ તપ તનુ કસહી ॥
દોહ દિસિ સમુઝિ કહત સબુ લોગૂ । સબ બિધિ ભરત સરાહન જોગૂ ॥
સુનિ બ્રત નેમ સાધુ સકુચાહી । દેખિ દસા મુનિરાજ લજાહી ॥
પરમ પુનીત ભરત આચરનૂ । મધુર મંજુ મુદ મંગલ કરનૂ ॥

डरन कठिन कलि कलुष कलेसू। मडामोड निसि दलन दिनेसू ॥

पाप पुंज कुंजर मृगराजू। समन सकल संताप समाजू।

जन रंजन भंजन भव भाडु। राम सनेह सुधाकर साडु ॥

छं. सिय राम प्रेम पियूष पूरन डोत जनमु न भरत को।

मुनि मन अगम जम नियम सम दम बिषम ब्रत आचरत को ॥

दुभ दाल दारिद दंभ दूषन सुजस मिस अपहरत को।

कलिकाल तुलसी से सठन्डि छठि राम सनमुभ करत को ॥

सो. भरत चरित करि नेमु तुलसी जो सादर सुनखिं।


सीय राम पद पेमु अवसि डोठ भव रस बिरति ॥ उरद ॥

मासपारायण, छक्कीसवाँ विश्राम


छति श्रीमद्रामचरितमानसे सकलकलिकलुषविध्वंसने

द्वितीयः सोपानः समाप्तः।

(अयोध्याकाण्ड समाप्त)

——
Shri Ram Charit Manas

pdf was typeset on February 13, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

